

Gmina Kowale Oleckie

STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY KOWALE OLECKIE DO ROKU 2016

AKTUALIZACJA

Kowale Oleckie 2008 r.

STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY KOWALE OLECKIE

SZANOWNI PAŃSTWO

Z satysfakcją przedstawiamy Państwu efekt prac nad aktualizacją Strategii Zrównoważonego Rozwoju Gminy Kowale Oleckie.

Aktualizacja jest pewnego rodzaju bilansem i podsumowaniem naszej pracy i działań w okresie od jej powstania do aktualizacji (lata 2000 – 2007). W różnych dziedzinach wyraźnie widoczne są dobre efekty i poprawa sytuacji. Niektóre problemy zostały całkowicie wyeliminowane. Zrobiliśmy naprawdę wiele. Mamy nadzieję, że będą Państwo usatysfakcjonowani naszą pracą. Gmina nasza może pochwalić się wieloma osiągnięciami. Bardzo dużo problemów i zadań zostało rozwiązanych, ale są przed nami nowe wyzwania, którym musimy sprostać. Wytyczyliśmy nowe cele do realizacji. Nie wszystkie zadania są łatwe i proste. Mamy nadzieję, że nadal dzięki Państwa wsparciu i pomocy pokonamy wszystkie trudności i będziemy osiągać wytyczone cele. Wspólnie zrobimy naszą gminę jeszcze piękniejszą, gospodarną, bezpieczną i gościnną.

Za aktywny udział i twórczy wkład pracy w aktualizację Strategii składamy w tym miejscu serdeczne podziękowania mieszkańcom naszej gminy, członkom Rady Gminy oraz instytucjom i liderom.

Jesteśmy przekonani, że następne praktyczne efekty przedstawionej Strategii będą również widoczne w najbliższych latach. Możliwe to będzie tylko wtedy, gdy strategia stanie się dokumentem wszystkich mieszkańców, którzy aktywnie włączą się w realizację wizji Kowali Oleckich jako gminy dobrze zaspokajającej ludzkie potrzeby, a także przyjaznej dla środowiska i jego zasobów.

Z poważaniem

**Przewodniczący Rady Gminy
w Kowalach Oleckich**

**Wójt Gminy
Kowale Oleckie**

**WSPÓŁTWÓRCY STRATEGII ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU
GMINY KOWALE OLECKIE**

1. Babiarz Małgorzata
2. Bordzio Zofia
3. Bziom Joanna Karolina
4. Czerwiński Karol
5. Dąbrowska Cecylia
6. Fiertek Teresa
7. Franczuk Jarosław
8. Gołębiewska Anna
9. Grycewicz Teresa
10. Hołubowicz Kamila
11. Koloszewski Jerzy
12. Kosiński Adam
13. Kowalewska Joanna
14. Ks. Włodarczyk Stanisław
15. Kucharzewska Elżbieta
16. Locman Dorota
17. Locman Krzysztof
18. Malinowski Andrzej
19. Masalski Piotr
20. Obuchowska Wanda
21. Puza Adam
22. Rutkowska Helena
23. Samełko Renata
24. Skrocka Anna
25. Stasiukiewicz Teresa
26. Truchan Teresa
27. Wierzińska Bożena
28. Wojciechowska Anna
29. Żukowska Helena

Strategia Zrównoważonego Rozwoju
Gminy Kowale Oleckie
została opracowana
przez Lokalną Grupę Działania „Lider w EGO”

Opracowanie redakcyjne:
Anna Wojciechowska

SPIS TREŚCI

1. Potrzeba aktualizacji strategii	3
1.1. Uspołecznienie opracowania i realizacji strategii gminy	8
1.2. Historia Gminy Kowale Oleckie	9
2. Założenia Strategii Rozwoju Województwa Warmińsko – Mazurskiego do roku 2020	10
3. Stan realizacji Strategii Zrównoważonego Rozwoju w Kowalach Oleckich w latach 2004 – 2006	12
4. Diagnoza stanu rozwoju Gminy Kowale Oleckie w latach 2004 – 2006	16
4.1. Położenie gminy	16
4.2. Warunki naturalne	17
4.3. Struktura zabytków	19
4.4. Stan ludności	21
4.5. Sytuacja społeczna	21
4.6. Infrastruktura techniczna i komunalna	29
4.7. Potencjał gospodarczo – ekonomiczny	31
4.8. Możliwości finansowe rozwoju Gminy Kowale Oleckie	32
4.9. Wyniki ankiety sondażowej przygotowanej dla mieszkańców Gminy Kowale Oleckie	33
5. Syntetyczna ocena uwarunkowań i problemów rozwoju Gminy Kowale Oleckie	50
5.1. Zidentyfikowane problemy	50
5.2. Analiza SWOT	53
6. Wizja rozwoju – Kowale Oleckie w roku 2016	60
7. Cel główny strategii Gminy Kowale Oleckie	63
8. Cele strategiczne	66
9. Cele operacyjne i działania	70
10. Zarys planu operacyjnego Strategii Gminy Kowale Oleckie	79
11. Zarządzanie strategią	100
12. Monitoring strategii	103
12.1. Tabele wskaźników	104

1. POTRZEBA AKTUALIZACJI STRATEGII.

W 2000 roku została opracowana Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Kowale Oleckie. Prace nad tym dokumentem oznaczały wówczas przyjęcie przez Radę Gminy oraz społeczność lokalną określonych zasad postępowania zwanych Agendą 21. Agenda 21 jest to Globalny Program Działań na Rzecz Rozwoju Zrównoważonego (Ekorozwoju) przyjęty w czerwcu 1992 r. na Konferencji ONZ zwanej „Szczytem Ziemi” w Rio de Janeiro przez 153 państwa. Obejmuje światową, krajową, regionalną i lokalną skalę działań proekologicznych w perspektywie XXI wieku. Głównym celem jest wymóg równoważenia rozwoju gospodarczego, społecznego i ekologicznego z uwzględnieniem podstawowych i uniwersalnych zasad ekorozwoju, w tym praworządności, likwidacji zanieczyszczeń u źródła uspołecznienia, ekonomizacji i regionalizacji oraz etapowania działań.

Rozwój zrównoważony, Ekorozwój to:

- *rozwój społeczno-gospodarczy zharmonizowany ze środowiskiem*
- *rozwój, który zapewnia równoległy rozwój gospodarki, społeczeństwa i środowiska, umożliwiając zaspokojenie potrzeb współczesnego społeczeństwa bez ograniczania możliwości rozwojowych przyszłych pokoleń.*
- *rozwój zrównoważony + trwały + samo podtrzymujący się.*

Program rozwoju zrównoważonego (ekorozwoju) to zbiór zasad harmonijnego i trwałego rozwoju społeczno-gospodarczego, zakładający zaspokajanie współczesnych potrzeb bez ograniczania możliwości rozwojowych przyszłych pokoleń, zwłaszcza tych, które związane są z potencjałem środowiska. W praktyce oznacza to :

- koncentrację na takich zadaniach i sposobach działań (gospodarczych, ale także np. dotyczących edukacji, kultury, zagospodarowania przestrzeni, budowy i eksploatacji infrastruktury technicznej), z których każde realizuje jednocześnie i w pewnym stopniu, istotne cele ze wszystkich tych dziedzin. Tą drogą osiągnąć można często efekt synergiczny - wyższy stopień spełnienia celów niż gdyby realizowane były oddzielnie.

STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY KOWALE OLECKIE

- bardzo duży udział konkretnej społeczności lokalnej w wypracowaniu programu ekorozwoju a następnie jego realizacji - na bazie akceptacji zakresu i poziomu osiągania ważnych dla tej społeczności celów
- oparcie różnorodnych rodzajów działalności (zwłaszcza decydujących o „specjalizacji gospodarczej” gminy) na zasobach własnych i jednocześnie, w miarę możliwości, odmiennych lub w odmienny sposób wykorzystywanych niż gdzie indziej – jeśli pozwala to na uzyskanie konkurencyjnej przewagi wobec innych społeczności.

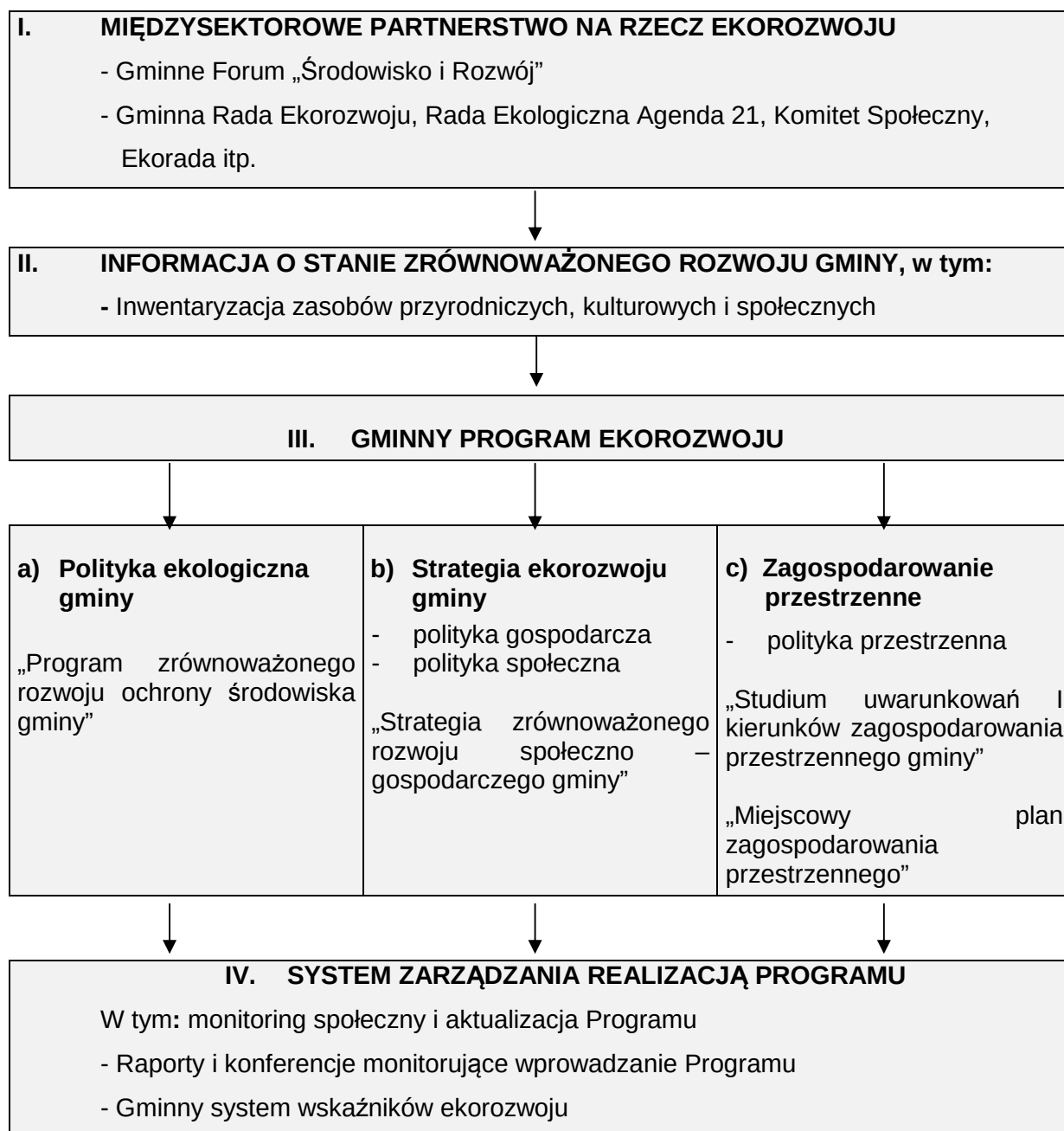
Zrównoważone rozwiązania dają w dłuższym horyzoncie czasu znaczniejsze efekty w sferze społecznej i ekonomicznej, gdyż nie niszczą struktur i zasobów przyrodniczych i kulturowych, które są podstawą wielu działalności gospodarczych, a także podstawą zachowania fizycznego i psychicznego zdrowia człowieka, głównego twórcy „rozwoju” i odbiorcy jego efektów.

Polska podpisując dokumenty z Rio, zobowiązała się do praktycznej realizacji koncepcji ekorozwoju. Szczególnie ważnym zobowiązaniem jest opracowanie i wdrożenie w każdej polskiej gminie lokalnej Agendy 21.

Lokalna Agenda 21 to uspołeczniony, lokalny, gminny system działań na rzecz zrównoważonego rozwoju na przełomie XX i XXI wieku, skoncentrowany przede wszystkim na lokalnej, gminnej scenie działań ale uwzględniający też globalną, międzynarodową, krajową i regionalną perspektywę. Stara się on zintegrować i wprowadzić w życie harmonię łądów: ekologicznego, ekonomicznego, społecznego i przestrzennego.

Lokalna Agenda 21 oznacza w praktyce konieczność budowania: **lokalnego lobby na rzecz ekorozwoju**, czyli współpracy partnerskiej między samorządem, biznesem, organizacjami pozarządowymi i lokalnymi liderami, systemu informacji o zasobach gminy, programu ekorozwoju, tzn. **strategii ekorozwoju** i studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz systemu zarządzania realizacją strategii z istotnym udziałem społeczności lokalnej .

Schemat struktury Gminnej Agendy 21

Kluczową zasadą obowiązującą przy budowie programów wg Agendy 21 jest uspołecznienie podejmowania decyzji, wyrażające się we:

- ⇒ Współdziałaniu, czyli zapewnieniu mieszkańcom, organizacjom gospodarczym i społecznym wpływu na kształt programu rozwoju oraz możliwości aktywnego włączenia się w proces jego realizacji.

STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY KOWALE OLECKIE

⇒ Podtrzymywaniu i rozwoju inicjatyw lokalnych – najważniejszym zasobem lokalnym gminy są jej mieszkańcy, utrzymujący tradycje zaangażowania społecznego i kształtujący swoje warunki życia w oparciu o solidną pracę i kwalifikacje zawodowe. Lokalne inicjatywy, włączone w program rozwoju gminy, uzyskać powinny materialne i organizacyjne wsparcie.

Lokalna Agenda 21 stanowi kierunkowy instrument zarządzania miejscowością i gminą. Wymagany on jest nadal w przełożeniu na plany o charakterze operacyjnym i konkretne przedsięwzięcia wykonawcze. Równocześnie, wdrażanie i realizacja programu zawartego w dokumencie strategii, wymaga działającego sprawnie systemu informacji, służącego do monitorowania i ewentualnego korygowania działań strategicznych.

Dokument ten określił cele i priorytety społeczno – gospodarczego rozwoju Gminy Kowale Oleckie w kilkunastoletniej perspektywie oraz wyznaczył zadania służące ich urzeczywistnieniu. Powstał on w wyniku pracy mieszkańców gminy, członków Rady Gminy, oraz instytucji i liderów współpracujących.

Za najważniejszy, długofalowy cel rozwoju Gminy Kowale Oleckie uznano: podniesienie poziomu życia mieszkańcom gminy. W przypadku tym podniesienie poziomu życia oznaczało poprawę warunków funkcjonowania we wszystkich dziedzinach. Chodziło o wykorzystanie całego potencjału jaki otacza gminę: zasobów środowiska naturalnego, kapitału ludzkiego i gospodarki. Cel ten, sformułowany bardzo szeroko, był wizją rozwoju gminy i nadal zachowuje aktualność. Należy go jednak dopasować, zgodnie z przyjętą zasadą ciągłości planowania strategicznego, do zmieniającej się rzeczywistości.

Wychodząc naprzeciw widocznym potrzebom, Urząd Gminy Kowale Oleckie podjął inicjatywę nowelizacji Strategii Zrównoważonego Rozwoju Gminy Kowale Oleckie. Lata 2004 – 2007 pokazały że strategia zrównoważonego rozwoju gminy Kowale Oleckie spełnia swoją rolę.

Część spośród zapisanych w dokumencie zadań została zrealizowana lub jest w trakcie realizacji. Niektóre straciły swoją aktualność wskutek zmian zachodzących w Polsce. Nastąpiły też zmiany w otoczeniu gminy – np. Polska stała się członkiem Unii Europejskiej

Wejście Polski do Unii Europejskiej dało wiele możliwości dla całego kraju. Lata 2004 – 2006 pokazały, że członkostwo Polski w UE, dzięki możliwości

STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY KOWALE OLECKIE

korzystania z dobra Funduszy Strukturalnych sprzyja tworzeniu warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki polskiej opartej na wiedzy i przedsiębiorczości zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej i gospodarczej.

W latach 2007 – 2013 został opracowany rządowy dokument strategiczny – Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia - określający priorytety i obszary wykorzystania oraz system wdrażania funduszy unijnych: Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności w ramach budżetu wspólnoty na lata 2007 –2013.

Łączna suma środków zaangażowanych w realizację NSRO w latach 2007 – 2013 wyniesie około 85,6 mld euro. Jest to olbrzymie wyzwanie i szansa dla Gminy Kowale Oleckie na dalszy rozwój. Aktualizacja strategii pozwoli na zdiagnozowanie stanu naszej gminy i ponowne wytyczenie polityki rozwoju.

Tworzenie strategii to proces społeczny angażujący mieszkańców, a powstały w jego wyniku efekt – to produkt w postaci pisemnego dokumentu. Strategia zrównoważonego rozwoju opiera się na kilku podstawowych założeniach:

- racjonalne wykorzystanie dostępnych zasobów lokalnych, przy ograniczeniu dostarczenia ich (lub ich odpowiedników) z zewnątrz,
- wykorzystywanie w pierwszym rzędzie zasobów odtwarzalnych,
- zintegrowane wykorzystanie potencjału (łącznie różnych zasobów), poprzez rozwiązywanie różnych problemów łącznie, w ich wzajemnym oddziaływaniu,
- poszukiwanie rozwiązań przyjaznych dla środowiska naturalnego,
- budowanie rozwoju na kontynuacji pozytywnych tendencji, szacunku dla dziedzictwa i wartości (tradycja, ale nie cofanie się),
- traktowanie więzi społecznej jako fundamentu stosunków społecznych i gospodarczych,
- budowanie współpracy między lokalnymi władzami, podmiotami gospodarczymi i społecznymi, lokalnymi liderami,
- tworzenie lokalnych systemów kooperacji gospodarczej i ich aktywne łączenie z bliższymi i odleglejszymi rynkami zbytu.

Podstawą tworzenia strategii jest rozpoznanie i identyfikacja lokalnych zasobów i potencjałów, zmobilizowanie ich, zainwestowanie w rozwój i stworzenie systemu działań partnerskich tak, aby uzyskać efekt „kuli śniegowej”, to znaczy żywiołowego przyrastania inicjatyw i kumulowania się ich skutków. Kluczowe znaczenie dla osiągnięcia sukcesu rozwoju gminy ma uspołecznienie podejmowanych decyzji.

1.1. Uspołecznienie opracowania i realizacji strategii gminy.

Strategia musi być zaakceptowana przez mieszkańców gminy jako ich dzieło i ich własna koncepcja przyszłości. Mieszkańcy gminy powinni więc być jej współautorami. W sprawach, które dotyczą ich samych są oni najlepszymi ekspertami i mają prawo współtworzenia strategii, są także materialnie zainteresowani przyszłością swojej gminy. Dlatego tak ważną sprawą jest autentycznie społeczny sposób budowania strategii. Jest oczywiste, że im więcej osób zaangażuje się w proces budowania strategii i im bardziej będą się one z nią utożsamiały, tym większa będzie szansa na jej pomyślną realizację.

Uspołecznianie strategii, poza samym udziałem przedstawicieli różnych środowisk i liderów lokalnych w jej opracowaniu i realizacji jest procesem stale przebiegającym. Może ono przybierać różne formy: od ankietyzowania mieszkańców poprzez konsultowanie, zbieranie opinii, tworzenie rad grupujących liderów gminy lub komisji mieszanych, w skład których wejdą przedstawiciele społeczności, grup biznesu, organizacji pozarządowych i władz lokalnych. Chodzi o to, aby zostały stworzone warunki do autentycznego wyrażania opinii i pomysłów mieszkańców i uwzględnienia ich w przygotowywanej strategii.

Uspołecznienie strategii, poprzez utożsamienie się ze strategią tak wielu biorących przy tym udział, zapewnia w końcu rzecz najważniejszą – oddala niebezpieczeństwo odrzucenia przez władzę samorządową następnej kadencji realizowanych już zadań i celów strategii, co w młodej polskiej demokracji lokalnej jest dość powszechnie występującym zjawiskiem.

Praca nad aktualizacją strategii Kowali Oleckich została przeprowadzona przy pomocy mieszkańców gminy. Jest to ich własna koncepcja przyszłości. Mieszkańcy

STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY KOWALE OLECKIE

gminy są jej współautorami. Prezentowana strategia udziela odpowiedzi na następujące pytania:

- I. Jaka jest aktualna sytuacja Gminy Kowale Oleckie ? . Na ile gmina może być atrakcyjna dla potencjalnych inwestorów i osób odwiedzających ?
- II. Jak w przyszłości ma wyglądać życie mieszkańców gminy i jakie są oczekiwania mieszkańców wobec gminy?
- III. Jakimi cechami powinna się wyróżniać Gmina Kowale Oleckie w roku 2016?
- IV. Jakie produkty, usługi, potencjały, aktywności mogą podwyższać atrakcyjność gminy w regionie?
- V. W jakich kierunkach powinna rozwijać się gmina w wyznaczonym przez siebie horyzoncie czasowym, aby zrealizować wyznaczoną przez siebie wizję?
- VI. Gdzie wprowadzić zmiany i innowacje?
- VII. Jakimi środkami i w jaki sposób należy realizować założone cele?

Prace nad aktualizacją strategii zrównoważonego rozwoju polegały na zaangażowaniu różnorodnych uczestników – liderów lokalnych reprezentujących społeczność gminy i samorząd. Liderzy lokalni uczestniczyli w warsztatach, które pozwalały na określenie istniejącej sytuacji, analizie problemów i poszukiwania rozwiązań określonych problemów.

Strategia nie jest dokumentem sztywnym. Wyznacza kierunek rozwoju i tworzy ramy do planowanych zmian. W miarę zmieniającej się sytuacji dokument może być uzupełniany o dodatkowe sposoby realizacji założonych celów.

1.2. Historia Gminy Kowale Oleckie

Historia Gminy Kowale Oleckie jest bardzo ciekawa. Pierwsze zapiski o ludach zamieszkujących te tereny podał w II wieku naszej ery grecki geograf Ptolemeusz. Potocznie nazywano je Jaćwieżą. Krzyżacy nadali im nazwę Sudowie. Ludność ta mieszkała w chatach budowanych z drewna i słomy. Nie mieli tradycji budowania miast, ale zawsze przeznaczone było miejsce na targowiska. Podstawą ich gospodarki stanowiło rolnictwo, hodowla bydła, łowiectwo, bartnictwo i rybołówstwo. Po bardzo długim okresie czasu, w którym dzieje tych ziem były bardzo

burzliwe – liczne wojny z napastnikami (Ruś, Mazowsze, Krzyżacy) ziemie zostały opanowane przez Zakon Krzyżacki(koniec XIII wieku). W 1564 roku Małgorzata i Jan Kowalewscy założyli majątek ziemski Kowale Oleckie. W okresie tym powstało wiele innych miejscowości między innymi: Golubki (1541 r.), Szeszki (1553 r.), Jabłonowo (1560 r.), Czukty (1561 r.), Golubie Wężewskie (1561 r.), Kiliany (1562 r.), Drozdowo (1563 r.) Guzy *1564 r.), Gorczyce (1564 r.), Monety (1565 r.). Niestety w wyniku różnych zdarzeń i uwarunkowań historycznych majątek ten często zmieniał właścicieli, aż do XVIII wieku Dwór w Kowalach Oleckich odziedziczyli Tyszkowie – szlachta polska. Kolejne lata w dziejach gminy Kowale Oleckie to postępująca germanizacja, która datowana jest od roku 1850. W latach trzydziestych XX wieku następuje intensywny rozwój tych ziem. Ludność niemiecka na szeroką skalę budowała infrastrukturę osadniczą. Zbudowano wiele budynków dróg, linie elektryczne, młyny, cegielnie, tarataki, gorzelnie, mleczarnie, a nawet odlewnię żeliwa. Gmina liczyła wtedy około 10 tysięcy mieszkańców. Pod koniec lat trzydziestych zaczęto zmienić nazwy wsi i Kowale Oleckie zaczęły nazywać się Reimannswalde. Okres II wojny światowej nie spowodował bardzo dużych zniszczeń w porównaniu z resztą kraju. Ziemie wokół Kowali Oleckich wyzwolone zostały 22 i 23 stycznia 1945 roku przez oddziały wojsk radzieckich. Akcja przesiedleńcza Niemców była na tyle skuteczna, że z terenów ewakuowano prawie całą ludność pochodzenia niemieckiego.

2. ZAŁOŻENIA STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO –MAZURSKIEGO DO ROKU 2020.

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Kowale Oleckie do roku 2016 jest spójna ze strategią województwa i w pełni uwzględnia cele i priorytety w niej zawarte. Strategia Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Województwa Warmińsko – Mazurskiego jest podstawowym dokumentem, który tworzy ramy programowe dla Strategii Zrównoważonego Rozwoju Gminy Kowale Oleckie do roku 2016.

Dokumenty, które tworzą ramy programowe dla strategii województwa:

- Narodowy Plan Rozwoju na lata 2007 – 2013,
- Narodową Strategię Rozwoju Regionalnego,

STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY KOWALE OLECKIE

- Koncepcję Polityki Przestrzennego Zagospodarowania Kraju,
- krajowe strategie sektorowe, które również nie pozostają obojętne wobec sytuacji na Warmii i Mazurach,
- priorytety i rozwiązania europejskiej polityki spójności obowiązujące w latach 2007 – 2013,
- Strategia Lizbońska,
- Raport Europejskiej Sieci Obserwacyjnej Planowania Przestrzennego (ESPON)

Wizją rozwoju województwa warmińsko – mazurskiego jest hasło:

Warmia i Mazury regionem w którym warto żyć.....

..... niezależnie od wieku,

..... niezależnie od wykształcenia,

..... niezależnie od stanu posiadania,

..... niezależnie od pochodzenia,

..... niezależnie od miejsca zamieszkania,

..... niezależnie od płci.

Jest to hasło integrujące wszystkich mieszkańców naszego województwa z ich aspiracjami, marzeniami i oczekiwaniami wynikającymi z różnych kolei życia, zróżnicowanego stanu posiadania i wykształcenia, ale z równymi szansami dla wszystkich.

Cel główny strategii województwa brzmi:

Spójność ekonomiczna, społeczna i przestrzenna Warmii i Mazur z regionami Europy.

Spójność ekonomiczna w kontekście regionalnym oznacza wzrost gospodarczy – wyrównanie dysproporcji w rozwoju przedsiębiorczości i promocji, tworzenia nowoczesnej infrastruktury technicznej i warunków zdobywania współczesnej wiedzy.

Spójność społeczna to powstawanie nowych miejsc pracy, zmniejszenie bezrobocia oraz poprawa poziomu życia mieszkańców zarówno miast jak i wsi.

Spójność przestrzenna to włączenie się województwa do głównej sieci infrastruktury transportowej w Polsce oraz w Europie.

Kontekst regionalny wymaga podkreślenia funkcji trzech największych miast województwa. Strategia zakłada wzmocnienie metropolitalnej roli Olsztyna oraz jego znaczenia w stosunku do stolic innych województw. Olsztyn w ścisłej współpracy z Elblągiem i Ełkiem stanie się ośrodkiem integrującym województwo w procesie budowy tożsamości regionalnej. Elbląg specjalizować się będzie w rozwoju nowoczesnych technologii oraz współpracować z gospodarką morską obszaru Bałtyckiego i Obwodem Kaliningradzkim. Ełk specjalizował się będzie w rozwoju przemysłu rolno – spożywczego, elektronicznego i innych branż rozwojowych oraz będzie współpracować z obszarami Litwy i Białorusi.

Priorytety strategiczne są obszarami, w których podejmowane będą działania zmierzające do osiągnięcia celu głównego strategii.

Priorytety strategii województwa:

1. Konkurencyjna gospodarka (polityka wspierania rozwoju gospodarczego).
2. Otwarte społeczeństwo (otwartość na idee, innowacje, chęć kształcenia i podnoszenia kwalifikacji, podejmowania ryzyka i współpracy).
3. Nowoczesne sieci (połączenia komunikacyjne, teleinformatyczne, infrastruktura techniczna).

3. STAN REALIZACJI STRATEGII ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU W KOWALACH OLECKICH W LATACH 2004 – 2006.

Strategia - to instrument długofalowego zarządzania gminą. Wnosi elementy ciągłości i trwałości w poczynaniu władz gminy niezależnie od zmieniających się układów politycznych. Dokument ten porządkuje wiedzę o gminie i jest skierowany do każdego z mieszkańców oraz instytucji i przedsiębiorstw funkcjonujących na

STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY KOWALE OLECKIE

terenie gminy. Strategia ukierunkowuje długookresowo rozwój gminy poprzez wybór priorytetów, celów strategicznych oraz koncentrację działań i zasobów. Ułatwia podejmowanie kluczowych decyzji w przyszłości, tworzenia planów szczegółowych i kreowania projektów o zasadniczym wpływie na rozwój lokalny. Opracowanie strategii pozwala na odkrycie i uruchomienie niewykorzystanych dotychczas możliwości i potencjałów i szans rozwojowych.

W roku 2004 miasto Elk zainicjowało powstanie Związku Międzygminnego „Gospodarka Komunalna”. W skład związku weszła również Gmina Kowale Oleckie. Związek ma na celu doprowadzenie gospodarki ściekami do pełnej zgodności z normami Unii Europejskiej oraz prawa polskiego w odniesieniu do zapobiegania powstawaniu odpadów, recyklingu surowców wtórnych i zmniejszeniu ilości odpadów.

Gmina Kowale Oleckie w latach 2002 – 2006 realizowała cele określone w Strategii Zrównoważonego Rozwoju Gminy Kowale Oleckie. Zrealizowano wiele zadań między innymi dzięki środkom z Unii Europejskiej w pozyskaniu których gmina ma pozytywne doświadczenie. Pomimo problemów z występującym dużym bezrobociem gmina cały czas rozwija się. Przeprowadzono wiele inwestycji. Najważniejsze z nich to:

Tabela 1. Inwestycje zrealizowane w gminie w latach 2002 - 2007

Rok 2002
• Stacja Uzdatniania Wody i wodociąg w Kowalach Oleckich – 2001r, • budowa wodociągu w miejscowości Kucze i Chełchy wraz z pompownią podwyższania ciśnienia, w Lakierach, • modernizacja ulic: Kwiatowej, Witosa oraz Mereckiego w Kowalach Oleckich, • budowa placu handlowo – parkingowego w Kowalach Oleckich, • remont kapitalny remizy OSP w Kowalach Oleckich, • remont zbiornika ppoż. i budowa boiska w Borkwinie, • zakończenie inwestycji – budowy Sali gimnastycznej i odwodnienie placu przy Szkole Podstawowej w Sokółkach, • rozbudowa i wyposażenie gimnazjum w Kowalach Oleckich • opracowanie planu zagospodarowania przestrzennego dla części miejscowości Kowale Oleckie.
Rok 2003
• budowa wodociągu w Guzach, Szeszkach, • budowa wodociągu i kanalizacji w miejscowości Daniele, • modernizacja oczyszczalni ścieków w Staczach, • budowa chodnika w Drozdowie, • utworzenie Gminnego Centrum Informacji w Kowalach Oleckich,

STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY KOWALE OLECKIE

• dalsza rozbudowa gimnazjum w Kowalach Oleckich, • wyposażenie stołówek szkolnych w Kowalach Oleckich, Sokółkach, Stożnem.
Rok 2004
• modernizacja Stacji Uzdatniania Wody w Stożnem i budowa sieci wodociągowej do miejscowości Sokółki, Żydy, Zawady Oleckie, Jabłonowo, Wierzbianki, • modernizacja ulicy Lipowej w Kowalach Oleckich, • zakup sprzętu komputerowego do Urzędu Gminy w Kowalach Oleckich, • oddanie do użytku gimnazjum w Kowalach Oleckich, • zakup autobusu do dowozu uczniów, • modernizacja ogrzewania w ośrodku zdrowia w Kowalach Oleckich, • wykonanie zbiornika rekreacyjnego w Kowalach Oleckich,
Rok 2005
• budowa wodociągu Wężewo – Golubie Wężewskie, Szwałk – Czerwony Dwór, Leśny Zakątek, • montaż studni redukcyjnych na wodociągu Stożne – Sokółki – Czerwony Dwór, • wybudowanie chodnika na ulicy Lipowej w Kowalach Oleckich i ciągu komunikacyjnego przy Urzędzie Gminy, • zakup śmieciarki i pojemników, początek selektywnej zbiórki odpadów na terenie gminy, • budowa 3 szt. studni pomiarowych na wysypisku odpadów komunalnych w Stożnem, • remont budynku Gminnego Centrum Kultury i Sportu, • zmiana pokrycia dachu i wybudowanie platformy dla niepełnosprawnych w ośrodku zdrowia w Kowalach Oleckich, • budowa 3 szlaków rowerowych w Gminie Kowale Oleckie
Rok 2006
• budowa sali gimnastycznej przy gimnazjum w Kowalach Oleckich, • zakładanie terenów zielonych w Kowalach Oleckich, • modernizacja budynku Urzędu Gminy, • powołanie Klubu Integracji Społecznej, • podłączenie do sieci wodociągowej: Stacze, Bialskie Pola i Borki • prace remontowe na stadionie w Kowalach Oleckich, • budowa boiska w Drozdowie,
Rok 2007
• prace remontowe w Ośrodku Zdrowia w Kowalach Oleckich • modernizacja szkoły podstawowej w Kowalach Oleckich • droga w miejscowości Borkowiny • wykonano wiele innych prac i remontów dróg i budynków na terenie gminy.

W chwili obecnej gmina przygotowuje dokumentację techniczną projektów inwestycji na które będą aplikowane wnioski o dofinansowanie z Unii Europejskiej. Gmina Kowale Oleckie może pochwalić się już wieloma projektami zrealizowanymi przy pomocy funduszy unijnych. Należą do nich między innymi:

- Rozprowadzenie wody pitnej we wsiach Puszczy Boreckiej (Szwałk, Czerwony Dwór, Leśny Zakątek),

STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY KOWALE OLECKIE

- Stworzenie i oznakowanie trzech szlaków turystycznych w gminie Kowale Oleckie,
- Pod wspólnym dachem – remont budynku Gminnego Centrum Kultury i Sportu,
- Sprzątamy Mazury Garbate – zakup śmieciarki i pojemników,
- Rozprowadzenie wody pitnej we wsiach Garbu Szeskiego (Wężewo, Golubie Wężewskie),

Gmina aplikowała wnioski o dofinansowanie budowy 3 boisk szkolnych w Kowalach Oleckich do EOG/Norweski Mechanizm Finansowy. Wniosek przeszedł ocenę formalną. Aplikowano też wnioski o dofinansowanie budowy boisk szkolnych w miejscowości Stożne, Sokółki z programów Unii Europejskiej. Wnioski wymienione są w trakcie oceny.

Wymienione zadania nie są wszystkimi zadaniami zrealizowanymi przez samorząd gminy. Pomimo wielu potrzeb na swoim terenie gmina uczestniczyła w finansowaniu remontu zabytkowego kościoła w Szarejkach, czy dotowała powiat w modernizacji dróg.

Rys. Mapa Gminy Kowale Oleckie

Gmina Kowale Oleckie planuje w latach 2008 – 2013 przeprowadzić dalsze inwestycje między innymi:

- Skanalizowanie w 100 % miejscowości Kowale Oleckie
- Budowę 280 szt. oczyszczalni przydomowych

- Budowę kanalizacji sanitarnej w Stożnem i Golubkach
- Modernizacja oczyszczalni ścieków w Kowalach Oleckich
- Budowę ulic w miejscowościach gminnych
- Budowę dróg na terenie gminy
- Remonty świetlic w miejscowościach: Lakiele, Stożne, Sokółki

4. DIAGNOZA STANU ROZWOJU GMINY KOWALE OLECKIE W LATACH 2004 – 2006.

4.1. Położenie gminy

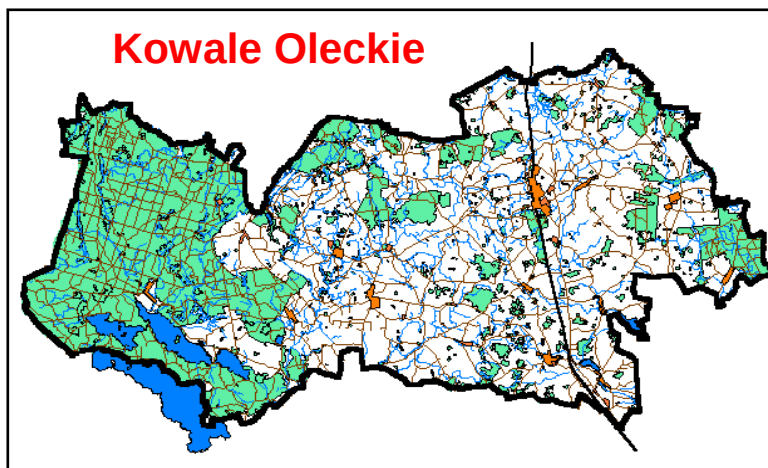
Gmina Kowale Oleckie to gmina wiejska w województwie warmińsko - mazurskim, w powiecie oleckim. Siedzibą gminy są Kowale Oleckie. Gmina zajmuje obszar 251,61 km² w tym 53% użytków rolnych i 35% użytków leśnych. Gmina stanowi 28,79 % powierzchni powiatu. W jej granicach występują następujące mikroregiony: Puszcza Borecka, Pojezierze Łaśmiadzkie, Wzgórza Szeskie i Wzniesienie Oleckie.

Gmina sąsiaduje z gminami: Olecko i Świętajno, Banie Mazurskie, Gołdap, Filipów, Kruklanki. Na terenie gminy znajdują się 42 miejscowości w tym 26 sołectwa: Bialskie Pola, Borkowiny, Chełchy, Cicha Wólka, Czerwony Dwór, Czukty, Dorsze, Drozdowo, Golubie Wężewskie, Golubki, Gorczyce, Guzy, Jabłonowo, Kiliany, Kowale Oleckie, Makiele, Monety, Rogówko, Sokółki, Stacze, Stożne, Szarejki, Szeszki, Szwałk, Wężewo, Zawady Oleckie. Miejscowość bez statutu sołectwa: Daniele, Żydy.

Obszar gminy znajduje się na styku Pojezierzy Mazurskiego i Suwalskiego w obrębie krainy zwanej Mazurami Garbatymi. Rzeźba terenu charakteryzuje się dominacją form młodoglacjalnych, pochodzących z fazy pomorskiej zlodowacenia bałtyckiego. Ukształtowanie terenu jest bardzo zróżnicowane. Dominuje silnie pagórkowata morena denną. Krajobraz wysoczyzn morenowych urozmaicają liczne wzniesienia moren czołowych. Wysoczyzny morenowe odznaczają się znaczną choć zróżnicowaną wysokością bezwzględną. W obrębie Gór Szeskich wysokość

terenu dochodzi do 250 m n.p.m. Wynika z tego szereg istotnych uwarunkowań dla rozwoju gminy w tym do organizacji produkcji rolniczej.

Rys. Mapa Kowale Oleckie

4.2. Warunki naturalne

Warunki glebowe na terenie gminy wykazują typową dla krajobrazów młodoglacjalnych dużą zmienność przestrzenną, uwarunkowaną głównie przez urozmaiconą rzeźbę i litologię utworów powierzchniowych. Gleby występujące na terenie gminy Kowale Oleckie posiadają różną przydatność rolniczą w zależności od ich żyzności, głębokości, wilgotności. Najlepsze gleby występują w kompleksie rolniczym wsi Szwałk Wielki i Szwałk Mały.

Na terenie Wzgórz Szeskich znaczny udział mają czarne ziemie deluwialne oraz gleby bagienne torfowe i mułowo-torfowe. Duża rola procesów erozyjnych, miejscami tworzących formy wąwozów i parowów.

Według podziału na dzielnice klimatyczne, gmina Kowale Oleckie położona jest w dzielnicy mazurskiej. Jest to jeden z najzimniejszych regionów kraju. Jeszcze kilka lat temu dni z przymrozkami bywało rocznie powyżej 130. Teraz ze względu na globalne ocieplenie dni z przymrozkami jest znacznie mniej, ale okres wegetacyjny jest nadal krótki, początek robót polowych przypada w pierwszej dekadzie kwietnia, a przymrozki wiosenne zdarzają się także w połowie maja.

STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY KOWALE OLECKIE

Opady na terenie gminy Kowale Oleckie są stosunkowo obfite, chociaż niezbyt częste. Suma rocznych opadów cyrkuluje wokół 719 mm. Zjawisko ocieplania się klimatu wpłynęło także na ilość opadów śnieżnych. Brak minusowych temperatur nie pozwala na utrzymanie pokrywy śnieżnej. Ma to również negatywny wpływ na turystykę zimową – narciarstwo na terenach gminnych.

Zasoby eksploatacyjne wód podziemnych na terenie gminy są znaczne, związane całkowicie z czwartorzędowymi poziomami wodonośnymi. Miąższość utworów wodonośnych przekracza często 20 m.

Sieć rzeczną gminy Kowale Oleckie tworzą ciek drobnego, o małym przepływie. Około połowy terenu gminy zajmują obszary o słabo zorganizowanym odpływie powierzchniowym. Teren gminy ma położenie wododziałowe. Dział wodny oddziela fragmenty dorzecza Pregocy od dorzecza Wisły.

Gmina charakteryzuje się stosunkowo małą ilością jezior (większe ich skupienie występuje jedynie w południowo-zachodniej części gminy). Są to jeziora pochodzenia rynnowego, przepływowe. Położenie wśród lasów Puszczy Boreckiej, na obszarze o urozmaiconej rzeźbie, nadaje im wysokie walory krajobrazowe. Charakterystycznym składnikiem krajobrazu gminy są bardzo liczne, choć przeważnie drobne mokradła, zajmujące obniżenia terenu.

Charakterystyczną cechą szaty roślinnej gminy Kowale Oleckie jest dominujący udział świerka w lasach oraz duży udział gatunków borealnych. Flora liczy ponad tysiąc gatunków roślin naczyniowych, około 250 gatunków mszaków, około 200 gatunków porostów i ponad 1000 gatunków grzybów.

Lasy w gminie Kowale Oleckie stanowią zwarty kompleks Puszczy Boreckiej skoncentrowany w zachodniej części oraz mniejsze powierzchnie usytuowane na wschodzie i północy gminy. Bardzo urozmaicona rzeźba terenu powoduje występowanie dużej ilości drobnopowierzchniowych obszarów siedlisk wilgotnych, na przemian z siedliskami świeżymi - głównie lasu świeżego i lasu mieszanego świeżego, z udziałem boru mieszanego świerkowego.

Z punktu widzenia zoologii gmina Kowale Oleckie jest terenem interesującym. Występują tu liczne gatunki bezkręgowców i kręgowców, w tym gatunki objęte ochroną prawną. Na terenie gminy można spotkać 52 gatunki ssaków. Największy ssak zamieszkuje tereny Puszczy Boreckiej – żubr. Duża różnorodność ptaków (262 gatunki) występuje dzięki zachowaniu obszarów o charakterze naturalnym, przede wszystkim dużego kompleksu leśnego.

Na terenie gminy znajdują się rezerваты leśne, rezerwat wodno-leśny, w projekcie jest Park Krajobrazowy Puszczy Boreckiej i rezerwat leśno-florystyczny „Czarna Struga”.

Rezerваты znajdujące się na terenie gminy Kowale Oleckie: Cisowy Jar, Wyspa Lipowa na Jeziorze Wielki Szwalk, Mazury, Lipowy Jar.

4.3. Struktura zabytków

Obszar gminy Kowale Oleckie tylko częściowo został objęty badaniami archeologicznymi. Zabytkowa zabudowa jest zgrupowana w kilku wsiach. Pomimo skromnych form wystroju architektonicznego oraz przeważnie złego stanu technicznego, obiekty zachowały charakter zabytkowy. W grupie zabytkowych budynków są obiekty murowane mieszkalne i gospodarskie. Najcenniejszym obiektem jest kościół w Szarejkach, zbudowany około 1719 roku, przebudowany w 1772 roku. Na terenie gminy znajduje się szereg zespołów dworskich powstałych na przełomie XIX i XX wieku.

W gminie zachowały się 44 cmentarze historyczne oraz 2 współczesne. Na szczególną uwagę zasługuje cmentarz wojenny z I wojny światowej w Kowalach Oleckich. Założony na dwóch niskich tarasach, z centralnym pomnikiem i starodrzewem. Zostało tam pochowanych 45 żołnierzy niemieckich i 136 żołnierzy rosyjskich. Cmentarz został odrestaurowany w 1994 roku. Byli tam również pochowani żołnierze, którzy polegli w czasie II wojny światowej. W roku 2000 szczątki żołnierzy z II wojny światowej zostały z tego cmentarza ekshumowane i przeniesione na nowo tworzony cmentarz w Ełku. Do zabytków technicznych należą funkcjonujące do dnia dzisiejszego cegielnie i odlewnia żeliwa.

Zachowało się w stanie szczątkowym 9 parków - pomników dziedzictwa kulturowego. Są to wyłącznie parki dworskie, typu krajobrazowego, datowane na XIX lub pocz. XX wieku.

Tabela 2. Rejestr zabytków archeologicznych

Miejscowość	Gmina	Obiekt	Numer rejestru	Data wpisu
Wężewo	Kowale Oleckie	grodzisko	C - 072	12.11.1969 r.
Szwałk	Kowale Oleckie	grodzisko	C - 070	12.11.1969 r.

Tabela 3. Rejestr zabytków nieruchomych w Gminie Kowale Oleckie

Miejscowość	Obiekt	Numer rejestru	Data wpisu
Kowale Oleckie	Cmentarz wojenny z I wojny światowej	A – 327/s	10.03.1983 r.
Stacze	Park dworski	A – 455/s	12.03.1986 r.
Wężewo	Park wraz z przyległym terenem zabudowy gospodarczej i mieszkalnej	A – 456/s	12.03.1986 r.
Szarejki	Kościół parafialny p.w. Matki Boskiej Różańcowej i św. Andrzeja Boboli	A - 501/s	18.06.1986 r.
Drozdowo	dwór	A – 578/s	10.03.1989 r.
Szwałk	Park dworski z przyległym terenem zabudowy mieszkalnej i gospodarczej	A – 582/s	31.03.1987 r.
Szwałk	Cmentarz ewangelicki	A - 923/s	12.10.1992 r.
Szwałk	Zespół dworsko – parkowy/ dwór, obora, magazyn, budynek mieszkalny, stodoła, kuźnia	A – 1084/s	04.04.1996 r.

4.4. Stan ludności

Gmina Kowale Oleckie liczy 5 433 mieszkańców (stan na dzień 31.12. 2006 r.) i wykazuje tendencję malejącą. Gęstość zaludnienia kształtuje się znacznie poniżej średniej krajowej i wynosi 22 osób/1 km² przy średniej w powiecie oleckim 41 osób, w Województwie Warmińsko – Mazurskim 60 osób/na km². Średnio przypada 95 kobiet na 100 mężczyzn.

Tabela 4. Ludność wg grup i płci (stan z dn. 31.12.06r.)

Wiek	0 - 19	20 - 39	40 - 59	60 - 70 i powyżej
Mężczyźni	809	889	750	343
Kobiety	743	714	675	510
Ogółem	1 552	1 603	1 425	853

Struktura wieku mieszkańców jest dość młoda, jednak rysuje się powolna tendencja do starzenia się ludności gminy. Przyrost naturalny wykazuje także tendencję spadkową. Napływ migracyjny do gminy jest zdecydowanie mniejszy niż odpływ ludności. Sytuacja demograficzna gminy nie jest korzystna, w ciągu kilkunastu najbliższych lat postępować będzie dość gwałtownie proces starzenia się ludności gminy, o ile trend ten nie zostanie zatrzymany. Podobny problem występuje we wszystkich gminach powiatu oleckiego i zgodna jest z ogólną tendencją w województwie.

4.5. Sytuacja społeczna

Bezrobocie jest nadal dotkliwym problemem w gminie Kowale Oleckie. Statystyki dowodzą, że pomimo tendencji spadkowej w skali kraju w Kowalach Oleckich utrzymuje się ono nadal na poziomie 18,9 % (na dzień 30.11.2007 r). W okresie transformacji i przemian w naszym kraju upadło bardzo dużo zakładów przemysłowych. Bezrobocie osiągnęło olbrzymie rozmiary. Nasze województwo

odczuło to szczególnie dotkliwie. Programy naprawcze nie skutkowały, bezrobocie nie zmniejszało się, a restrukturyzacja skutkowała głównie zwolnieniami, zamykaniem działów i ograniczeniem prowadzonej działalności. Upadające PGR, brak nowoczesnych technologii – a tym samym brak cech konkurencyjności eliminowało stopniowo prawie wszystkie zakłady z rynku pracy. Bezrobocie przyjęło charakter masowy. Od kilku lat ma ono tendencje spadkowe, ale jest jeszcze bardzo wysokie. Sprzyja temu brak lub niewystarczające kwalifikacje zawodowe, bierność osób długotrwale bezrobotnych, niewystarczające środki na wspieranie przedsiębiorczości na terenie gminy. Bezrobocie jest też przyczyną emigracji wielu młodych ludzi w poszukiwaniu pracy.

Tabela 5. Rynek pracy w Gminie Kowale Oleckie na dzień 31.12.2006 r.

Pracujący w głównym miejscu pracy		
kobiety	mężczyźni	ogółem
207	275	482
Bezrobotni zarejestrowani		
kobiety	mężczyźni	ogółem
357	303	660

Rynek pracy XXI wieku wymaga zmierzenia się ze swoimi problemami (bezrobocie, brak wykwalifikowanej kadry, małe zainteresowanie inwestorów z zewnątrz) w bardziej innowacyjny sposób. Oprócz znanych i stosowanych sposobów wspierających funkcjonowanie małych i średnich przedsiębiorstw, które dają nowe umiejętności, a często i nowy zawód dla zatrudnionych i bezrobotnych, potrzebne jest zastosowanie takich działań, które mogłyby kompleksowo objąć swoją pomocą zarówno pracodawcę jak i jego pracowników. Przy tym wskazane byłoby, aby w ten proces zaangażowało się możliwie jak największa liczba instytucji i organizacji. Należy podejmować wszystkie działania, aby mieszkańcy regionu i województwa warmińsko – mazurskiego żyli na europejskim poziomie.

Szkolnictwo

W gminie w roku szkolnym 2006/2007 funkcjonowało dwa typy szkół: podstawowe i gimnazja. Szkoły podstawowe w Kowalach Oleckich, Stożnem, Sokółkach i dwa Publiczne Gimnazja podlegające organom samorządowym. Są to Publiczne Gimnazja w Kowalach Oleckich (187 dzieci – 2007/2008) i Sokółkach (92 dzieci – 2007/2008). Łącznie uczęszcza do nich 696 dzieci (696 dzieci – 2007/2008). Placówki szkolne posiadają bardzo dobry sprzęt naukowo – dydaktyczny i są na bieżąco wyposażone. Oprócz zajęć programowych prowadzą różnego rodzaju koła zainteresowań dla dzieci i młodzieży. Organizowany jest również czas wolny np. wycieczki, biwaki, wyjazdy do teatrów. W Kowalach Oleckich jest Samorządowe Przedszkole, do którego uczęszcza 72 dzieci (2007/2008 r.)

4.5.1. Gminne Centrum Kultury i Sportu

Na terenie gminy działa Gminne Centrum Kultury i Sportu. Zadaniem instytucji kultury jest przede wszystkim propagowanie kultury w szerokim tego słowa znaczeniu poprzez bogatą ofertę kulturalną skierowaną do wszystkich mieszkańców gminy. Do realizacji swoich zadań z zakresu kultury instytucje nawiązują współpracę ze stowarzyszeniami i organizacjami pozarządowymi oraz prywatnymi osobami, z którymi wychodzą do społeczności lokalnej z bogatą ofertą imprez kulturalnych. Instytucje kultury powinny zaspokoić potrzeby kulturowe całej społeczności lokalnej, wobec tego ich oferta skierowana jest zarówno do osób starszych, dojrzałych, młodych oraz dzieci.

Gminne Centrum Kultury i Sportu w Kowalach Oleckich stara się zadbać o wszystkich mieszkańców gminy bez względu na wiek i prowadzi cykliczne imprezy: Mikołajki, comiesięczne spotkania z muzyką dla klas 0 – III prowadzone przez muzyków Filharmonii Olsztyńskiej, Kowaliadę i wiele innych imprez sportowo – kulturalnych. Organizowane są też wystawy, koncerty, warsztaty artystyczne. Propagowane jest kreatywne spędzanie wolnego czasu w kołach zainteresowań: tanecznym, teatralnym, plastycznym, Centrum Kultury jest gminnym zakładem budżetowym, który jest inicjatorem, współorganizatorem życia sportowego gminy. Sport to przede wszystkim piłka nożna. Po wielu latach przerwy na nowo powstała

STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY KOWALE OLECKIE

drużyna reprezentująca Kowale Oleckie. Gmina posiada stadion gminny z trybunami, na którym znajduje się również kort do tenisa ziemnego, bieżnia. Przy każdej ze szkół są sale gimnastyczne i boiska.

W ramach Gminnego Centrum Kultury i Sportu na terenie gminy funkcjonuje Gminna Biblioteka Publiczna, wraz z filiami w Sokółkach i Stożnem. Biblioteka gminna pełni funkcję nadrzędną w stosunku do filii w danych miejscowościach.

W 2007 r. na zakup nowości wydawniczych przeznaczono 9.539 zł, z tego 5.517 zł to dotacja Ministerstwa Kultury, a 4.022 zł z własnego budżetu.

Tabela 6. Księgozbiór w 2007 r.

Kowale Oleckie	15492
Sokółki	13855
Stożne	10083
Łącznie	39430

W 2007 r. zanotowano dość znaczny wzrost zarejestrowanych czytelników do lat 15, w roku ubiegłym ich liczba wynosiła ogółem 350, natomiast w tym 395 osób. Jest to prawdopodobnie spowodowane akcjami propagującymi czytanie, spotkaniami w bibliotekach no i oczywiście większą i ciekawszą ofertą czytelniczną. Minimalnie wzrosła również liczba czytelników zarejestrowanych ogółem z 817 w 2006 r. do 823 w roku 2007. Wzrosła także ilość wypożyczeń i odwiedzin, szczególnie tych na miejscu. Istnieje szansa, iż ta tendencja utrzyma się i w przyszłych latach.

Tabela 7. Wypożyczenia w 2007 r.

Kowale Oleckie	9132
Sokółki	6943
Stożne	2518
Łącznie	18593

Utrzymywany jest punkt biblioteczny w Domu Pomocy Społecznej „Zacisze” w Kowalach Oleckich. W 2007 r. biblioteki wzbogaciły się o nowe komputery, które zostały pozyskane w ramach projektu „Kultura Informacja Sukces-Sieć PIAP w Województwie Warmińsko-Mazurskim”. W związku z tym został założony Internet w filiach w Stożnem i Sokółkach. Od początku powstania punkty te cieszą się

ogromnym powodzeniem i zainteresowaniem okolicznych mieszkańców. Dzięki nim znacznie wzrosła ilość osób odwiedzających nasze biblioteki. W Sokółkach i Stożnem są to w tej chwili jedyne miejsca ogólnego dostępu do Internetu.

4.5.2. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kowalach Oleckich realizuje zadania z zakresu pomocy społecznej zlecone gminie oraz zadania własne gminy.

GOPS prowadzi również świadczenia rodzinne, zaliczkę alimentacyjną, oraz dodatki mieszkaniowe.

W strukturze organizacyjnej GOPS działa też świetlica socjoterapeutyczna, która ponowiła swoją działalność od października 2007r.

I. POMOC SPOŁECZNA

W okresie od stycznia 2007r. do 31 grudnia 2007r. wpłynęło do GOPS 741 wniosków o pomoc, 737 wniosków zostało rozpatrzonych pozytywnie, cztery osoby otrzymały decyzje odmowne.

Pomoc w postaci zasiłków pieniężnych wydano następującą ilość środków:

- zasiłki stałe- 127.111,33 zł.
- składki zdrowotne- 10.553,20 zł.
- zasiłki okresowe- 258.940,67 zł.
- zasiłki celowe i celowe specjalne- 32.890,00 zł.
- Domy Pomocy Społecznej- 82.681,23 zł.
- dożywianie dzieci- 142.960,00 zł., w 2007r. dożywianiem objętych było 308 osób (dzieci i młodzież)
- dożywianie dorosłych- 19.040,00 zł. w 2007r. 52 osobom przyznano pomoc w postaci zasiłku celowego na zakup żywności,
- usługi opiekuńcze- 24.218,00 zł.

Ponadto w bieżącym roku wydano 14 decyzji pozytywnych dotyczących pomocy dla gospodarstw rolnych w celu złagodzenia skutków suszy, w związku ze złożonymi odwołaniami. Pomoc ta dla 14 gospodarstw rolnych wyniosła 17.488,00 zł.

STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY KOWALE OLECKIE

Poza tym w roku 2007 Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, dzięki głównie staraniom Pani Wójt Gminy Kowale Oleckie - Heleny Żukowskiej, otrzymał dotację celową w kwocie 78.500,00 zł. od Wojewody Warmińsko- Mazurskiej Pani Anny Szyszki, w całości na modernizację, remont ośrodka pomocy, zakup niezbędnych sprzętów i wyposażenia. W ramach w/w środków 2 pracowników socjalnych ośrodka podjęło naukę w celu uzyskania I stopnia specjalizacji z pracy socjalnej. W listopadzie 2007r. 4 pracowników GOPS w Kowalach Oleckich: Pani Teresa Stasiukiewicz, Pani Helena Rutkowska, Pan Piotr Masalski oraz Pani Joanna Kowalewska otrzymało pieniężne nagrody specjalne od Wojewody Warmińsko- Mazurskiego pani Anny Szyszki.

II. DODATKI MIESZKANIOWE

W okresie od stycznia 2007r. do grudnia 2007 r. wypłacono kwotę 230.689 zł. wydano 349 pozytywnych decyzji oraz 13 odmownych.

III. ŚWIADCZENIA RODZINNE

W okresie od stycznia 2007r. do grudnia 2007r. na świadczenia rodzinne wydano następujące kwoty:

- zasiłek rodzinny – 708.469,00 zł.
- wielodzietność – 226.640,00 zł.
- urodzenie dziecka – 31.000,00 zł.
- „becikowe” –48.000,00 zł.
- urlop wychowawczy –79.668,00 zł.
- samotne wychowywanie – 69.100,00 zł.
- kształcenie i rehabilitacja – 38.120,00 zł.
- rozpoczęcie roku szkolnego –67.900,00 zł.
- szkoła – internat – 28.890,00 zł.
- szkoła dojazdy – 84.000,00 zł.
- zasiłek pielęgnacyjny – 239.292,00 zł.
- świadczenie pielęgnacyjne – 61.446,00 zł.

Łącznie wypłacono 1682.525,00 zł. Od stycznia 2007 r. do grudnia 2007 r. wydano 736 decyzji administracyjnych. W tym okresie do GOPS – Świadczenia Rodzinne wpłynęło 569 wniosków.

IV. ZALICZKA ALIMENTACYJNA

Od stycznia do grudnia 2007r. wypłacono zaliczek alimentacyjnych na łączną kwotę 219.660,00 zł., z czego 648 zwrócono z tyt. nienależnie pobranego świadczenia. Zaliczkę alimentacyjną pobierają 41 rodziny, wydano w tym okresie 63 decyzji administracyjnych.

4.5.3. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Przy Wójcie Gminy w Kowalach Oleckich powołana jest Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. W 2007 roku Komisja prowadziła rozmowy z 19 osobami nadużywającymi alkoholu. 15 osób zostało skierowanych na badanie biegłego w celu orzeczenia uzależnienia. Skierowano 5 wniosków do Sądu Rejonowego w Olecku w celu przymuszenia do leczenia. W ubiegłym roku był realizowany program „Zachowaj Trzeźwy Umysł”, w którym to brały udział wszystkie szkoły z terenu gminy. Organizowano spektakle dotyczące uzależnień w szkołach na terenie gminy. Reaktywowano działalność świetlicy socjoterapeutycznej, do której uczęszcza 26 dzieci.

4.5.4. Klub Integracji Społecznej w Kowalach Oleckich

Klub Integracji Społecznej (KIS) w Kowalach Oleckich powstał 1 kwietnia 2006 roku. Jego zadaniem było zapewnienie społeczności lokalnej wsparcia w powrocie do życia społecznego i zawodowego. Do 2008 roku odbyło się 5 Turnusów zajęć w KIS. Były to zajęcia z reintegracji społecznej, reintegracji zawodowej, o uzależnieniach i zajęcia z obrony cywilnej. Przeprowadzali je psycholog, doradca

zawodowy, specjalista do spraw uzależnień, koordynator do spraw obrony cywilnej. Zajęcia pomogły niektórym ludziom wyjść z izolacji i zacząć normalnie funkcjonować w społeczeństwie. Łącznie w Turnusach wzięło udział 219 osób, z czego 103 osoby podjęły pracę. W 2007 roku udało się pozyskać dofinansowanie na funkcjonowanie Klubu w wysokości 15.000 zł., z Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, w ramach projektu: „Kluby Integracji Społecznej w środowisku wiejskim”. Za pozyskane pieniądze przeprowadzono kurs glazurnika – posadzkarza, w którym wzięło udział 15 osób – uczestników zajęć w KIS. Również w 2007 roku, wspólnie z Powiatowym Urzędem Pracy w Olecku zorganizowano kurs „monter izolacji budowlanych”, w którym udział wzięło 20 osób z terenu gminy Kowale Oleckie. Po skończonym kursie, osoby które go ukończyły, uzyskały zatrudnienie na 3 miesiące w ramach robót publicznych. Obecnie uczestnicy zajęć w Klubie będą uczestniczyć w kolejnych kursach: opiekun środowiskowy, asystent rodziny, spawacz metodą MAG, co korzystnie wpłynie na ich pozycję na rynku pracy i być może będą mogły te osoby łatwiej zdobyć zatrudnienie.

4.5.5. Punkt Konsultacyjny

Punkt Konsultacyjny w Kowalach Oleckich działa już od ponad 10 lat. Czynny jest w każdą środę w godz. 17.00 – 19.00. W punkcie udzielane są informacje na temat otrzymania fachowej pomocy z zakresu uzależnienia od alkoholu i przemocy w rodzinie. Udzielana jest również pomoc w zakresie pisania pism procesowych do sądów, dotyczących rozwodów, ustalenia ojcostwa, zaprzeczenia ojcostwa, zasądzenia alimentów, wniosków kierujących na leczenie odwykowe.

4.5.6. Ośrodek zdrowia

W lipcu 1997 r. uchwałą Rady Gminy opieka zdrowotna mieszkańców została dobrowolnie przejęta przez władze gminy, dzięki czemu znacznej poprawie uległy dotychczasowe warunki leczenia zdrowia. Powstał Samodzielny Publiczny Gminny Ośrodek Zdrowia w Kowalach Oleckich. Świadczy on usługi dla terenu całej

gminy. W ośrodku zatrudnieni są wykwalifikowani lekarze i pielęgniarki. Oprócz lekarza rodzinnego można skorzystać również z pomocy w gabinetach: zabiegowym, rehabilitacji i fizykoterapii. Istnieją też poradnie specjalistyczne. Między innymi są to poradnie: poradnia K i dziecięca.

4.6. Infrastruktura techniczna i komunalna

Układ drożny na terenie gminy powstał głównie w XVII-XIX wieku. Część obecnie istniejących dróg pokrywa się ze starymi szlakami odnotowanymi w źródłach krzyżackich. Połączenie kolejowe Gołdap - Olecko wraz z obiektami kubaturowymi pochodzi z II połowy XIX wieku. Są to drogi: krajowe, wojewódzkie, powiatowe i gminne. Nawierzchnie dróg w większości są utwardzone, ale w większości trzeba je remontować i modernizować. Drogi gminne bardzo często są jeszcze drogami bez nawierzchni utwardzonej.

Wieś Kowale Oleckie jest położone przy drodze krajowej nr 65 pomiędzy Oleckiem i Gołdapią. Droga ta łączy wszystkie miasta wojewódzkie z Obwodem Kaliningradzkim poprzez przejście drogowe w Gołdapi. Bliskość przejścia granicznego powoduje wzmożony ruch tranzytowy przez tereny gminy. W związku z tym potrzebna jest budowa obwodnicy omijającej Kowale Oleckie, aby zapewnić na jezdni bezpieczeństwo mieszkańcom gminy. Ruch pieszy i rowerowy nie jest wyodrębniony od ruchu samochodowego. Brak jest połączeń kolejowych.

4.6.1. System zaopatrzenia w wodę

Sieć wodociągowa jest własnością Gminy Kowale Oleckie:

- Stacja Uzdatniania Wody w Kowalach Oleckich i w Stożnem z łączną dobową zdolnością produkcyjną wody 1.970 m³.
- długość czynnej sieci rozdzielczej (bez przyłączy) – 154,1 km
- długość przyłączy wodociągowych – 40, 2 km
- liczba podłączonych budynków mieszkalnych – 656 szt.
- liczba odbiorców około 1200 punktów. ;

ponadto wodę do mieszkań na terenie gminy dostarczają:

- a) Spółdzielnia Mieszkaniowa „DROZD” w Kowalach Oleckich;

- b) Spółdzielnia Eksploatacyjno-Mieszkaniowa „NOWA” w Kowalach Oleckich;
- c) Spółdzielnia Mieszkaniowa Stacze w Staczach;
- d) Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Gołdapi

Gmina jest zwodociągowana w 95% . Wodociąg nie został doprowadzony do ok. 30 domów, które są położone peryferyjnie.

4.6.2. System kanalizacyjny

Sieć kanalizacyjna będąca własnością Gminy Kowale Oleckie to:

- Oczyszczalnia Ścieków w Kowalach Oleckich (wieś Kowale Oleckie i Daniele) i w Staczach (wieś Stacze)
- długość czynnej sieci sanitarnej (bez przykanalików) – 9,9 km;
- długość przykanalików – 3,5 km;
- liczba podłączonych budynków - 173 szt.

Na terenie gminy Urząd Gminy świadczy usługi w zakresie opróżniania zbiorników na ścieki bytowe (szamb). Ponadto ścieki z mieszkań oczyszczane są w Oczyszczalni Ścieków w Drozdowie, administrowanej przez Spółdzielnię Mieszkaniową „DROZD” w Kowalach Oleckich.

4.6.3. W zakresie gospodarki odpadowej

Urząd Gminy Kowale Oleckie odbiera odpady niesegregowane i segregowane od blisko 900 gospodarstw domowych, z którymi ma podpisane umowy. Odpady odbiera specjalistycznym pojazdem (śmieciarka SM-6). Prowadzona jest także w 30 ogólnodostępnych punktach na terenie gminy zbiórka odpadów segregowanych (papier, szkło, plastik). Zebrane odpady są przekazywane firmom zajmującym się ich dalszym przerobem. Na terenie gminy funkcjonuje Gminne Składowisko Odpadów Komunalnych w Stożnem, które posiada zezwolenie na składowanie odpadów do 31.12.2009 r. Składowisko jest zarządzane przez Urząd Gminy w Kowalach Oleckich. Na zbiórkę odpadów komunalnych zezwolenie posiadają jeszcze 3 podmioty:

- a) Spółdzielnia Eksploatacyjno-Mieszkaniowa „NOWA” w Kowalach Oleckich;
- b) Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej w Olecku;
- c) Firma Transportowo-Usługowa EKO s.c. w Jeleniewie..

Jak już było wspomniane Gmina Kowale Oleckie jest członkiem Związku Międzygminnego „Gospodarka Komunalna” w Ełku. W ramach wspólnego działania Związek czyni starania do przystąpienia do konkursu w ramach wsparcia z Funduszu Spójności na program pn: „Budowa Zakładu Unieszkodliwiania Odpadów wraz ze składowiskiem odpadów w Siedliskach k/Ełku”

4.7. Potencjał gospodarczo – ekonomiczny.

Uprzemysłowienie gminy nie jest wysokie, ale nie odbiega od reszty województwa warmińsko – mazurskiego. Gmina Kowale Oleckie położona jest przy szlaku międzynarodowym z dobrze rozwiniętymi funkcjami administracyjnymi, społecznymi i usługowymi.

Podstawowe znaczenie w gminie mają zasoby wartościowych rolniczo gruntów ornych, trwałych użytków zielonych. Rolnictwo jest dominującą dziedziną. Dzięki temu jest dobrze rozwinięta hodowla zwierząt gospodarskich. Część rolników oprócz pracy na roli zajmuje się innymi pracami zarobkowymi. Szansą dla małych gospodarstw rolnych jest dodatkowa działalność np. produkcja żywności ekologicznej, hodowla pszczoł czy rękodzieło ludowe, agroturystyka. Powstaje też coraz więcej gospodarstw wielkoobszarowych. Istnieje zbyt mała ilość grup producenckich, które zrzeszałyby rolników, co znacznie ułatwiłoby znalezienie wspólnych, większych rynków zbytu. Małe zatrudzenie środowiska naturalnego, mały poziom chemizacji rolnictwa, czyste gleby jest to atut gminy do promowania ekologicznych form rolnictwa , należy to usystematyzować. Gospodarka leśna rozwija się również korzystnie.

Gmina Kowale Oleckie to nie tylko lasy i indywidualne gospodarstwa – znajdują się tutaj również prywatne zakłady przemysłowe. Między innym :

- Odlewnia Żeliwa
- Cegielnia w Kowalach Oleckich

- Cegielnia w Golubkach
- Rejon Eksploatacji Kruszywa w Stożnem

Władze gminy zainteresowane są przyciągnięciem nowych inwestorów i rozwojem firm już istniejących. W miarę możliwości poprawiany jest stan infrastruktury technicznej i tworzone są dogodne warunki sprzyjające rozwojowi przedsiębiorczości. Gmina dysponuje kapitałem ludzkim – ludźmi chętnymi do pracy i do podnoszenia swoich kwalifikacji. Gmina pozyskuje skutecznie dofinansowanie z Unii Europejskiej na wiele inwestycji. Do dyspozycji inwestorów są tereny inwestycyjne.

Przyrodnicze walory rozwoju ukierunkowują gminę na rozwój turystyki, rolnictwa i przemysłu spożywczego. Połączenie potencjału rolniczego z walorami turystyczno – rekreacyjno może dać szansę dla intensywniejszego rozwoju i pozwolić na stworzenie konkurencyjności w stosunku do sąsiednich gmin. Ogólne cechy położenia geograficznego określają kierunki rozwoju gminy Kowale Oleckie. Są to różne formy rekreacji, przedsiębiorczość, w tym związana z obsługą rolnictwa i przetwórstwem rolnym. Istnieje również możliwość rozwoju w kierunkach niezależnych od miejscowych walorów np. przemysł nieuciążliwy dla środowiska oraz handel, usługi budowlane i inne formy przedsiębiorczości zorientowane na rynki zewnętrzne.

Gmina jest zasobna w złoża kruszywa naturalnego, piasków oraz pospółek.

4.8. Możliwości finansowe rozwoju Gminy Kowale Oleckie.

Ocena zdolności finansowej gminy do dalszego jej rozwoju została przeprowadzona na podstawie wykonanych dochodów i wydatków w poszczególnych latach.

Tabela 8. Dochody i wydatki gminy

ROK	DOCHODY	WYDATKI W ZŁOTYCH
2004	10 683 826	11 464 740
2005	14 295 491	13 539 093
2006	13 198 615	14 998 615
2007	13 413 065	14 202 395

Zadłużenie Gminy Kowale Oleckie na dzień 31.12.2007 r. wynosi 1 308 421 zł. Podstawowym źródłem dochodów budżetowych są dochody własne, samodzielnie planowane (określone na etapie planowania budżetowego) i realizowane. Wielkość ich zależy od rozwoju gospodarczego miasta w tych dziedzinach, które decydują o dochodach lokalnych, a także od dochodów i kondycji gospodarstw domowych społeczeństwa lokalnego.

Wzrost dochodów własnych gminy uzależniony jest od wielu czynników również niezależnych od samorządu lokalnego. Podstawowe znaczenie ma stabilny, trwały rozwój gospodarczo – ekonomiczny w skali gospodarki narodowej oraz właściwy stabilny system finansowania gmin.

Stabilna polityka inwestycyjna pozwala na wykorzystanie nowych szans pozyskiwania zewnętrznych środków finansowych w ramach dofinansowania ze środków Unii Europejskiej. Uwzględniono to przy opracowywaniu budżetu Gminy Kowale Oleckie na rok 2008. Przewidywany plan dochodów budżetowych na rok 2008 wynosi 20 306 887 zł, natomiast planowane wydatki budżetu gminy na rok 2008 wynosi 21 374 581 zł.

4.9. Wyniki ankiety sondażowej przygotowanej dla mieszkańców Gminy Kowale Oleckie

Podstawowym celem ankiety przygotowanej dla mieszkańców Gminy Kowale Oleckie było poznanie opinii społecznej i stopnia społecznej akceptacji elementów strategii zrównoważonego rozwoju gminy w odniesieniu do trzech grup zagadnień:

STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY KOWALE OLECKIE

1. wizji dalszego rozwoju, czyli oczekiwanego i pożądanego stanu;
2. problemów zrównoważonego rozwoju, czyli aktualnych i najbardziej odczuwanych przez mieszkańców trudności uniemożliwiających dzisiaj osiągnięcie tego stanu;
3. celów rozwoju zrównoważonego, czyli wykazu działań jakie należy podjąć, aby ten stan jak najszybciej osiągnąć.

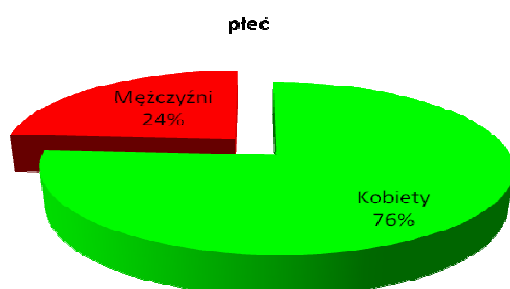
Celem pośrednim było umożliwienie zespołowi dokonania ewentualnej korekty wypracowanych elementów strategii rozwoju zrównoważonego uwzględniającej wyniki uzyskane w drodze ankietowania.

Badaniom kwestionariuszowym poddano 91 mieszkańców Gminy Kowale Oleckie. Badania przeprowadzano w styczniu 2008 roku, dobór grupy ankietowanych był losowy, natomiast udział w badaniach – anonimowy i dobrowolny.

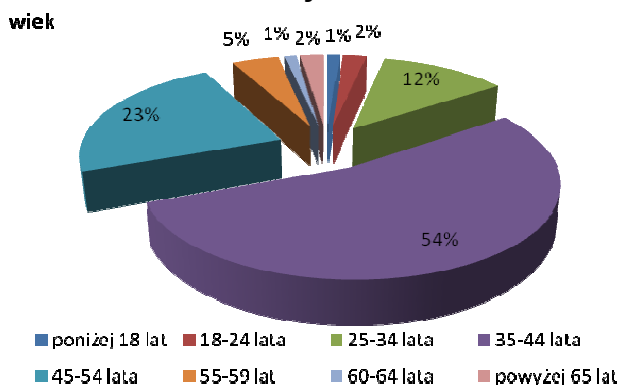
Informacje o respondentach

Analizując otrzymane ankiety, można zauważyć iż większość, bo aż 75,8% osób wyrażających swoje opinie to kobiety, natomiast mężczyźni to zaledwie 24,2% wszystkich respondentów.

Wykres 1

Wykres 2

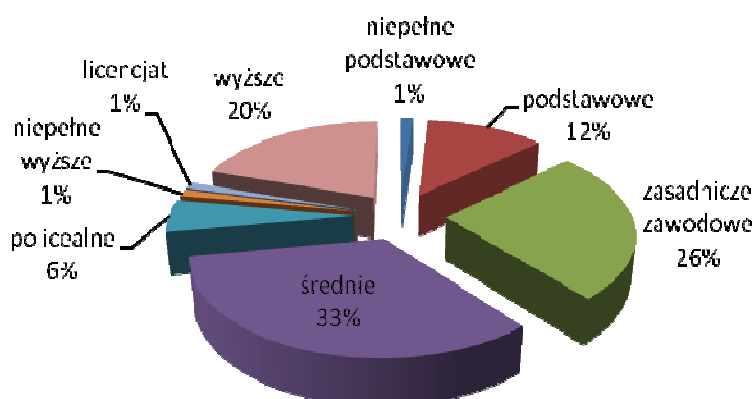

Mając na uwadze wiek respondentów, najliczniejszą grupę stanowią ankietowani w przedziale wiekowym 35-44 lata – 53,8%, 45-54 lata – 23,1% oraz 25-34 lata – 12,1%. Najmniej liczną grupę tworzą najstarsi respondenci w wieku powyżej 60 lat – 3,3% oraz najmłodsi do 24 roku życia – 3,3%.

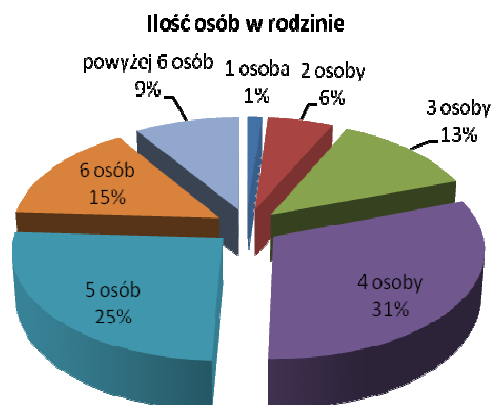
Trzecia część ankietowanych legitymuje się średnim wykształceniem; co

czwarty ankietowany posiada wykształcenie zasadnicze zawodowe; co piąty – wyższe, a zaledwie 1% – niepełne podstawowe. Została określona również wielkość gospodarstw domowych, w jakich zamieszkują poszczególne osoby. U prawie jednej trzeciej badanych rodzina składa się z 4 osób, prawie połowa badanych (49,4%) żyje w rodzinach 5-cio i więcej osobowych.

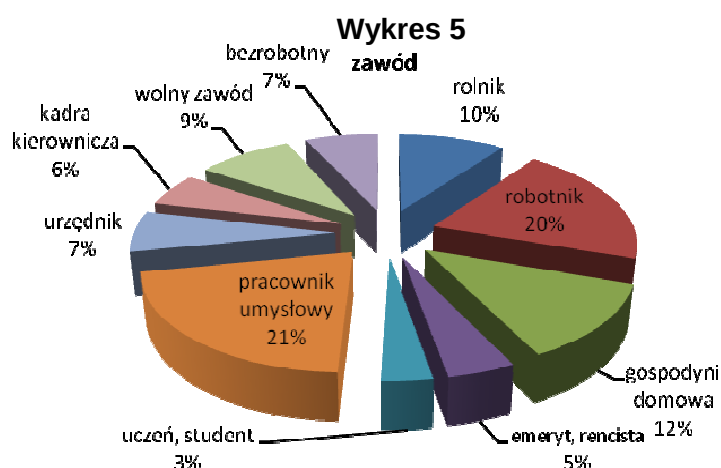
Wykres 3
Wykształcenie

Wykres 4

Zapytaliśmy także o sytuację materialną respondentów. Na ankietę odpowiedzieli w przeważającej ilości ci, którzy oceniają swoją sytuację materialną jako średnią, powyżej średniej i dobrą – łącznie prawie 89% badanych.

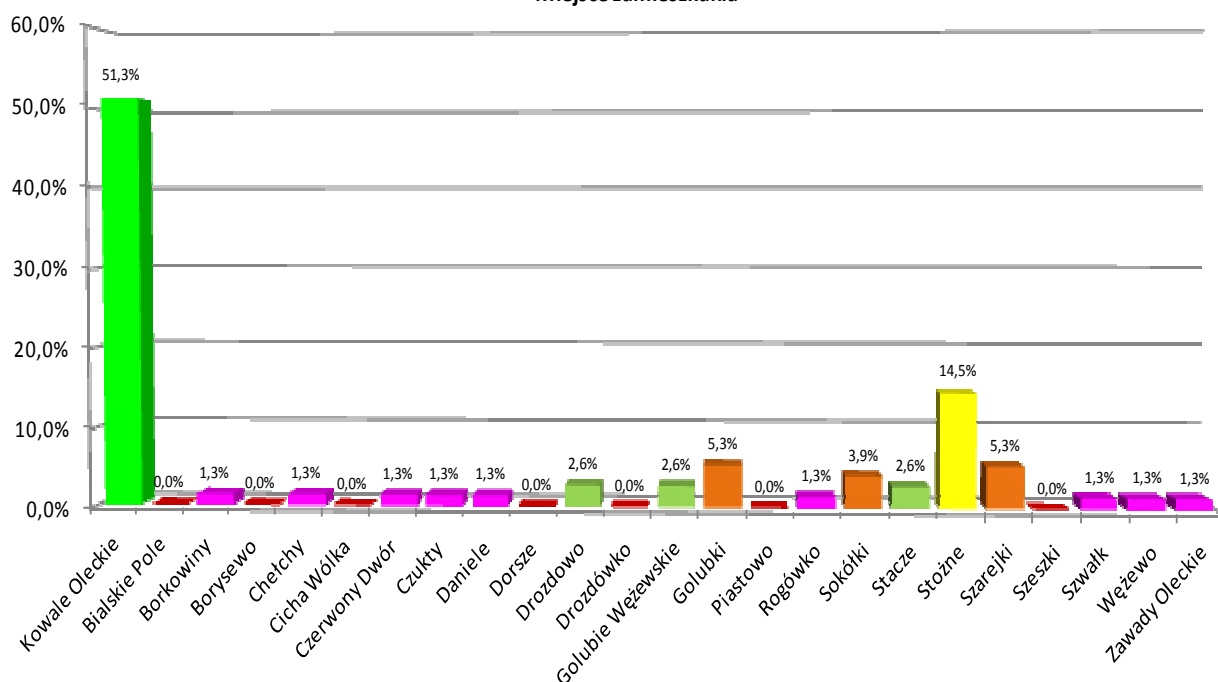
Największa grupa badanych podała, że przeciętny dochód na członka rodziny zawiera się w przedziale pomiędzy 500 a 750 zł (31%), u 12,6% respondentów dochód kształtuje się na poziomie powyżej 1000 zł na osobę. Wśród respondentów największe reprezentacje znajdują pracownicy umysłowi – 21,3% i robotnicy – 20,2%; następna grupa to gospodynie domowe – 12,4% i rolnicy – 10,1%. Należy

STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY KOWALE OLECKIE

stwierdzić, iż zainteresowanie ankietą a tym samym problemami rozwoju Gminy przejawiały osoby z wykształceniem średnim i wyższym o dobrej sytuacji finansowej. Jednocześnie należy zauważyć, że respondenci o bardzo niskich dochodach nie określają swojej sytuacji materialnej jako bardzo zły.

Wykres 6

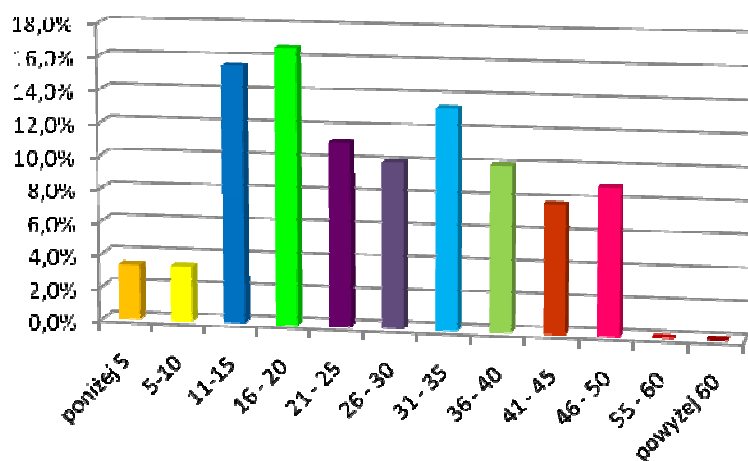
Miejsce zamieszkania

Większość badanych – ponad połowa – mieszka w Kowalach Oleckich, druga znacząca grupa – 14,5% - to mieszkańcy Stożnego. Prawie trzech na czterech ankietowanych pochodzi z terenu powiatu Oleckiego, z czego połowa z tej miejscowości, w której mieszka.

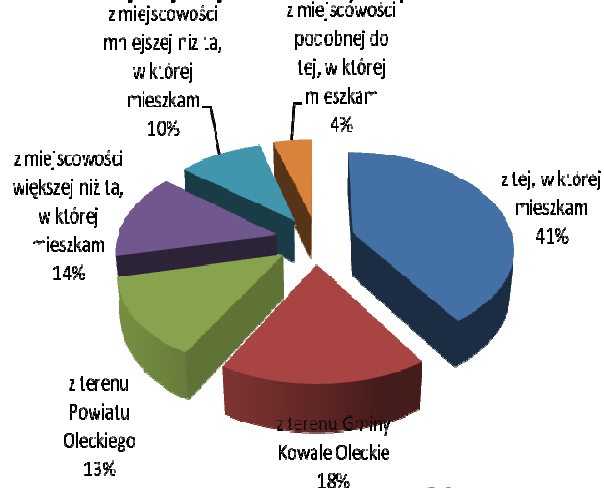
Wykres 7

Ile lat mieszka Pani/Pan w swojej miejscowości?

Wykres 8

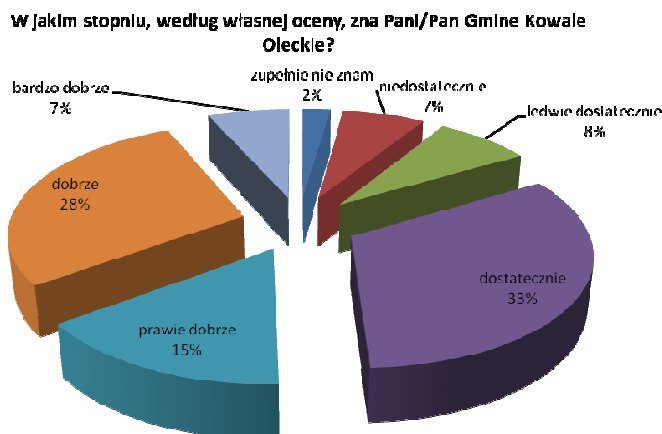
Z jakiej miejscowości Pani/Pan pochodzi?

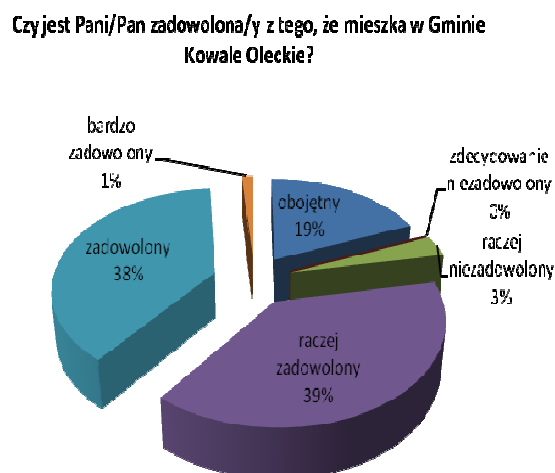
STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY KOWALE OLECKIE

Respondenci oceniają swoją znajomość gminy jako dostateczną i dobrą, z tym, że dotyczy to w większości najbliższej okolicy miejsca zamieszkania.

Wykres 9

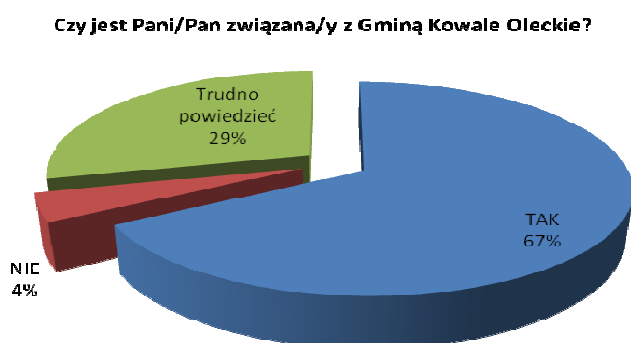

Wykres 10

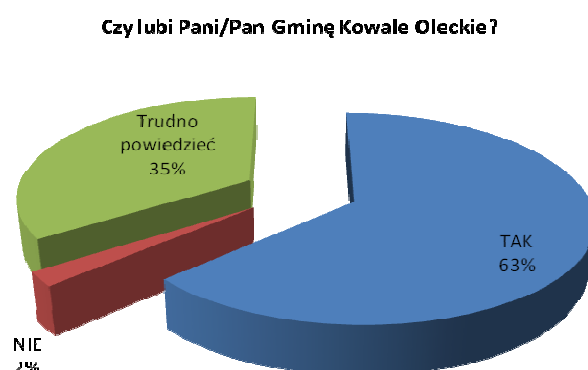

Kolejna grupa pytań dotyczyła osobistego stosunku do miejsca zamieszkania. Pytania to m.in.: czy jestem związany z Gminą Kowale Oleckie, czy ją lubię, a także czy jestem zadowolony, że tu mieszkam. Wszystkie odpowiedzi były zdecydowanie pozytywne, każda ponad 60%. Niewiele było negatywnych odpowiedzi, żadna nie przekroczyła poziomu 5%, a osoby które nie miały zdania to odpowiednio 28,6%, 34,4% i 18,7%.

Wykres 9

Wykres 10

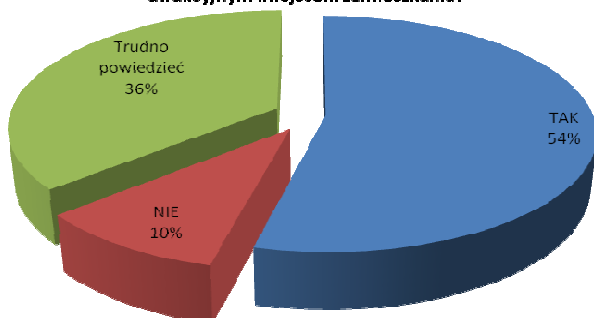
Dalej pytaliśmy o atrakcyjność Gminy. Według ankietowanych Gmina Kowale Oleckie jest atrakcyjna turystycznie i jako miejsce zamieszkania. Zdecydowanie nieatrakcyjna jest pod względem usługowym i jako miejsce pracy. Respondenci

STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY KOWALE OLECKIE

czerpią wiadomości na temat wydarzeń w Gminie przede wszystkim z gazet lokalnych i od znajomych, w mniejszym stopniu z plakatów i ogłoszeń.

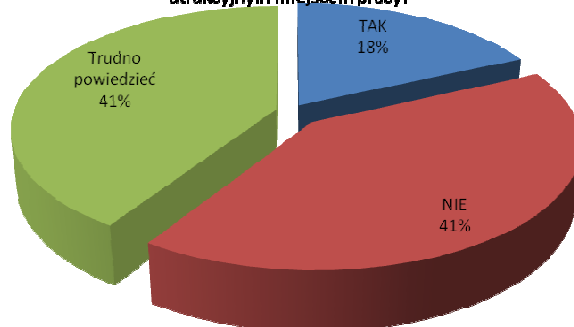
Wykres 11

Czy według Pani/Pana Gmina Kowale Oleckie jest atrakcyjnym miejscem zamieszkania?

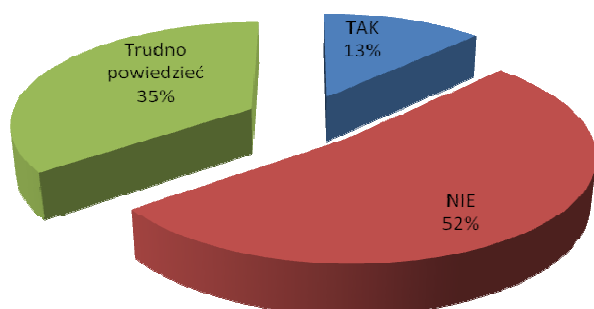
Wykres 12

Czy według Pani/Pana Gmina Kowale Oleckie jest atrakcyjnym miejscem pracy?

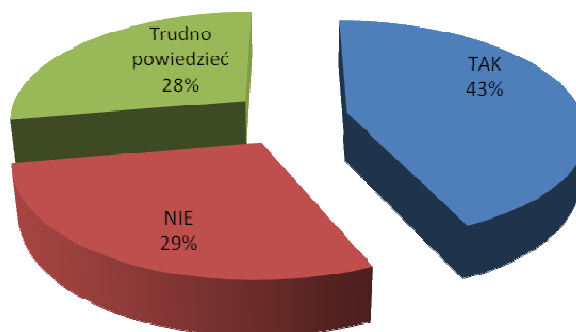
Wykres 13

Czy według Pani/Pana Gmina Kowale Oleckie jest atrakcyjna usługowo?

Wykres 14

Czy według Pani/Pana Gmina Kowale Oleckie jest atrakcyjna turystycznie?

Sytuacja poszczególnych elementów gminy w opinii respondentów

Respondenci mieli możliwość wyrażenia swojej opinii w 6-stopniowej skali (0 – bardzo źle, 5 – bardzo dobrze) na temat poszczególnych elementów dotyczących Gminy Kowale Oleckie. Pytania które zostały zamieszczone w ankiecie miały charakter zróżnicowany. Od pytań ogólnych, typu wiek, wykształcenie, ilość osób w rodzinie, poprzez bardziej szczegółowe, mające na celu określenie znajomości gminy i jej problemów. Zostały opracowane i przedstawione mieszkańcom także pytania otwarte, dawały one możliwość wypowiedzi ankietowanym na tematy dla nich istotne.

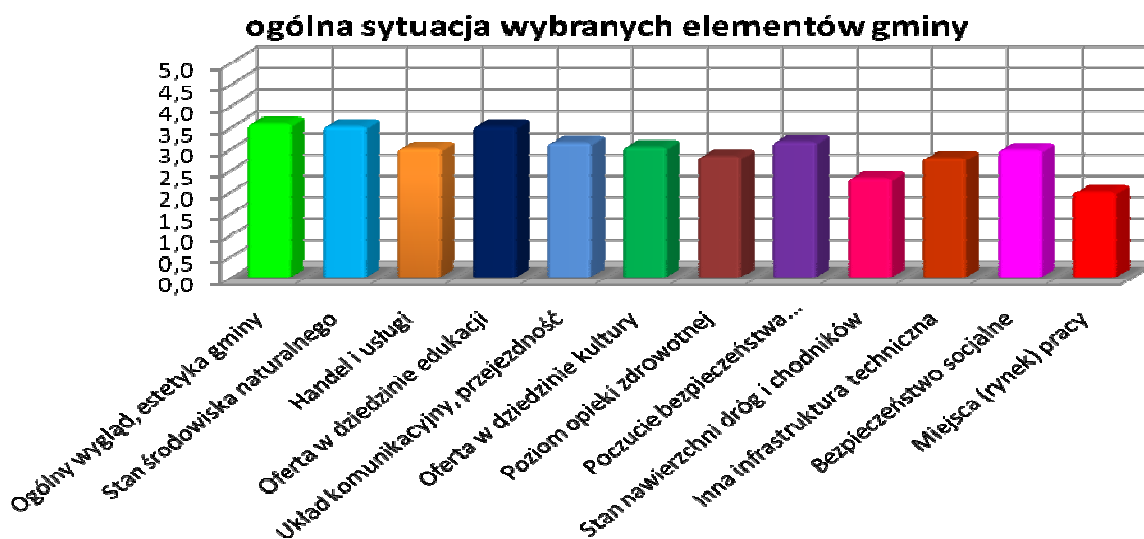
Tabela 1.

Jak Pan/Pani określi stan, sytuację wybranych elementów na terenie Gminy Kowale Oleckie?

Ogólny wygląd, estetyka gminy	3,57
Stan środowiska naturalnego	3,51
Handel i usługi	2,99
Oferta w dziedzinie edukacji	3,51
Układ komunikacyjny, przejezdność	3,12
Oferta w dziedzinie kultury	3,02
Poziom opieki zdrowotnej	2,81
Poczucie bezpieczeństwa publicznego	3,14
Stan nawierzchni dróg i chodników	2,31
Inna infrastruktura techniczna	2,77
Bezpieczeństwo socjalne	2,95
Miejsca (rynek) pracy	1,98

Tabela powyżej przedstawia informacje na temat ogólnej sytuacji wybranych elementów gminy. Respondenci pozytywnie ocenili ogólny wygląd i estetykę terenów gminy – 3,57. Następnie stan środowiska naturalnego, jako jeden z najważniejszych elementów stanowiących o atrakcyjności regionu - 3,51 oraz ofertę w dziedzinie edukacji 3,51. Niestety powodem niezadowolenia mieszkańców jest stan nawierzchni dróg i chodników - 2,31, a przede wszystkim lokalny rynek pracy - 1,98.

Wykres 15

STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY KOWALE OLECKIE

Dwa następne zestawienia dotyczą oceny stanu środowiska naturalnego gminy, a także zagrożeń związanych z jego zanieczyszczeniem. Odpowiedzi respondentów były podzielone. Jednak ogólną ocenę poszczególnych elementów środowiska, można uznać za pozytywną. Najwyżej oceniono czystość powietrza (3,84).

Tabela 2.

Jak Pan/Pani określi stan elementów środowiska naturalnego Gminy Kowale Oleckie.

Stan zieleni w gminie	3,52
Czystość powietrza	3,84
Czystość jezior i rzek	3,57
Czystość gleby	3,57

Wykres 16

Jak Pan/Pani określi stan elementów środowiska naturalnego Gminy Kowale Oleckie

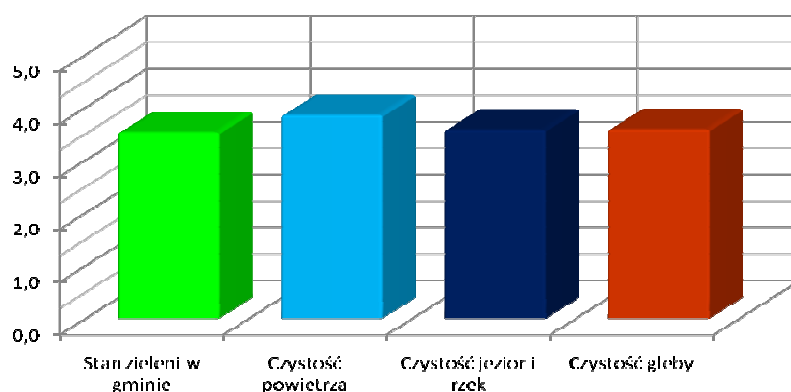
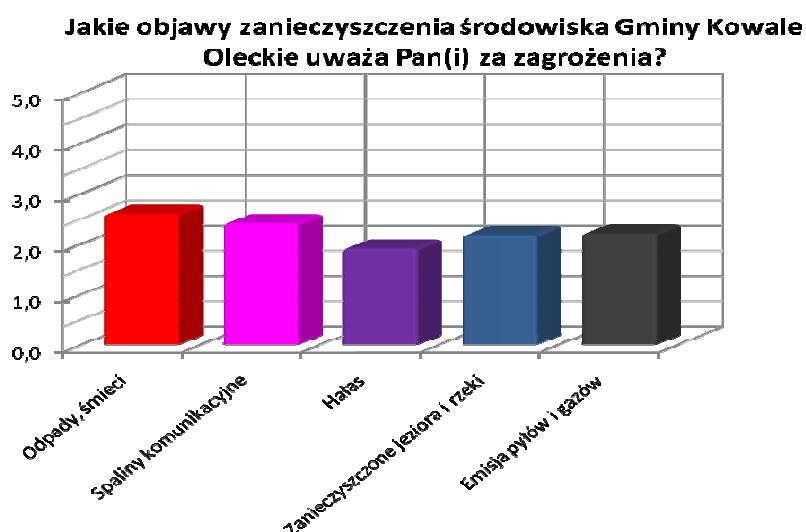

Tabela 3.

Jakie objawy zanieczyszczenia środowiska Gminy Kowale Oleckie uważa Pan(i) za zagrożenia?

Odpady, śmieci	2,59
Spaliny komunikacyjne	2,40
Hałas	1,90
Zanieczyszczone jeziora i rzeki	2,17
Emisja pyłów i gazów	2,20

Wykres 17

W ocenie mieszkańców nie ma specjalnie wielkich zagrożeń dla stanu środowiska naturalnego w gminie. Za stosunkowo duże zagrożenie dla środowiska gminy mieszkańcy uznali odpady i śmieci oraz zanieczyszczenie powietrza spalinami ze źródeł komunikacyjnych.

Ocena zmian, jakie nastąpiły w ostatnich latach

W opinii zdecydowanej większości ankietowanych warunki życia w ostatnich trzech latach znacznie się poprawiły. Jednak nadal pozostaje spora grupa mieszkańców, która uznała iż warunki życia nie zmieniły się. Spora grupa respondentów nie ma zdania na ten temat.

Tabela 4.

Czy Pana/i zdaniem, w ostatnich trzech latach warunki życia i zamieszkiwania w Gminie Kowale Oleckie:

zdecydowanie pogorszyły się	0,0%
pogorszyły się	2,3%
nie uległy zmianie	25,6%
poprawiły się	48,8%
zdecydowanie poprawiły się	11,6%
nie mam zdania	11,6%

Wykres 18

Czy Pana/i zdaniem, w ostatnich trzech latach warunki życia i zamieszkiwania w Gminie Kowale Oleckie:

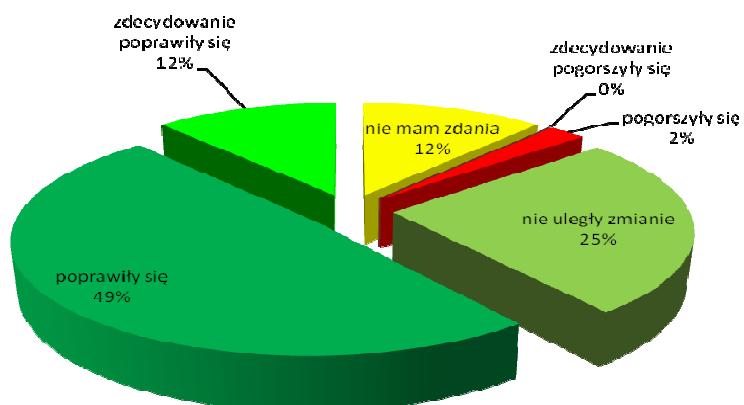

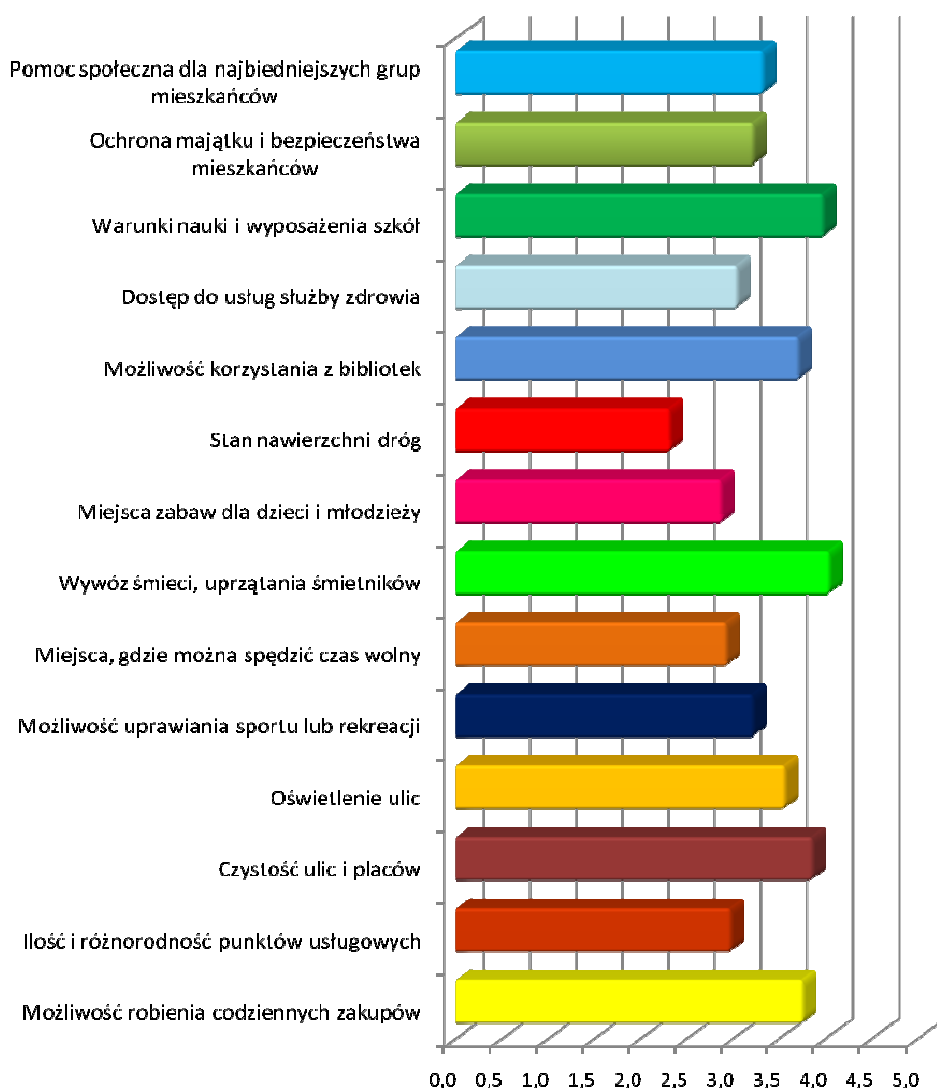
Tabela 5.

Czy Pana/i zdaniem, w ostatnich trzech latach warunki życia i zamieszkiwania w Gminie Kowale Oleckie zmieniły się, biorąc pod uwagę poszczególne elementy?

Możliwość robienia codziennych zakupów	3,75
Ilość i różnorodność punktów usługowych	2,97
Czystość ulic i placów	3,85
Oświetlenie ulic	3,55
Możliwość uprawiania sportu lub rekreacji	3,21
Miejsca, gdzie można spędzić czas wolny	2,92
Wywóz śmieci, uprzątnięcie śmietników	4,03
Miejsca zabaw dla dzieci i młodzieży	2,87
Stan nawierzchni dróg	2,31
Możliwość korzystania z bibliotek	3,70
Dostęp do usług służby zdrowia	3,03
Warunki nauki i wyposażenia szkół	3,97
Ochrona majątku i bezpieczeństwa mieszkańców	3,21
Pomoc społeczna dla najbiedniejszych grup mieszkańców	3,31

Wykres 19

Czy Pana/i zdaniem, w ostatnich trzech latach warunki życia i zamieszkiwania w Gminie Kowale Oleckie zmieniły się, biorąc pod uwagę poszczególne elementy?

Respondenci mając do dyspozycji sześciostopniową skalę ocen (0 – bardzo źle, 5 – bardzo dobrze) wyrażali swoje opinie na temat zmian jakie zachodzą na terenie gminy. Najbardziej widoczne zmiany zaszły w zakresie wywozu śmieci, uprzątkowania śmietników (4,03) i warunków nauki i wyposażenia szkół (3,97). Bardzo widoczne zmiany ankietowani zauważają również w zakresie utrzymania czystości (3,85) oraz możliwości dokonywania codziennych zakupów (3,75). Słabe noty, bo poniżej 3,0 otrzymały takie elementy jak: ilość i różnorodność punktów usługowych (2,97), miejsca gdzie można spędzić czas wolny (2,92) oraz miejsca zabaw dla dzieci i młodzieży (2,87). Ankietowani najmniej pozytywnych zmian dostrzegają w zakresie stanu nawierzchni dróg – 2,31. Należy tu zauważyć, iż pozytywne zmiany

dostrzegane są w elementach, na który największy wpływ ma lokalny samorząd.

Wśród wybranych elementów środowiska naturalnego gminy, których zmiany oceniali respondenci, wszystkie uzyskały noty powyżej średniej, tzn. mieszkańcy dostrzegają pozytywne zmiany w zakresie poprawy stanu środowiska naturalnego.

Tabela 6.

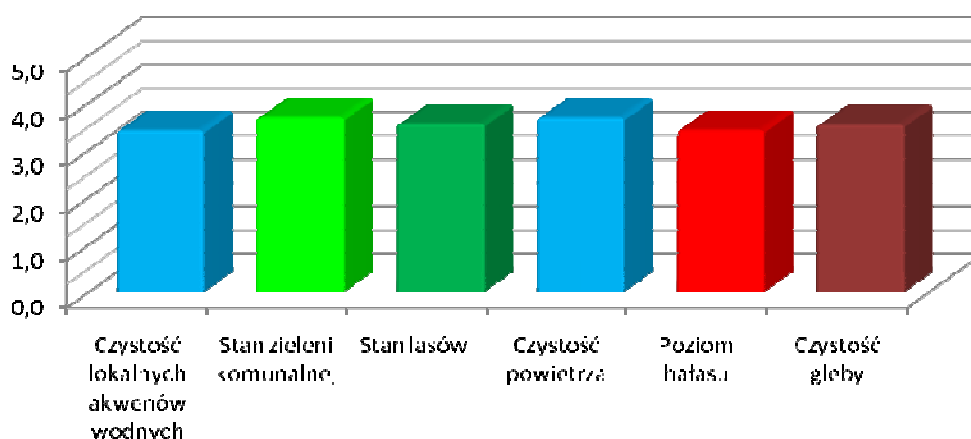
Czy stan elementów środowiska naturalnego w ostatnich 3 latach w Gminie Kowale Oleckie zmienił się?

Czystość lokalnych akwenów wodnych	3,40
Stan zieleni komunalnej	3,67
Stan lasów	3,53
Czystość powietrza	3,66
Poziom hałasu	3,40
Czystość gleby	3,52

Mieszkańcy postrzegają największe pozytywne zmiany w stanie zieleni komunalnej (3,67) i czystości powietrza (3,66).

Wykres 20

Czy stan elementów środowiska naturalnego w ostatnich 3 latach w Gminie Kowale Oleckie zmienił się?

Poziom zadowolenia ze spełnianych przez miasto funkcji**Tabela 7.**

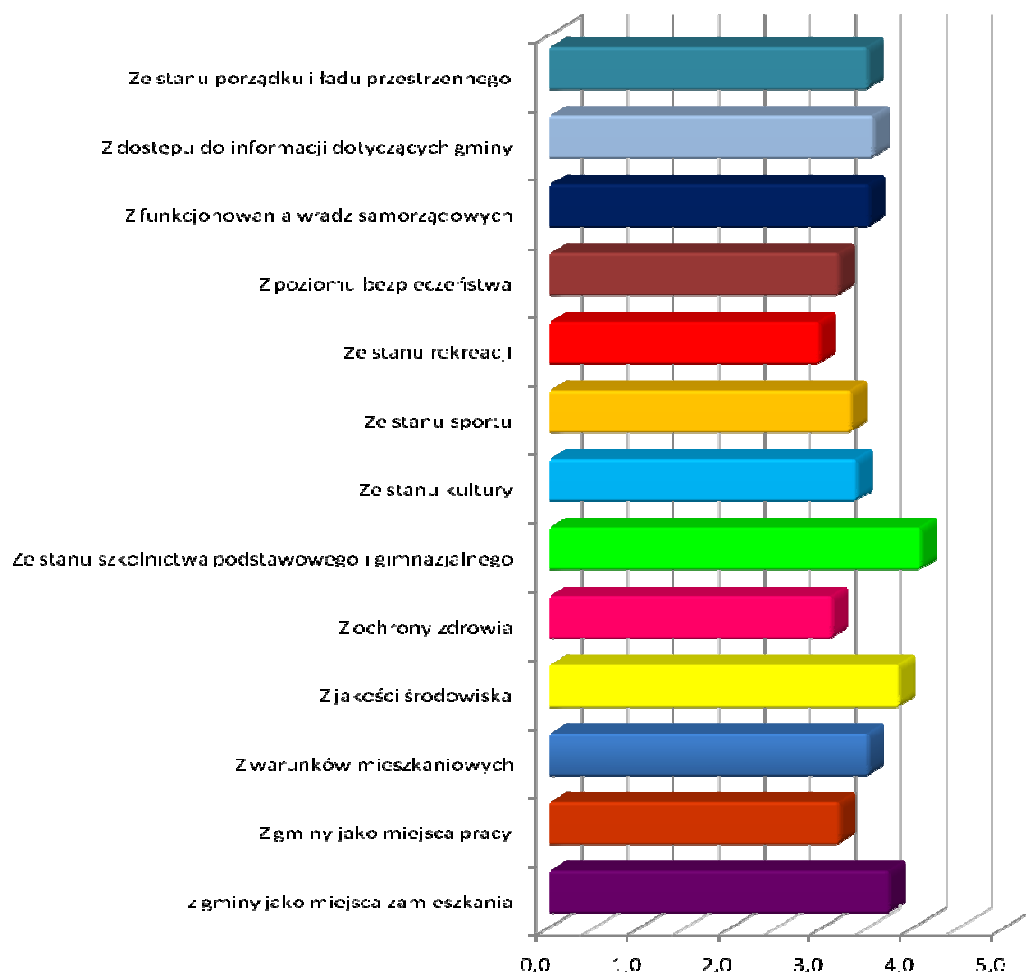
Jak Pan/Pani określi swój stopień zadowolenia?

z gminy jako miejsca zamieszkania	3,72
z gminy jako miejsca pracy	3,17
z warunków mieszkaniowych	3,49
z jakości środowiska	3,83
z ochrony zdrowia	3,09
ze stanu szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego	4,07
ze stanu kultury	3,36
ze stanu sportu	3,30
ze stanu rekreacji	2,96
z poziomu bezpieczeństwa	3,17
z funkcjonowania władz samorządowych	3,50
z dostępu do informacji dotyczących gminy	3,54
ze stanu porządku i ładu przestrzennego	3,49

Dokonując w sześciostopniowej skali wskazań stopnia zadowolenia ze spełnianych przez Gminę funkcji respondenci wszystkie obszary ocenili pozytywnie (powyżej 2,5 pkt.). Największy stopień zadowolenia ankietowani odczuwają ze stanu szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego oraz z jakości środowiska, zaś najmniej spełnionych oczekiwań mają w sferze rekreacji i ochrony zdrowia. Można stwierdzić, iż ogólne zadowolenie mieszkańców kształtuje się na zdecydowanie wysokim poziomie w większości z prezentowanych elementów, nawet najniżej ocenione elementy otrzymały ocenę powyżej średniej.

Wykres 21

Jak Pan/Pani określi swój stopień zadowolenia:

Pytania otwarte

Pytanie nr 24 – *Gdyby od Pani/Pana zależały decyzje dotyczące Gminy Kowale Oleckie, to co Pani/Pan uznałaby/uznał za najpilniejsze (pierzszoplanowe) dla gminy?*

Propozycje respondentów można podzielić na dwie grupy tematów. Jedną grupę dotyczącą gospodarki komunalnej – 62,9% odpowiedzi, zaś drugą dotyczącą sfery społecznej – 37,1% odpowiedzi.

W pierwszej grupie zdecydowana większość respondentów kładzie nacisk na remonty i rozbudowę infrastruktury drogowej – 28%; następnie budowę chodników i parkingów - 12,4%; dalej sieć kanalizacji sanitarnej z uwzględnieniem przydomowych oczyszczalni – 7,2% oraz bezpieczeństwo drogowe, włączając w to oznakowanie i

oświetlenie ulic – 6,2%. Pozostałe działania priorytetowe to gospodarka odpadami – 4,1%, odnowa dachów i elewacji budynków, zagospodarowanie placów, budowa sali gimnastycznej w Stożnem, pozyskiwanie funduszy zewnętrznych (m.in. z Unii Europejskiej).

W drugiej grupie tematów najpilniejsze działania powinny być związane z tworzeniem nowych miejsc pracy – 18,6%, następne działania związane są z poprawieniem dostępności do opieki zdrowotnej dla mieszkańców – 9,3%. Kolejne tematy wskazane przez ankietowanych to działania w sferze kultury, sportu i rekreacji – 5,2%. W dalszej kolejności: mieszkania komunalne, obniżenie podatków, dofinansowanie szkolnictwa, powstanie posterunku policji.

Pytanie nr 25 – *Proszę wymienić trzy główne problemy, z którymi boryka się gmina.*

Odpowiedzi uzyskane od ankietowanych podzielone zostały na trzy grupy zagadnień, przy czym problemy dotyczące sfery społecznej wyraźnie zdominowały udzielone odpowiedzi. Stanowią one aż 67,5% wszystkich odpowiedzi. Dalej, 27,2% odpowiedzi dotyczy problemów infrastrukturalnych, zaś problemy ekologiczne stanowią tylko 5,3% odpowiedzi.

W sferze społecznej najbardziej widocznym problemem jest bezrobocie (30,7%), następnie niskie zarobki (7%), alkoholizm (7%), trudny dostęp do opieki medycznej (4,3%). Respondenci wymieniają jeszcze: brak miejsc zabaw dla dzieci, układy personalne, brak środków na pomoc dla biednych, problem bezpańskich psów, brak nauczycieli językowych, starzenie się społeczeństwa, brak zagospodarowania wolnego czasu dla młodzieży itp.

W sferze problemów infrastrukturalnych podstawowym problemem jest stan dróg (13,2%). Dalej wymieniane są: niewystarczające środki na inwestycje, brak chodników, słabo rozwinięta infrastruktura około turystyczna, doprowadzenie wody do wszystkich gospodarstw, brak publicznego szaletu.

W zakresie problemów ekologicznych wymieniane są: zagospodarowanie i składowanie odpadów stałych oraz zanieczyszczenie spalinami.

Pytanie nr 26 – *Proszę wymienić trzy najważniejsze cele, jakie powinna postawić sobie do realizacji społeczność gminy.*

Odpowiedzi uzyskane od ankietowanych podzielone zostały na cztery grupy zagadnień, przy czym cele w sferze społecznej wyraźnie wysunęły się na pierwsze

miejsce, stanowią one 40,5% wszystkich odpowiedzi. Dalej, 33,6% odpowiedzi dotyczy celów gospodarczych, 20,7% odpowiedzi dotyczy sfery infrastruktury, zaś cele ekologiczne stanowią tylko 5,2% odpowiedzi.

W obszarze społecznym najważniejszym celem wskazanym przez respondentów (11,2% odpowiedzi) jest aktywizacja społeczności lokalnej, tj. działania na rzecz tworzenia społeczeństwa obywatelskiego. W następnej kolejności (7,8%) działania dotyczące zapobieganiu oraz likwidacji patologii społecznych, dalej (6,9%) poprawa opieki zdrowotnej mieszkańców a następnie (5,2%) stworzenie odpowiednich warunków dla młodzieży. Pozostałe cele to: rozwój kultury, rozwój szkolnictwa, odpowiednia polityka mieszkaniowa gminy oraz poprawa bezpieczeństwa mieszkańców.

W obszarze gospodarczym najważniejszym celem wskazanym przez respondentów, który uzyskał 14,7% odpowiedzi (jednocześnie jest to cel, który wskazało najwięcej respondentów) jest przeciwdziałanie bezrobociu, działania na rzecz jego zmniejszenia oraz tworzenia warunków sprzyjających powstawaniu nowych miejsc pracy. Drugim co do ważności celem w tym obszarze według respondentów jest dbanie o czystość i estetykę gminy (12,1%), tu wskazano między innymi działania dotyczące uporządkowania sytuacji z psimi odchodami, następnie działania na rzecz rozwoju turystyki (6,9%).

W obszarze infrastrukturalnym najważniejszym celem jest poprawa stanu dróg, który otrzymał 13,8% wskazań. Dalej budowa chodników (3,4%), gazociąg, basen, remonty budynków mieszkalnych i świetlic.

Najważniejsze cele w obszarze ekologicznym to dbanie o czystość środowiska (3,4%), sieć kanalizacyjna, przydomowe oczyszczalnie ścieków.

Pytanie nr 27 – Proszę wymienić trzy najważniejsze atuty gminy.

Najwięcej odpowiedzi – 22% dotyczyło charakterystycznego położenia gminy i jej walorów – lasy, jeziora, puszcza. W następnej kolejności – 17,6% głosów to dość dobrze rozwinięta infrastruktura (wodociągi, kanalizacja, gospodarka odpadami). Istotnym walorem gminy według respondentów jest sprawne zarządzanie gminą – 16,5% głosów. Dalej – dobry stan szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego (15,4%), czyste środowisko (11%), walory turystyczne (9,9%) oraz czystość i estetyka gminy (7,7%).

Pytanie nr 28 – *Proszę wymienić trzy największe słabości gminy.*

Najwięcej odpowiedzi – 19,6% dotyczyło bezrobocia, stanu dróg – 10,3%, ochrony zdrowia – 9,3%, pomocy społecznej (8,2%), występujących patologii społecznych – 7,2%. Dalej – mała aktywność społeczna (6,2%), słabo rozwinięta baza sportowo-rekreacyjna (5,2%), słabo rozwinięta turystyka, brak posterunku policji i wiele innych wskazań.

Pytanie nr 29 – *Proszę wymienić trzy najważniejsze zagrożenia dla przyszłego rozwoju gminy.*

Najwięcej odpowiedzi dotyczyło bezrobocia – 26,5%; emigracji ludzi młodych - starzenia się społeczeństwa – 22,1%; zagrożeń ekologicznych związanych z gospodarką ściekami, ochroną powietrza i utylizacji eternitu – 8,8%. W następnej kolejności respondenci wymieniają: brak funduszy, m.in. zewnętrznych – 5,9%; spadek poczucia bezpieczeństwa publicznego – 5,9%; zmianę władz gminy – 4,4%; patologie społeczne – 4,4% i brak wykwalifikowanej kadry – 4,4% oraz w dalszej kolejności: brak aktywności społecznej, wyprzedaż gruntów rolnych i wiele innych pojedynczych wskazań.

Pytanie nr 30 – *Proszę wymienić trzy najważniejsze szanse rozwojowe gminy.*

Wśród odpowiedzi uzyskanych od ankietowanych największą szansę dla gminy mieszkańcy widzą w rozwoju turystyki – 38,7%. Kolejną jest powstawanie nowych miejsc pracy związane z obecnością inwestorów zewnętrznych – 20%. W mniejszym stopniu swoje szanse upatrują w rozwoju rolnictwa – 8%, bliskości granic – 5,3% i pozyskaniu środków na rozwój z Funduszy Strukturalnych Unii Europejskiej.

5. SYNTETYCZNA OCENA UWARUNKOWAŃ I PROBLEMÓW ROZWOJU GMINY KOWALE OLECKIE.**5.1. Zidentyfikowane problemy**

Przeprowadzona analiza SWOT umożliwiła wskazanie głównych problemów rozwoju społeczno – gospodarczego gminy, których usunięcie lub co najmniej złagodzenie ich negatywnych skutków wymagać będzie podjęcia przez władze samorządowe systematycznych i skoordynowanych działań. W przeciwnym wypadku narastać będą dysproporcje pomiędzy wybranymi obszarami oraz częściami społeczności w ramach gminy, co może doprowadzić do powstawania napięć, konfliktów oraz barier rozwojowych. Zidentyfikowane problemy pojawiające się w poszczególnych dziedzinach życia społeczno - gospodarczego gminy przedstawiono poniżej.

Tabela 10. GŁÓWNE PROBLEMY GMINY KOWALE OLECKIE

ŁAD EKOLOGICZNY
• Brak dobrego systemu gospodarki odpadami i wysokie koszty istniejącego systemu, • Brak proekologicznych postaw wśród mieszkańców gminy (tworzenie dzikich wysypisk, palenie plastików) – niska świadomość ekologiczna, • Mała ilość kotłowni ekologicznych, • Niskie nakłady przeznaczone na rozbudowę infrastruktury służącej ochronie środowiska, • Niepełna infrastruktura kanalizacji deszczowej na ulicach Kowali Oleckich, • Niewłaściwy monitoring emisji zanieczyszczeń środowiska, • Tereny nieskanalizowane na terenach gminnych, • Potrzeba rekultywacji wysypiska śmieci, • Niedostateczna informacja o gospodarce odpadami na terenie gminy, • Niewykorzystane turystycznie walory środowiska.

ŁAD PRZESTRZENNY
• Zły stan nawierzchni dróg krajowych, wojewódzkich i powiatowych, • Mała dbałość mieszkańców o estetykę posesji, obejść gospodarstw, • Brak obwodnicy Kowali Oleckich, • Niezagospodarowany teren na osiedlu Mereckiego, • Niezagospodarowane tereny wokół osiedli mieszkaniowych, • Mała ilość przestrzeni publicznej we wsiach poza miejscowością Kowale Oleckie (boiska, plaże, teren Szeskich Wzgórz), • Brak połączenia ścieżek rowerowych gminy Kowale Oleckie z regionem i krajem, • Brak wykorzystania istniejącej drogi kolejowej do celów rekreacyjnych i turystycznych, • Zły stan budynków gminnych, powiatowych i kolejowych, • Brak linii energetycznej wysokiego napięcia, zły stan techniczny istniejącej linii średniego i niskiego napięcia, • Niewystarczający system oświetlenia i monitoringu miejsc publicznych, • Brak połączeń kolejowych, • Brak planów zagospodarowania przestrzennego.
ŁAD GOSPODARCZY
• Małe zainteresowanie inwestorów zewnętrznych i wewnętrznych podejmowaniem działań inwestycyjnych na terenie gminy, • Zły stan nawierzchni sieci dróg, • Niepełna infrastruktura w zakresie uzbrojenie terenów (sieć elektryczna, oczyszczalnia ścieków), • Brak ludzi z przygotowaniem zawodowym kierunkowym, • Słabo rozwinięte usługi, • Niedostateczna promocja gminy – brak spójnego i profesjonalnego programu promocji subregionu, • Brak różnicowania rozwijania działalności pozarolniczej, • Bardzo mała ilość rozwiniętych usług w zakresie rękodzieła, turystyki, twórczości ludowej, rzemiosła wzbogacającego domowy budżet, • brak grup producenckich wśród rolników, • niedostateczne zagospodarowania przyległych terenów do szlaków i ciągów

- turystycznych (generujących dodatkowy zysk),
- małe wsparcie ze strony organizacji pozarządowych w zakresie rozwoju przedsiębiorczości,
- brak zaplecza do obsługi ruchu turystycznego (baza noclegowa, żywieniowa),
- słaby dostęp do szerokopasmowej sieci internetowej,
- brak sieci linii wysokiego napięcia,
- słaba telefonizacja wsi,
- małe wykorzystanie walorów przyrodniczych gminy (otuliny leśne),
- bezrobocie – na poziomie 18,6% (w 2000 r. 40%),
- istnienie szarej strefy w zakresie usług,
- niewystarczające wsparcie udzielane małym i średnim przedsiębiorstwom

ŁAD SPOŁECZNY

- Niewystarczająca ilość usług opiekuńczych dla osób starszych i niepełnosprawnych,
- Starzejące się społeczeństwo,
- Brak mieszkań komunalnych i socjalnych,
- Wzrost liczby osób nadużywających alkoholu w tym kobiet i młodocianych,
- Wzrost liczby rodzin niewydolnych wychowawczo,
- Niewystarczająca ilość form spędzania czasu wolnego dzieci i młodzieży, osób starszych i niepełnosprawnych,
- Niewystarczające działania w stosunku do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- Niedostateczne kształcenie ustawiczne,
- Niewystarczająca ilość świetlic wiejskich (małe fundusze na wyposażenie świetlic),
- Mała aktywność społeczeństwa wiejskiego,
- Brak liderów w społecznościach wiejskich,
- Wysoki koszt utrzymania Domu Pomocy Społecznej w ramach budżetu gminy,
- Zanikanie więzi rodzinnych,
- Patologie społeczne (alkoholizm, niedostosowanie społeczne)
- Niskie dochody mieszkańców wsi związane z brakiem rynku pracy,

5.2. Analiza SWOT

Wszystkie czynniki, zjawiska i procesy wpływające na skalę oraz tempo rozwoju społeczno – gospodarczego danej jednostki samorządowej można podzielić na zewnętrzne (zmiany zachodzące w otoczeniu) i wewnętrzne. Klasycznym narzędziem stosowanym od wielu lat w analizie strategicznej jest zestawienie mocnych i słabych stron analizowanego podmiotu oraz określenie jego szans i zagrożeń rozwojowych w tzw. analizie SWOT. Nazwa SWOT pochodzi z języka angielskiego i oznacza:

S – Strengths (silne strony),

W – Weaknesses (słabości czyli słabe strony),

O – Opportunities (możliwości, szanse),

T – Threats (zagrożenia).

Przyjęta metoda pozwala na zebranie i uszeregowanie (usystematyzowanie) informacji o potencjale rozwojowym gminy oraz o dostrzeganych barierach. Jednocześnie, zwraca uwagę na pojawiające się zewnętrzne szanse i zagrożenia. W opracowaniu skoncentrowano się na ocenie wewnętrznych zasobów gminy, atutów i problemów, a także relacji między tymi elementami. Gmina nie jest samoistnym tworem, lecz funkcjonuje w określonym otoczeniu, które tworzą inne jednostki samorządowe, administracja rządowa i służby administracji specjalnych oraz ich wzajemne powiązania o charakterze społecznym, ekonomicznym, organizacyjnym czy środowiskowym. Uwarunkowania zewnętrzne, które pozostają niezależne od decyzji władz lokalnych, w istotny sposób determinują rozwój danej społeczności, a wpływ ten może być pozytywny lub negatywny. Władze gminy mogą jedynie monitorować zmiany zachodzące w jej otoczeniu, co pozwoli na identyfikację istniejących oraz przyszłych szans i zagrożeń rozwoju i zminimalizuje wpływ ewentualnych, negatywnych skutków. Znajomość uwarunkowań gminy umożliwia podjęcie działań sprzyjających rozwojowi potencjału lokalnego i wykorzystaniu nadarzających się okazji.

Analizie poddano priorytetowe obszary funkcjonowania gminy w czterech ładach, a mianowicie: ład gospodarczy, ład przestrzenny, ład środowiskowy i ład społeczny.

Analiza SWOT w układzie łądów:

ŁAD EKOLOGICZNY

I. CZYNNIKI WEWNĘTRZNE

MOCNE STRONY

- czyste i niezagrożone środowisko naturalne,
- rozwiązana gospodarka wodno – kanalizacyjna w Kowalach Oleckich (95 % skanalizowanej gminy),
- dobrze zorganizowana gospodarka odpadami,
- brak „brudnego przemysłu”,
- zagospodarowane tereny turystyczne (jezioro, plaża, ścieżki rowerowe, stadion, park wypoczynkowy),
- ciekawe położenie geograficzne „Mazury Garbate”, urozmaicona rzeźba terenu,
- unikalność Puszczy Boreckiej
- dobre warunki atmosferyczne (duża ilość wiatrów) do wytwarzania alternatywnych źródeł energii.

SŁABE STRONY

- niezorganizowana gospodarka odpadami w powiecie,
- słaba świadomość ekologiczna mieszkańców gminy (palenie plastikowych opakowań i opon),
- brak obwodnicy – duży ruch przejeżdżających samochodów (spaliny, hałas, pękające ściany budynków),
- niewykorzystane odnawialne źródła energii,
- niewykorzystane możliwości rozwoju turystyki kwalifikowanej w gminie,
- słaba siła ekonomiczna mieszkańców gminy,
- niewystarczający stan infrastruktury turystycznej,
- niedostateczna dbałość o estetykę miasta.

II. CZYNNIKI ZEWNĘTRZNE

SZANSE (MOŻLIWOŚCI)

- pozyskanie dofinansowania z Unii Europejskiej i innych zewnętrznych,
- zwiększenie powierzchni czystych ekologicznie,
- edukacja ekologiczna społeczeństwa (ochrona środowiska),
- wykorzystanie alternatywnych źródeł energii (wiatraki, biomasa),
- rozwój turystyki (bliskość jeziora i Puszczy Boreckiej, czyste i nieskażone powietrze),
- wysoki stan sieci energetycznych,
- Powstanie zakładu unieszkodliwiania odpadów w Siedliskach,
- Poprawa środowiska naturalnego w całym regionie.

ZAGROŻENIA

- słaba infrastruktura dróg dojazdowych do regionu,
- małe wykorzystanie środków zewnętrznych,
- degradacja środowiska działalnością człowieka,
- zatruwający środowisko lokalny zakład produkcyjny w Kowalach Oleckich,
- niewykorzystanie wszystkich możliwych szans na dofinansowanie z UE przez Polskę na działania w dziedzinie ekologii,
- niewielkie środki finansowe na realizację zadań służących poprawie jakości środowiska,
- rosnąca ilość pojazdów samochodowych.

ŁAD GOSPODARCZY

I. CZYNNIKI WEWNĘTRZNE

MOCNE STRONY

- założony wodociąg na prawie 95% powierzchni gminy,
- dobra sieć dróg lokalnych,
- sprawnie działająca oczyszczalnia ścieków w Kowalach Oleckich,
- gospodarstwa wielkoobszarowe,
- posiadanie terenów inwestycyjnych pod nowe produkcje,

STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY KOWALE OLECKIE

- Kapitał ludzki - ludzie chętni do podjęcia pracy,
- istniejące lokalne zakłady produkcyjne (Kruszbet, cegielnia, odlewnia),
- dobrze rozwinięta produkcja mleka i warunki do jej dalszego rozwoju,
- doświadczenie z korzystania programów unijnych,
- położenie blisko granicy wschodniej,
- nawiązanie partnerstwa i współpracy z Rosją i Litwą.

SŁABE STRONY

- zły stan nawierzchni dróg,
- słabe skanalizowanie wsi o rozproszonej zabudowie,
- słabo rozwinięte usługi,
- słabo rozwinięta gastronomia i mała ilość miejsc hotelowych,
- niskie dochody społeczności gminnej,
- niski procent ludzi z wykształceniem zawodowym,
- słabo rozwinięte przetwórstwo rolno – spożywcze,
- mało grup producenckich,
- niedostateczna promocja gminy,
- ograniczony dostęp do Internetu
- mała ilość innowacyjnych firm,
- słaba kondycja finansowa firm,
- niewielkie wykorzystanie walorów turystycznych gminy,
- mało rozbudowane otoczenie instytucji około biznesowych
- brak nowych miejsc pracy

II. CZYNNIKI ZEWNĘTRZNE

SZANSE (MOŻLIWOŚCI)

- pozyskanie środków z Unii Europejskiej i innych zewnętrznych,
- wielokierunkowy rozwój gospodarstw rolnych,
- pozyskanie nowych inwestorów,
- rozwój agroturystyki i turystyki kwalifikowanej,
- rozwój przedsiębiorstw już istniejących,
- możliwość obsługi ruchu przygranicznego,

STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY KOWALE OLECKIE

- rozwój usług,
- wzrost zamożności społeczeństwa,
- wzrost popytu zewnętrznego na ofertę turystyczno – wypoczynkową regionu.

ZAGROŻENIA

- brak tradycji przedsiębiorczości
- brak profesjonalnego i spójnego programu promocji subregionu EGO,
- brak partnera z zachodu,
- utrudnione kontakty ze wschodnim sąsiadem (układy polityczne)
- obciążenia gminy zadaniami rządowymi bez dotacji,
- niewystarczające wsparcie udzielane podmiotom w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw,
- rosnąca konkurencja otaczających regionów,
- emigracja młodych ludzi z gminy,
- niespójny i niestabilny system prawny.

ŁAD SPOŁECZNY

I. CZYNNIKI WEWNĘTRZNE

MOCNE STRONY

- wysoki odsetek ludzi z wyższym wykształceniem,
- dobra opieka medyczna,
- dobry system edukacyjny,
- dobre zaplecze kulturalne,
- gmina jest bezpieczna,
- istnienie świetlic wiejskich,
- rozwinięty wolontariat,
- opracowane Studium Uwarunkowań,
- opracowanie 5 Planów Odnowy Miejscowości.

SŁABE STRONY

- istniejące patologie,
- brak usług opiekuńczych poza terenem Kowali Oleckich,

- niskie płace – niskie dochody,
- niewystarczająca ilość miejsc pracy,
- mała oferta spędzenia wolnego czasu dla młodzieży,
- brak posterunku Policji,
- mała ilość świetlic wiejskich,
- mało aktywna działalność organizacji pozarządowych,
- niska aktywność zawodowa i społeczna mieszkańców

II. CZYNNIKI ZEWNĘTRZNE

SZANSE (MOŻLIWOŚCI)

- utworzenie Centrum Integracji Społecznej,
- finansowanie Centrum Integracji Społecznej ze środków zewnętrznych,
- rozwój działalności Caritas,
- wykorzystanie środków unijnych „Kapitał Ludzki”,
- aktywna działalność stowarzyszeń,
- pozyskanie dofinansowania w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich
- opracowanie następnych planów Odnowy Wsi.

ZAGROŻENIA

- wzrost dysfunkcji społecznej,
- starzejące się społeczeństwo,
- emigracja zarobkowa młodych ludzi,
- zwiększenie liczby urodzeń dzieci niepełnosprawnych,
- utrzymanie opiekunów Domów Opieki Społecznej ze środków budżetu gminy,
- narastanie strefy „biedy”,
- obniżenie poczucia patriotyzmu lokalnego,
- niedostateczna polityka państwa w sprawach opieki społecznej.

ŁAD PRZESTRZENNY

I. CZYNNIKI WEWNĘTRZNE

MOCNE STRONY

- położenie przy ważnych szlakach komunikacyjnych,
- bogate walory przyrodnicze,
- tereny budowlane,
- dobra infrastruktura techniczna w Kowalach Oleckich,
- swobodny dostęp do jeziora.

SŁABE STRONY

- zły stan dróg,
- brak obwodnicy Kowali Oleckich,
- brak miejscowych planów zagospodarowania,
- niedostateczna ilość budownictwa mieszkaniowego wielorodzinnego,
- wyeksploatowane zasoby mieszkaniowe,
- słaba infrastruktura dróg dojazdowych do regionu.

II. CZYNNIKI ZEWNĘTRZNE

SZANSE (MOŻLIWOŚCI)

- bliskość przejść granicznych,
- przebiegająca w pobliżu droga krajowa nr 65,
- bliskie położenie Via Baltica.

ZAGROŻENIA

- ograniczenia inwestycyjne ze względu na strefy ochronne,
- słaba polityka państwa w zagospodarowaniu przestrzennym kraju.

6. WIZJA ROZWOJU – KOWALE OLECKIE W 2016

Wizja gminy wskazuje dokąd będą zmierzać działania lokalnych władz w najbliższych latach oraz wytycza jej planowaną drogę rozwoju. Jej celem jest nadanie sensu bieżącym pracom, motywacja lokalnej społeczności i zaangażowanie ich we wspólną realizację wyznaczonych celów. Wizja Gminy Kowale Oleckie brzmi:

**GMINA KOWALE OLECKIE OCEANEM MOŻLIWOŚCI: ZASOBNA
I GOSPODARNA, BEZPIECZNA I GOŚCINNA, ZDROWA I PRZYJAZNA
ŚRODOWISKU**

Hasło oddaje wszystkie marzenia i nadzieje jakie pokładają mieszkańcy Kowali Oleckich w rozwój gminy. Według wizji gmina będzie rozwinięta gospodarczo i stanie się konkurencyjna dla innych gmin. Bogactwo urodzajnych, nieskażonych gleb oraz świadomość ekologiczna mieszkańców stworzą dogodne warunki do produkcji rolnej. Obecnie jest brak rynków zbytu oraz odpowiedniej bazy przetwórstwa tych produktów na terenie gminy. Dzięki podjętym działaniom – promocji gminy wzrośnie zainteresowanie inwestorów ekologiczną produkcją rolną. Gmina stanie się producentem ekologicznej żywności, regionem gościnnym dla turystów. Powstanie baza hotelowo – restauracyjna. Nowi inwestorzy zaoferują brakujące miejsca pracy dla lokalnej społeczności. Zwiększony będzie nacisk na promocję przedsiębiorczości wśród mieszkańców gminy. Osiągnięcie tego celu wiąże się bezpośrednio z poprawą stanu dróg istniejących i budową nowych. Mieszkańcy będą mieli zapewnione wszystkie warunki do dalszego rozwoju. Gmina będzie odwiedzana przez licznych turystów, warunki naturalne zostaną zachowane – czyste powietrze, zwiększony areał terenów leśnych. Gmina będzie estetyczna, ludzie będą mieli pracę dobrze opłacaną, pozwalającą na godne życie. Dzieci i starsi będą mieli zapewnioną opiekę. Zostanie powstrzymana emigracja młodych ludzi. Jedną z atrakcji regionu staną się gospodarstwa agroturystyczne, szczególnie interesujące dla gości preferujących

STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY KOWALE OLECKIE

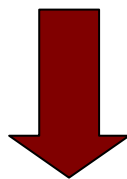
spokojny wypoczynek z dala od dużych miast i zatłoczonych kurortów. Zostanie wzbogacona oferta kulturalna i sportowa, która umożliwi aktywne spędzanie wolnego czasu. Wszystkie działania samorządu będą zmierzały w tym kierunku, aby ta wizja urzeczywistniła się jak najszybciej.

WIZJA GMINY KOWALE OLECKIE – 2016 W POSZCZEGÓLNYCH ŁADACH

Ład gospodarczy	- Wysokie dochody mieszkańców - Rozwój współpracy przygranicznej z Rosją - Dogodne połączenia komunikacyjne z Kaliningradem - Rozwinięty sektor prywatny - Dobrze prosperujące zakłady przetwórstwa płodów rolnych - Rozwinięta produkcja żywności ekologicznej - Rozbudowany sektor usług - Doskonale funkcjonująca agroturystyka - Wyciąg narciarski na Szeskiej Górze - Hotel i restauracja - Pełna kompleksowa infrastruktura drogowa - Dobrze przygotowane kadry zawodowe - Rozwinięte rękodzieło i twórczość ludowa - Utworzone lokalne produkty regionalne - Duże wsparcie dla rozwoju przedsiębiorczości - Internet szerokopasmowy - Zlikwidowane bezrobocie
Ład ekologiczny	- Czyste, niezagrożone środowisko naturalne - Wzbogacona szata roślinna - Zwiększenie powierzchni leśnych poprzez zalesienie odłogów - Zorganizowana gospodarka odpadami w powiecie - Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii - Edukacja ekologiczna - ścieżki dydaktyczne - Rozwój centrum turystyki kwalifikowanej w Czerwonym Dworze - Wieże widokowe - Podniesienie walorów estetycznych okolicy - Estetyczny wygląd domów i gospodarstw - Ciągi ścieżek rowerowych i szlaków turystycznych - Pełny monitoring emisji zanieczyszczeń środowiska - Stosowanie „czystych technologii” w gospodarce - Organizacja targów ekologicznych

Ład społeczny	<u>Warunki życia</u> - Poczucie bezpieczeństwa publicznego - Silna więź lokalna między mieszkańcami - Bogaty rynek pracy dający zatrudnienie wszystkim mieszkańcom - Dostatnie życie na emeryturze - Odpowiadające zapotrzebowaniu zasoby mieszkaniowe - Oświetlone ulice - Dogodne połączenie komunikacyjne z województwem <u>Edukacja</u> - Szkolnictwo bez kłopotów - Liceum + gimnazjum - Opieka nad dziećmi z rodzin patologicznych <u>Zdrowie</u> - Służba zdrowia bez problemów - Zdrowie ludzi - Kompleksowa opieka zdrowotna - Gabinet odnowy biologicznej - Prowadzona szeroka profilaktyka (systematyczne badania) <u>Rekreacja i wypoczynek, kultura</u> - Bogata oferta rekreacyjno – kulturalna - Zagospodarowanie terenów na rekreację i wypoczynek - Centrum sportowo - wypoczynkowe - Plaża - Basen - Drużyna piłkarska - Muszla koncertowa - Zespół muzyczny
Ład przestrzenny	- Mieszkalnictwo oparte na rozwiniętym budownictwie jednorodzinnym - Pełna infrastruktura (wodociągi, kanalizacja, telefonizacja...) - Zminimalizowanie skutków nasilonego ruchu samochodowego poprzez budowę obwodnicy, szerokie, bezpieczne drogi - Dogodne połączenia kolejowe - Czystość i racjonalne zagospodarowanie terenów gminy - Pełna infrastruktura drogowa - Zagospodarowane tereny na osiedlach - Linie energetyczne wysokiego napięcia - Dobrze oświetlone ulice

7. CEL GŁÓWNY STRATEGII GMINY KOWALE OLECKIE

Podniesienie poziomu życia mieszkańców gminy

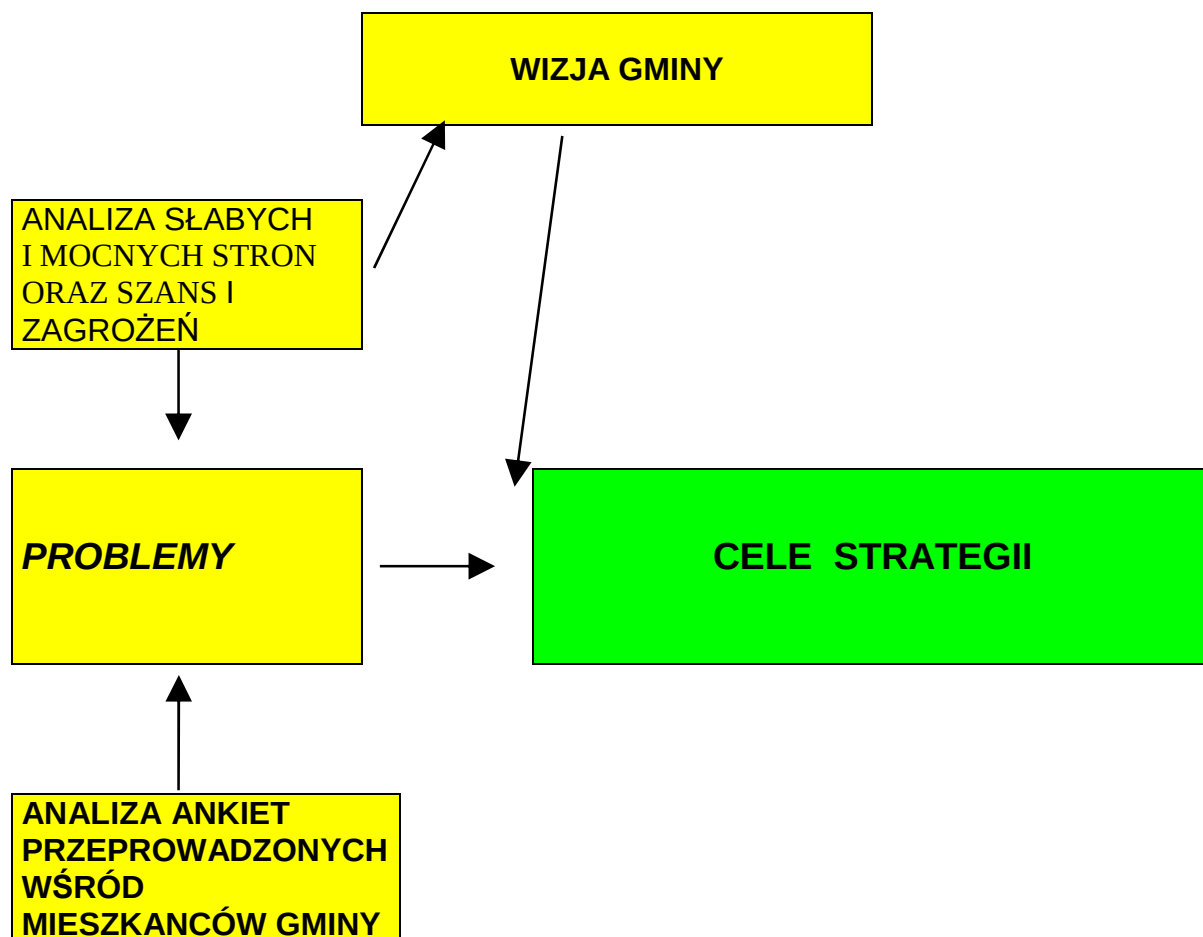
Działalność władz samorządu gminnego powinna być zdeterminowana zasadami celowości i gospodarności. Formułowanie celów jest odpowiedzią na potrzeby mieszkańców, koniecznością zaspokojenia tych potrzeb oraz tworzenia optymalnych warunków dla harmonijnego rozwoju, z uwzględnieniem hierarchii tych celów i pilności ich realizacji. Dlatego też formułuje się cele możliwe do zrealizowania, a na ich podstawie wyznacza zadania. Zaniechanie realizacji poszczególnych zadań może w konsekwencji doprowadzić do osłabienia tempa rozwoju gminy. Głównym warunkiem urzeczywistnienia sformułowanych celów jest przygotowanie planu działania, czyli określenie konkretnych zadań, a także stałe zaangażowanie samorządu terytorialnego, wszystkich organizacji działających na terenie gminy, przedsiębiorców oraz lokalnej społeczności w realizację zadań służących rozwojowi. Ponadto, należy określić ramy czasowe oraz osoby odpowiedzialne za wykonanie poszczególnych zadań. Problemem pozostaje nadal niewystarczająca ilość środków finansowych, co prowadzi jedynie do realizowania celów priorytetowych o znaczeniu strategicznym. Analiza celów polega na opisanu przyszłej sytuacji, która zaistnieje, gdy zostaną rozwiązane najważniejsze zidentyfikowane problemy w gminie, przy uwzględnieniu lokalnych zasobów i możliwości ich wykorzystania. Analiza ta prowadzi do określenia stanu, jaki się chce osiągnąć.

Ustalanie celów strategicznych nastąpiło po przeprowadzeniu następujących elementów i analiz:

- Diagnoza stanu gminy,
- Analiza SWOT – silnych i słabych stron wewnętrznych, szans i zagrożeń zewnętrznych,

STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY KOWALE OLECKIE

- Problemy rozwoju gminy,
- Analiza przeprowadzonych ankiet wśród mieszkańców
- Wizja gminy w 2015 roku,

Cele główne strategii odpowiadają na pytanie, jaki rozwój, jakie kierunki działań zapewnią gminie realizację celu nadrzędnego? Przyjmujemy, że cele główne - w odróżnieniu od celu nadrzędnego - osiągniemy w całości, a za ich realizację ponosimy pełnię odpowiedzialności.

Cel nadrzędny jest stopniem jego osiągalności i zakresem odpowiedzialności za jego realizację. Cel główny odpowiada więc na pytanie: jaki rozwój zapewni gminie realizację jej celu nadrzędnego? Przy budowie strategii odpowiedź na to pytanie sformułować możemy następująco:

Cele główne strategii zostały ustalone w odniesieniu do poszczególnych ładów:

Cel nadrzędny

Podniesienie poziomu życia mieszkańców gminy

Cele główne

***Ład
ekologiczny***

***Ład
gospodarczy***

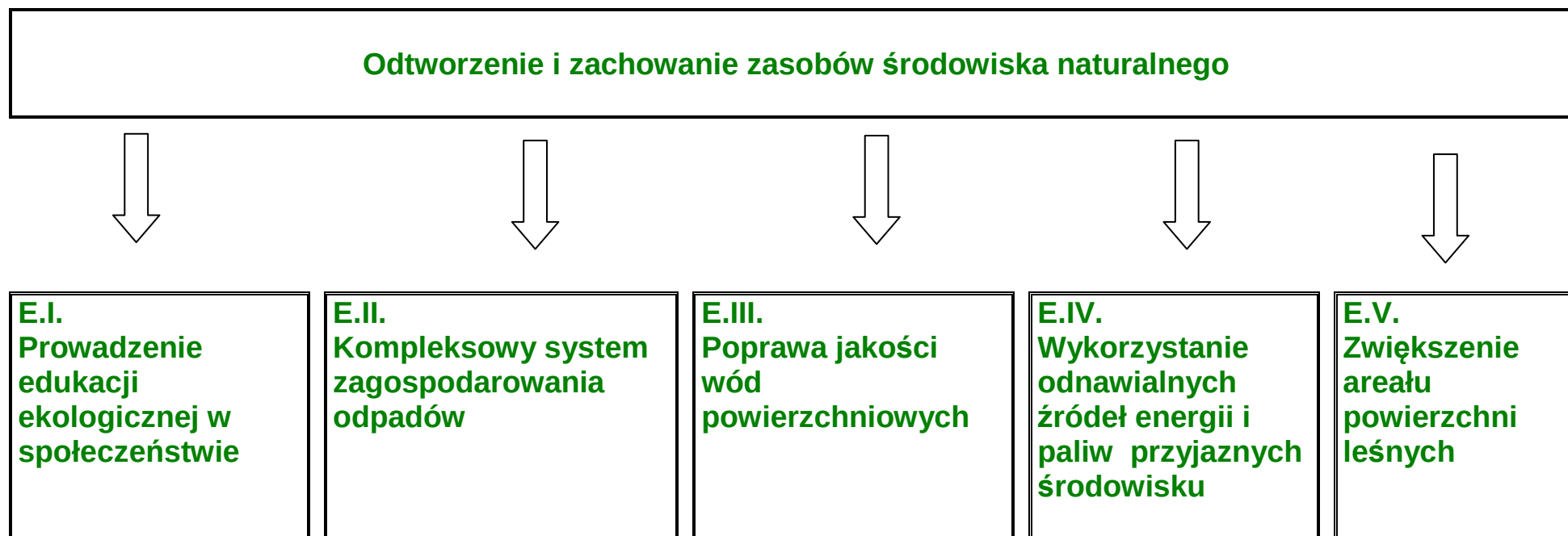
***Ład
społeczny***

***Ład
przestrzenny***

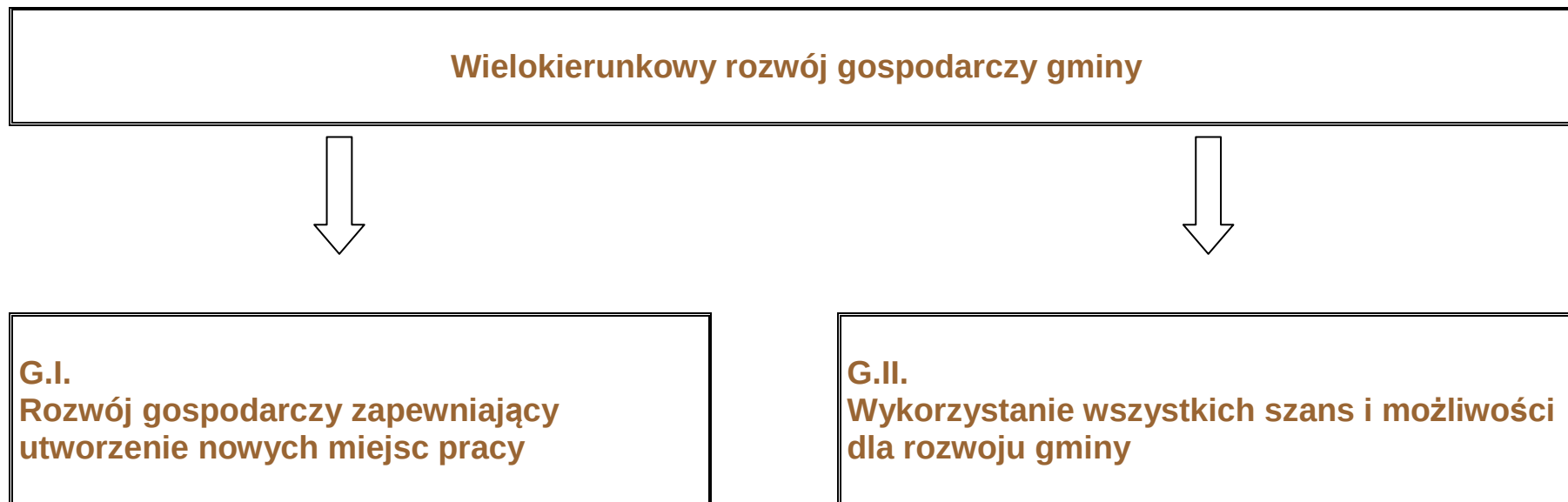
Odtworzenie i zachowanie zasobów środowiska naturalnego	Wielokierunkowy rozwój gospodarczy gminy	Poprawa jakości życia mieszkańców gminy	Uzyskanie nowoczesnej struktury przestrzennej gminy
--	--	--	--

8. Struktura celów strategii w poszczególnych ładach

Ład ekologiczny

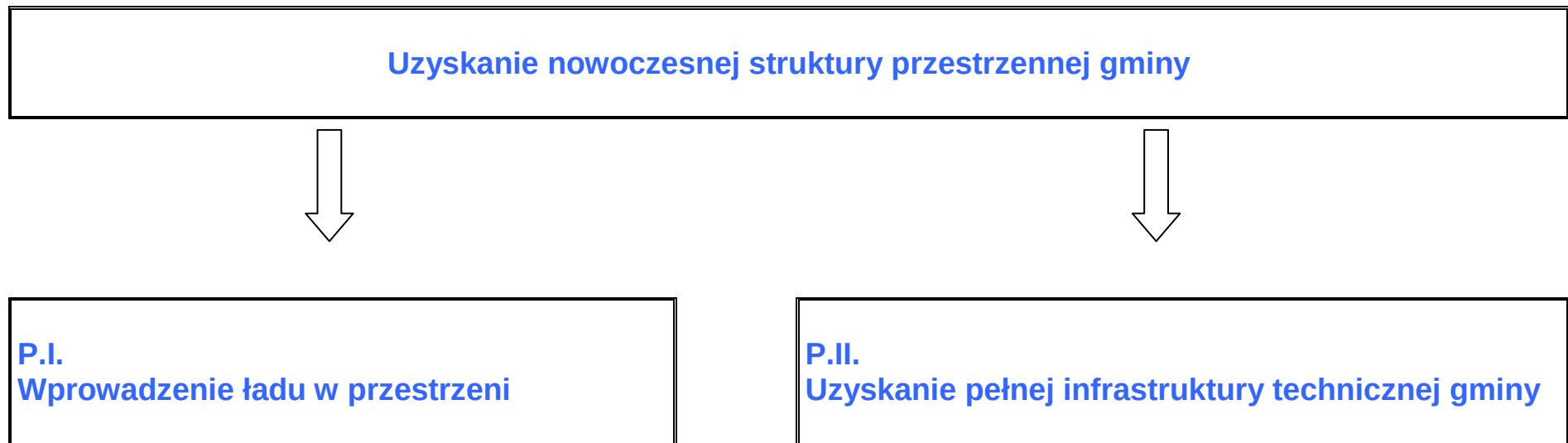
Ład gospodarczy

Ład społeczny

Ład przestrzenny

9. CELE OPERACYJNE I DZIAŁANIA

ŁAD EKOLOGICZNY

Cel główny:

Odtworzenie i zachowanie zasobów środowiska naturalnego

Cele szczegółowe:

E.I . Prowadzenie edukacji ekologicznej w społeczeństwie

1. Opracowanie i realizacja programu edukacji ekologicznej:

- organizowanie imprez i konkursów o ekologii i ochronie środowiska
- opracowanie gminnego programu edukacji ekologicznej
- nauka w systemie „Zielona szkoła”
- konkurs na „Najczystsza zagrodę”
- wspólne „Sprzątanie Świata” przez dzieci i rodziców
- organizowanie szkoleń w zakresie ochrony środowiska i ekologii.

2. Porządkowanie szlaków turystycznych, brzegów rzek i jezior, otoczenia obiektów publicznych:

- kontrola nad budową pomostów nad brzegami rzek i jezior
- sprawowanie kontroli przestrzegania przepisów o ochronie przyrody
- oczyszczenie brzegów jezior i rzek z zanieczyszczeń mechanicznych

3. Propagowanie zdrowego trybu życia:

- organizowanie targów ekologicznych „Zdrowa żywność”
- organizowanie konkursów z dziedziny prowadzenia zdrowego trybu życia

4. Utworzenie ścieżek przyrodniczo – dydaktycznych

5. Pozyskanie dofinansowania na programy ekologiczne z Unii Europejskiej

E.II. Kompleksowy system zagospodarowania odpadów

1. Opracowanie programu kompleksowego systemu zagospodarowania odpadów
2. Wprowadzenie recyklingu w gminie
3. Organizacja systemu odbioru i przekazywania odpadów
4. Gospodarcze wykorzystanie odpadów

5. Segregacja i przetwarzanie odpadów
6. Dostosowanie wysypisk do wymogów Unii Europejskiej
7. Kontrola odpadów niebezpiecznych i poprodukcyjnych
8. Likwidacja „dzikich” wysypisk śmieci
9. Wzmocniona kontrola przestrzegania przepisów o ochronie środowiska
10. Egzekwowanie przepisów w zakresie gospodarki odpadami
11. Wprowadzenie działań zachęcających do zachowań ekologicznych
12. Edukacja w zakresie gospodarki odpadami

E.III. Poprawa jakości wód powierzchniowych

1. Odcięcie dopływu zanieczyszczeń do wód powierzchniowych
 - Likwidacja spływu powierzchniowego z pól
 - Podczyszczanie wód kanalizacji deszczowej (separatory)
 - Likwidacja zrzutów kanalizacji sanitarnej
2. Oczyszczenie brzegów zbiorników wodnych z zanieczyszczeń
3. Rekultywacja jezior zdegradowanych
4. Nadzór nad ochroną brzegów, zbiorników wodnych i jezior oraz umacnianie linii brzegowych
5. Promowanie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków
6. Pozyskanie dofinansowania z Unii Europejskiej na działania w dziedzinie poprawy stanu czystości wód

E.IV. Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii

1. Zmiana systemu ogrzewania w kotłowniach z węglowego na paliwa przyjazne środowisku
2. Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii
3. Pozyskanie dofinansowania z Unii Europejskiej na działania w dziedzinie wykorzystania odnawialnych źródeł energii
4. Podjęcie działań promujących wykorzystanie odnawialnych źródeł energii
5. Opracowanie gminnego programu wykorzystania odnawialnych źródeł energii
6. Kontrola wielkości emisji zanieczyszczeń do środowiska
7. Stosowanie technologii energooszczędnych

E.V. Zwiększenie areалу powierzchni leśnych

1. Zalesianie nieużytków i gruntów niewykorzystanych rolniczo
 - Opracowanie program zwiększenia zalesienia terenów gminy
 - Rozbudowa bazy szkółkarskiej oraz infrastruktury leśnej
 - Racjonalne gospodarowanie lasami
2. Opracowanie programów ratujących lasy i zapobiegających zagrożeniom pożarowym i innym klęskom.

ŁAD GOSPODARCZY

Cel główny:

Wielokierunkowy rozwój gospodarczy gminy

Cele szczegółowe:

G.I. Rozwój gospodarczy zapewniający utworzenie nowych miejsc pracy.

1. Rozwój rolnictwa, skupu płodów rolnych i przetwórstwa
 - Rozwinięcie systemu edukacji rolniczej i ekologicznej
 - Rozwój produkcji rolniczej wielokierunkowej ekologicznie w dotychczasowej strukturze indywidualnych gospodarstw rolniczych
 - Utworzenie grup producenckich rolników
 - Pomoc w uzyskaniu środków finansowych na rozwój rolnictwa i agroturystyki
2. Pozyskanie nowych inwestorów zewnętrznych i wewnętrznych podejmujących działania na terenie gminy
3. Wspieranie produkcji pozarolniczej
4. Pozyskanie dofinansowania z funduszy Unii Europejskiej na rozwój przedsiębiorczości
5. Wprowadzenie nowych technologii w produkcji
6. Rozwinięcie usług na terenie gminy (rzemiosło i drobna wytwórczość)
7. Utworzenie poradnictwa w zakresie zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej
8. Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii

9. Utworzenie zaplecza dla obsługi ruchu turystycznego (budowa hotelu i restauracji)
10. Likwidacja „szarej strefy”
11. Stworzenie atrakcyjnych warunków do zakładania działalności gospodarczej na terenie gminy (ulgi podatkowe)

G.II Wykorzystanie wszystkich szans i możliwości dla rozwoju gminy

1. Utworzenie programów promocji gminy
2. Poprawa stanu nawierzchni dróg w gminie ułatwiających logistykę
3. Przygotowanie terenów inwestycyjnych
4. Pozyskanie funduszy na podniesienie lub zmianę kwalifikacji zawodowych
5. Przygotowanie specjalistycznych kadr zawodowych
6. Podniesienie atrakcyjności turystycznej gminy
 - Zagospodarowanie terenów atrakcyjnych turystycznie
 - Wytyczenie i oznakowanie tras rowerowych
 - Tworzenie i promocja usług i towarów identyfikujących gminę (rękodzieło)
 - Przeprowadzenie szkoleń w dziedzinie agroturystyki
 - Wydrukowanie folderów i materiałów promujących miejsca atrakcyjne turystycznie
 - Utworzenie nowych i wsparcie istniejących instytucji kulturalnych
 - Organizowanie cyklicznych imprez już istniejących i imprez nowych
 - Wykorzystanie wszystkich walorów przyrodniczych i krajobrazowych dla rozwoju turystyki
7. Ogólnodostępny Internet szerokopasmowy,
8. Telefonizacja wszystkich wsi
9. Bieżące podnoszenie kwalifikacji przez pracowników urzędów gminnych i radnych,
10. Opracowanie brakujących Planów Odnowy Wsi
11. Sukcesywne wdrażanie celów założonych w strategii
12. Nawiązanie kontaktów gospodarczych z powiatami sąsiednich krajów
13. Wykorzystanie położenia przygranicznego
14. Organizacja przygranicznych targów w różnych dziedzinach

ŁAD SPOŁECZNY

Cel główny:

Poprawa jakości życia mieszkańców gminy

Cele szczegółowe:

S.I. Sprawny system ochrony zdrowia i bezpieczeństwa socjalnego i publicznego

1. Rozwinięcie działań dla podniesienia standardu podstawowej opieki zdrowotnej
 - Zapewnienie powszechnej dostępności do usług medycznych
 - Zapewnienie profilaktyki zdrowotnej
 - Pełna opieka ambulatoryjna
 - Propagowanie zdrowego życia wśród mieszkańców
 - Rozwinięcie diagnostyki medycznej
 - Rozwinięcie usług rehabilitacyjnych
 - Likwidacja barier architektonicznych
2. Rozwinięcie działań na rzecz profilaktyki społecznej
 - Zwiększenie ilości usług opiekuńczych dla osób starszych i niepełnosprawnych
 - Zwiększenie opieki i działań wspomagających osoby zagrożone wykluczeniem społecznym
3. Likwidacja patologii społecznych
 - Prowadzenie profilaktyki zapobiegającej uzależnieniom
 - Organizowanie zajęć i pogadanek osób uzależnionych ze specjalistami
 - Prowadzenie profilaktyki zapobiegającej uzależnieniom- zmniejszenie liczby osób uzależnionych, szczególnie dzieci i młodzieży
 - Monitoring niebezpiecznych miejsc
4. Bezpieczeństwo socjalne
 - Wspieranie aktywności w zakresie tworzenia nowych miejsc pracy,
 - Zwalczanie skutków bezrobocia

- Wstrzymanie emigracji młodych ludzi z rodzinnych miejscowości do regionów bardziej uprzemysłowionych lub za granicę
5. Pozyskanie dofinansowania z funduszy unijnych na działania w profilaktyce zdrowotnej i społecznej

S.II Podniesienie poziomu wykształcenia społeczności

1. Nowoczesny poziom edukacji w gminie
 - Utworzenie nowoczesnego systemu oświaty w gminie
 - Dostosowanie sieci szkół podstawowych i gimnazjalnych do potrzeb mieszkańców
 - Minimalizacja odległości dziecka do szkoły
 - Zmniejszenie liczebności klas
 - Podniesienie poziomu kształcenia
 - Utworzenie i wdrożenie programu zajęć pozalekcyjnych w szkołach
2. Koordynacja i pozyskiwanie zewnętrznych funduszy na realizację zadań edukacyjnych
3. Utworzenie i wdrożenie programu edukacji pozaszkolnej - szkolenia i kursy
4. Wspieranie działań organizacji pozarządowych (partnerstwo, informacja, promocja)
5. Aktywizacja środowisk lokalnych do czynnego udziału w życiu gminy – pomoc w utworzeniu organizacji pozarządowych (inicjowanie i aktywizacja działań organizacji pozarządowych)
 - Utworzenie funduszu wspierania inicjatyw obywatelskich
 - Wspieranie statutowych działań organizacji pozarządowych
 - Zasięganie opinii we właściwej tematyce organizacji pozarządowych i uwzględnieniu ich przy podejmowaniu decyzji
 - Kontraktowanie usług w organizacjach pozarządowych
6. Wysoki poziom świadomości ekologicznej
 - Edukacja dzieci, młodzieży i dorosłych
 - Opracowanie i realizacja programu edukacji ekologicznej
 - Porządkowanie szlaków turystycznych, brzegów rzek i jezior, otoczenia obiektów publicznych
 - Utworzenie ścieżek przyrodniczo – dydaktycznych

- Program szkoleń z zakresu przyjaznego środowisku korzystania i utylizacji środków ochrony roślin i nawozów sztucznych
7. Modernizacja kształcenia zawodowego
 8. Rozwój kształcenia ustawicznego i praktycznego

S.III. Bogata oferta kulturalna, zachowanie lokalnych tradycji

1. Rozwój i promocja turystyki w regionie
 - Odtworzenie i kultywowanie miejscowych tradycji
 - Utrzymanie powstałej tradycji obchodzenia Kowaliady
 - Współdziałanie z masmediami w zakresie promowania sposobów atrakcyjnego spędzania czasu wolnego
2. Zarządzanie wydarzeniami sportowo – kulturalnymi
 - Aktywizacja instytucji kultury i sportu, włączenie ich do organizowania zajęć dzieci i młodzieży
 - Organizacja atrakcyjnych imprez i form spędzania wolnego czasu dla dzieci i młodzieży, dorosłych i niepełnosprawnych
 - Organizowanie świetlic wiejskich
 - Wspieranie finansowe dla działań kulturalnych szkół i placówek w tym zakresie
 - Pozyskanie dofinansowania zewnętrznego na organizację imprez sportowo – kulturalnych

S.IV. Zabezpieczenie zróżnicowanych potrzeb mieszkaniowych

1. Wspieranie potrzeb budownictwa mieszkaniowego
 - Przygotowanie terenów pod budownictwo mieszkaniowe i rekreacyjne
 - Powołanie Towarzystwa Budownictwa Społecznego
 - Wspieranie inicjatyw w zakresie rozwoju budownictwa – szczególnie socjalnego
 - Zwiększenie ilości i podniesienie jakości zasobów mieszkań komunalnych w gminie
2. Pozyskanie dofinansowania do budowy mieszkań socjalnych i komunalnych.

ŁAD PRZESTRZENNY

Cel główny:

Uzyskanie nowoczesnej struktury przestrzennej gminy

Cele szczegółowe:

P.I. Wprowadzenie ładu w przestrzeni

1. Realizacja założeń Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy
3. Opracowanie brakujących planów zagospodarowania przestrzennego Kowali Oleckich i innych miejscowości na terenie gminy
4. Poprawa estetyki gminy, w tym osiedli i zagród
 - Likwidacja szpecących obiektów gospodarczych i ogrodzeń
 - Likwidacja budynków będących w bardzo złym stanie technicznym
 - Opracowanie i wdrożenie brakujących programów Planów Odnowy Miejscowości
 - Uaktywnienie mieszkańców w kierunku poprawy estetyki obejść, mieszkań i otoczenia – organizowanie konkursów itp.
 - Utworzenie funduszu małych grantów na poprawę estetyki osiedli i wsi
5. Likwidacja dzikiej zabudowy
6. Przygotowanie terenów pod różnorodną zabudowę
7. Rozwój systemu terenów zielonych
 - Analiza stanu terenów zielonych i możliwości ich rozwoju
 - Opracowanie programu rozwoju systemu terenów zielonych
 - Zalesianie i zadrzewianie terenów do tego przeznaczonych

P.II. Uzyskanie pełnej infrastruktury technicznej gminy

1. Rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacyjnej
 - Podłączenie do sieci gminnej okolicznych wsi
 - Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków w gospodarstwach rolnych

STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY KOWALE OLECKIE

- Budowa oczyszczalni kontenerowych w terenach skupionej zabudowy
 - Pełna automatyzacja i monitoring funkcjonowania sieci kanalizacyjnej i oczyszczalni ścieków
2. Rozbudowa sieci wodociągowej
 3. Budowa obwodnicy Kowali Oleckich
 4. Poprawa dostępu do gminy i jakości dróg
 - Analiza stanu dróg na terenie gminy z uwzględnieniem stanu władania drogami (krajowe, wojewódzkie, powiatowe, gminne)
 - Opracowanie planów modernizacji układu z podziałem na zadania inwestycyjne
 - Realizacja poszczególnych zadań inwestycyjnych
 5. Pełna telefonizacja gminy
 6. Przywrócenie komunikacji kolejowej w celach turystycznych
 7. Rozbudowa systemów melioracyjnych
 8. Przygotowanie parkingów w gminie
 9. Energooszczędne oświetlenie ulic we wsiach
 10. Gazyfikacja gminy
 11. Pozyskanie dofinansowania z funduszy Unii Europejskiej na inwestycje infrastrukturalne.
 12. Poprawa jakości wód i uregulowania stosunków wodnych
 - nadzór i kontrola nad brzegami jezior
 - umocnienie linii brzegowych
 13. Budowa linii energetycznych wysokiego napięcia
 - modernizacja istniejącej linii energetycznej

10. ZARYS PLANU OPERACYJNEGO STRATEGII GMINY KOWALE OLECKIE.

Ład ekologiczny

<i>Cel główny: Odtworzenie i zachowanie zasobów środowiska naturalnego</i>	Termin realizacji	Odpowiedzialność	Źródła finansowania
<i>Cel operacyjny/ zadanie (działanie)</i>			
1	2	3	4
E.I. Prowadzenie edukacji ekologicznej w społeczeństwie			
1. Opracowanie i realizacja programu edukacji ekologicznej	2008 - 2016		
1.1 Organizowanie imprez i konkursów o ekologii i ochronie środowiska	2008 - 2016	Placówki oświatowe, Rady Rodziców	Budżet gminy, Fundusz Ochrony Środowiska, budżet powiatu
1.2 Opracowanie gminnego programu edukacji ekologicznej	2008 - 2016	Placówki oświatowe, prac. ochrony środowiska	Budżet gminy, środki szkół uczestniczących, sponsorzy,
1.3 Nauka w systemie „Zielona szkoła”	2008 - 2016	Gmina	Gminny Fundusz Ochrony Środowiska, sponsorzy
1.4 Konkurs na „Najczystsza zagrodę”	2008 - 2016	Gmina	
1.5 Wspólne „Sprzątanie Świata” przez dzieci i rodziców	2008 - 2016	Placówki oświatowe, powiat, gmina, Rady Rodziców	
1.6 Organizowanie szkoleń w zakresie ochrony środowiska	2008 - 2016	Gmina, placówki oświatowe, prac. Ochrony środowiska	Budżet powiatu, fundusze unijne, budżet gminy
2. Porządkowanie szlaków turystycznych, brzegów rzek i jezior, otoczenia obiektów publicznych	2008 - 2016	Gmina, Towarzystwo Krajoznawcze, Nadleśnictwo	Budżet gminy i nadleśnictwa, fundusze unijne

STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY KOWALE OLECKIE

2.1 Kontrola nad budową pomostów nad brzegami rzek i jezior	2008 - 2016	Gmina, Towarzystwo Krajoznawcze, Nadleśnictwo	Budżet gminy, budżet powiatu i województwa
2.2 Sprawowanie kontroli przestrzegania przepisów o ochronie przyrody	2008 - 2016	Powiat, gmina, wojewoda, Fundusz Ochrony Środowiska	Budżet powiatu, budżet gminy
2.3 Oczyszczenie brzegów jezior i rzek z zanieczyszczeń mechanicznych	2008 - 2016	Gmina, dzierżawcy, właściciele	Budżet gminy, środki własne właścicieli, fundusze unijne
3. Utrzymanie użytków ekologicznych	2008 - 2016	Nadleśnictwo, gmina, właściciele,	Nadleśnictwo, środki własne właścicieli, budżet gminy, dotacje
4. Utworzenie ścieżek przyrodniczo – dydaktycznych	2008 - 2016	Gmina	Budżet gminy, fundusze unijne
5. Program szkoleń z zakresu przyjaznego środowisku korzystania i utylizacji środków ochrony roślin i nawozów sztucznych	2008 - 2016	ODR-Olecko, gmina	Środki własne ODR, budżet gminy, fundusze unijne
6. Propagowanie zdrowego trybu życia	2008 - 2016	Gmina, powiat, województwo, placówki oświatowe	Budżet powiatu, budżet gminy, sponsorzy, fundusze unijne
6.1. Organizowanie targów ekologicznych „Zdrowa żywność”	2008 - 2016	Gmina, powiat województwo, zrzeszenia producentów	Budżet gminy, budżet powiatu, budżet województwa, fundusze unijne, środki własne producentów
6.2. Organizowanie konkursów z dziedziny prowadzenia zdrowego trybu życia	2008 - 2016	Gmina, powiat, województwo, placówki oświatowe	Budżet powiatu, budżet gminy, sponsorzy, fundusze unijne
7. Pozyskanie dofinansowania na programy ekologiczne ze środków Unii Europejskiej	2008 - 2016	Gmina, szkoły, stowarzyszenia, organizacje pozarządowe	PO KL, PROW, PO Infrastruktura i Środowisko, Programy współpracy międzynarodowej i międzyregionalnej

STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY KOWALE OLECKIE

<i>Cel główny: Odtworzenie i zachowanie zasobów środowiska naturalnego</i>	Termin realizacji	Odpowiedzialność	Źródła finansowania
<i>Cel operacyjny/ zadanie (działanie)</i>			
1	2	3	4
E.II. Kompleksowy system zagospodarowania odpadów			
1. Opracowanie kompleksowego systemu zagospodarowania odpadów zsynchronizowanego z działaniami na szczeblu powiatowym	2008 - 2011	Powiat, gmina, Związek Międzygminny „Gospodarka Komunalna”	Budżety powiatu i gminy, NFOŚiGW, fundusze unijne
2. Wprowadzenie recyklingu w gminie	2008 - 2011	Gmina, powiat,	Budżety powiatu i gminy, NFOŚiGW, fundusze unijne
3. Organizacja systemu odbioru i przekazywania odpadów	2008 - 2011	Powiat, gmina, Związek Międzygminny „Gospodarka Komunalna”	Budżety gminy i powiatu, środki własne ZM „Gospodarka Komunalna”, fundusze unijne
4. Gospodarcze wykorzystanie odpadów	2008 - 2016	Zakłady przemysłowe, Związek Międzygminny „Gospodarka Komunalna”, gmina	Środki własne Związku Międzygminnego „Gospodarka Komunalna” i zakładów przemysłowych, budżet gminy, fundusze unijne
5. Segregacja i przetwarzanie odpadów	2008 - 2016	Zakłady przemysłowe, Związek Międzygminny „Gospodarka Komunalna”,	Środki własne Związku Międzygminnego „Gospodarka Komunalna” i zakładów przemysłowych, fundusze unijne
6. Kontrola odpadów niebezpiecznych i poprodukcyjnych	2008 - 2016	Gmina, Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska	Budżet gminy, budżet powiatu i województwa
7. Dostosowanie wysypisk do wymogów unijnych	2008 - 2011	Gmina, powiat, Związek Międzygminny	Budżety gminy i powiatu, środki własne

STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY KOWALE OLECKIE

		„Gospodarka Komunalna”, Zakład Komunalny	Związku Międzygminnego „Gospodarka Komunalna”, fundusze unijne
8. Ograniczenie źródeł zagrożenia dla środowiska	2008 - 2016	Gmina, powiat, WIOŚ	Budżety gminy i powiatu, środki własne podmiotów, fundusze unijne
9. Edukacja w zakresie gospodarki odpadami	2008 - 2016	Placówki oświatowe, ODR, gmina	Środki własne ODR, budżet gminy, fundusze unijne
10. Likwidacja „dzikich” wysypisk śmieci	2008 - 2016	Gmina, Nadleśnictwo	Budżet gminy, budżet nadleśnictwa
11. Wzmocniona kontrola i egzekwowanie przepisów w zakresie gospodarki odpadami	2008 - 2016	Gmina, powiat, WIOŚ	Budżet gminy, budżet powiatu i województwa
12. Wprowadzenie ulg podatkowych zachęcających do zachowań ekologicznych	2008 - 2016	Gmina, powiat	Budżet gminy, budżet powiatu
Cel główny: Odtworzenie i zachowanie zasobów środowiska naturalnego	Termin realizacji	Odpowiedzialność	Źródła finansowania
Cel operacyjny/ zadanie (działanie)			
1	2	3	4
E.III. Poprawa jakości wód powierzchniowych – rzek i jezior			
1 Odcięcie dopływu zanieczyszczeń do wód powierzchniowych	2008 - 2010	Gmina, WIOŚ	Budżet gminy, środki własne podmiotów zanieczyszczających
1.1 Likwidacja spływu powierzchniowego z pól	2008 - 2016	Gmina, ODR	Budżet gminy, środki własne właścicieli gospodarstw
1.2 Podczyszczanie wód kanalizacji deszczowej (separatory)	2008 - 2016	Gmina,	Budżet gminy
1.3 Likwidacja zrzutów z kanalizacji sanitarnej	2008 - 2016	Gmina, powiat	Budżet gminy, budżet powiatu
2 Prowadzenie odpowiedniej gospodarki rybackiej w	2008 - 2016	Właściciele, dzierżawcy	Środki własne PZW,

STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY KOWALE OLECKIE

jeziorach		jezior, PZW	właścicieli i dzierżawców jezior,
3 Rekultywacja jezior zdegradowanych	2008 - 2016	Gmina, dzierżawcy jezior, Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej	Budżet gminy, środki własne dzierżawców, fundusze unijne, NFOŚiGW
4 Oczyszczanie brzegów zbiorników wodnych z zanieczyszczeń	2008 - 2016	Gmina, dzierżawcy jezior, Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej	Budżet gminy, środki własne dzierżawców, fundusze unijne, NFOŚiGW
5 Nadzór nad ochroną brzegów, zbiorników wodnych i jezior oraz umacnianie linii brzegowych	2008 - 2016	Gmina, WIOŚ,	Budżet gminy
6 Promowanie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków	2008 - 2016	Gmina, powiat	Budżet gminy, budżet powiatu, fundusze unijne
7 Pozyskanie dofinansowanie z Unii Europejskiej na działania w dziedzinie poprawy stanu czystości wód	2008 - 2016	Gmina, powiat,	PO KL, PROW, PO Infrastruktura i Środowisko, Programy współpracy międzynarodowej i międzyregionalnej
E.IV. Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii i paliw przyjaznych środowisku.			
1 Zmiana systemu ogrzewania w kotłowniach z węglowego na paliwa przyjazne środowisku	2008 - 2016	Gmina, powiat	Budżet gminy, budżet powiatu, przedsiębiorstwa ciepłownicze, fundusze własne inwestorów, fundusze unijne
2 Prowadzenie działań promujących wykorzystanie odnawialnych źródeł energii	2008 - 2016	Gmina, powiat,	Budżet gminy, budżet powiatu, fundusze unijne, sponsorzy
3 Opracowanie gminnego programu wykorzystania odnawialnych źródeł energii	2008 - 2011	Gmina	Budżet gminy, fundusze unijne
4 Kontrola wielkości emisji zanieczyszczeń do środowiska	2008 - 2016	Gmina, WIOŚ	Budżet gminy,
5 Stosowanie technologii energooszczędnych	2008 - 2016	Gmina, powiat	Budżet gminy, budżet

STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY KOWALE OLECKIE

			powiatu, inwestorzy, NFOŚiGW, fundusze unijne
6 Pozyskanie dofinansowania z Unii Europejskiej na działania w dziedzinie wykorzystania odnawialnych źródeł energii	2008 - 2016	Gmina, powiat	PO KL, PROW, PO Infrastruktura i Środowisko, PO RPW, POj Innowacyjna Gospodarka, Programy współpracy międzynarodowej i międzyregionalnej, RPO Warmia i Mazury, EOG Norweski Mechanizm Finansowy
7 Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii	2008 - 2016	Właściciele nieruchomości, gmina	Środki własne właścicieli nieruchomości, budżet gmin, fundusze unijne
E.V. Zwiększenie areału powierzchni leśnych			
1 Zalesienie nieużytków i gruntów niewykorzystanych rolniczo	2008 - 2016	Właściciele gruntów, gmina, Lasy Państwowe	Środki własne właścicieli gruntów i nadleśnictwa, budżet gminy, fundusze unijne
1.1. Opracowanie programu zwiększenia zalesienia terenów gminnych	2008 - 2011	Gmina	Budżet gminy
1.2. Rozbudowa bazy szkółkarskiej oraz infrastruktury leśnej	2008 - 2016	Gmina , Lasy Państwowe,	Środki własne właścicieli gruntów i nadleśnictwa, budżet gminy, fundusze unijne
1.3.Racjonalne gospodarowanie lasami	2008 - 2016	Gmina, Lasy Państwowe, właściciele	Środki własne właścicieli gruntów i nadleśnictwa, budżet gminy, fundusze unijne
2 Opracowanie programów ratujących lasy i zapobiegających zagrożeniom pożarowym i innym klęskom	2008 - 2010	Gmina, Powiat, Lasy Państwowe	Budżet gminy, powiatu, Lasów Państwowych

Ład gospodarczy

Cel główny: Wielokierunkowy rozwój gospodarczy gminy	Termin realizacji	Odpowiedzialność	Źródła finansowania
<i>Cel operacyjny/ zadanie (działanie)</i>			
1.	2.	3.	4.
G.I. Rozwój gospodarczy zapewniający utworzenie nowych miejsc pracy			
1 Rozwój rolnictwa, skupu płodów rolnych i przetwórstwa	2008 - 2016	ODR, Agencja Restrukturyzacji i modernizacji Rolnictwa, gmina, powiat	Środki własne ODR, ARiMR, PO ROW, budżet gminy, budżet powiatu
1.1. Rozwój produkcji rolniczej wielokierunkowej ekologicznie w dotychczasowej strukturze indywidualnych gospodarstw	2008 - 2016	ODR, Agencja Restrukturyzacji i modernizacji Rolnictwa, gmina, powiat	Środki własne ODR, ARiMR, PO ROW, budżet gminy, budżet powiatu
1.2. Utworzenie grup producenckich rolników	2008 - 2011	Rolnicy, producenci, ODR, ARiMR, gmina, powiat	Środki własne grup zainteresowanych, budżet gminy, fundusze unijne
1.3. Pomoc w uzyskaniu dofinansowania na rozwój rolnictwa i agroturystyki	2008 - 2016	Gmina, ARiMR, ODR, powiat	Środki własne inwestorów, budżet gminy, fundusze unijne
1.4. Rozwinięcie systemu edukacji rolniczej i ekologicznej	2008 - 2016	ODR, ARiMR, gmina, powiat	Środki własne ODR, ARiMR, budżet gminy, fundusze unijne
1.5. Opracowanie i wdrożenie gminnego programu restrukturyzacji rolnictwa	2008 - 2010	Gmina, ARiMR, ODR, powiat	Budżet gminy, ARiMR,
1.6. Opracowanie programu aktywizacji wybranych form produkcji rolnej	2008 - 2016	Gmina, powiat, ARiMR, ODR	

STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY KOWALE OLECKIE

1.7. Wsparcie nowych form produkcji i usług na terenach rolnych (z preferencjami dla miejscowej ludności?)	2008 - 2016	Gmina, powiat , ARiMR, ODR	
1.8. Zainicjowanie ruchu odnowy wsi	2008 - 2016	Gmina, powiat, ARiMR, ODR	
2 Powstanie lobby rolniczego - grup producenckich i zrzeszeń producentów	2008 - 2016	ODR, powiat, ARiMR , gmina, państwo	środki własne, kredyty, fundusze unijne
2.1 Pomoc gminy przy organizacji grup i zrzeszeń	2008 - 2016	Gmina, , ARiMR	Budżet gminy, , ARiMR
2.2. Działania statutowe organizacji: tworzenie bazy przetwórczej na terenie gminy, zapewnienie dobrych materiałów do produkcji, zapewnienie zbytu produktów, podnoszenie kwalifikacji rolników	2008 - 2016	Grupy producenckie i zrzeszenia, ODR, , ARiMR Izba Rolnicza	środki własne grup i zrzeszeń, ODR, ARiMR, fundusze unijne
3 Pomoc w dostępie do kredytów na rozwój rolnictwa i agroturystyki	2008 - 2016	Gmina, Izba Rolnicza, ODR	Banki, ARiMR, fundacje, Ministerstwo Rolnictwa
4 Budowa infrastruktury niezbędnej dla nowoczesnego rolnictwa	2008 - 2016	Gmina, inwestorzy, ARiMR	Budżet gminy, środki własne inwestorów, zrzeszeń i grup producenckich, fundusze unijne
5 Pomoc gminy w uzyskaniu środków finansowych z funduszy europejskich na inwestycje w gminie	2008 - 2016	Gmina	Budżet gminy, fundusze europejskie
6 Pozyskanie nowych inwestorów zewnętrznych i wewnętrznych podejmujących działania na terenie gminy	2008 - 2016	Gmina	Budżet gminy
7 Wsparcie produkcji pozarolniczej	2008 - 2016	Gmina, ARiMR	Budżet gminy, ARiMR, fundusze unijne
8 Pomoc w pozyskaniu funduszy unii europejskich na rozwój przedsiębiorczości	2008 - 2016	Gmina, ARiMR, PARP	Budżet gminy, ARiMR, fundusze unijne, PARP,
9 Wprowadzanie nowych technologii w produkcji	2008 - 2016	Gmina, ARiMR, PARP	
10 Rozwinięcie usług na terenie gminy (rzemiosło i drobna wytwórczość)	2008 - 2016	Gmina, ARiMR, PARP, Urząd Pracy Cech Rzemiosł Różnych	

STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY KOWALE OLECKIE

11 Utworzenie poradnictwa w zakresie zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej	2008 - 2016	Gmina, ARiMR, PARP	Budżet gminy, ARiMR, fundusze unijne, PARP
12 Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii	2008 - 2016	Gmina	Budżet gminy, NFOŚi GW, fundusze unijne, inwestorzy
13 Utworzenie zaplecza dla obsługi ruchu turystycznego (budowa hoteli i restauracji)	2008 - 2016	Gmina, PARP	Budżet gminy, ARiMR, fundusze unijne, PARP
14 Likwidacja Szarej Strefy	2008 - 2016	Gmina, powiat	Budżet gminy, budżet powiatu
15 Stworzenie atrakcyjnych warunków do zakładania działalności gospodarczej	2008 - 2016	Gmina, powiat	Budżet gminy, ARiMR, fundusze unijne, PARP
Cel główny: Wielokierunkowy rozwój gospodarczy gminy	Termin realizacji	Odpowiedzialność	Źródła finansowania
<i>Cel operacyjny/ zadanie (działanie)</i>			
1	2	3	4
G.II. Wykorzystanie wszystkich szans i możliwości rozwoju gminy			
1 Dobre zarządzanie gminą	2008 – 2016	Gmina	Budżet gminy, fundusze unijne
1.1 Nowe formy organizacji urzędu i obsługi mieszkańców	2008 - 2016		
1.2 Opracowanie programu poprawy obsługi mieszkańców i inwestorów przez urząd	2008 - 2016		
1.3 Ustawiczne podnoszenie kwalifikacji pracowników urzędu i radnych	2008 - 2016		
1.4 Utworzenie programów promocji gminy	2008 - 2016		
1.5 Stworzenie kompleksowego systemu informacji o gminie oraz usprawnienie współpracy z otoczeniem	2008 - 2016		
2 Aktywne poszukiwanie partnerów strategicznych	2008 – 2016	Gmina	Budżet gminy,
2.1 Przygotowanie prawne i organizacyjne terenów pod inwestycje	2008 – 2016	Gmina, powiat	Budżet gminy, budżet powiatu fundusze unijne
2.2 Przygotowanie specjalistycznych kadr zawodowych	2008 – 2016	Gmina , powiat, Urząd Pracy, Centrum	Budżet gminy, powiatu, fundusze unijne

STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY KOWALE OLECKIE

		Kształcenia Ustawicznego	
2.3 Promocja atrakcyjności gminy wobec inwestorów zewnętrznych	2008 – 2016	Gmina, powiat	Budżet gminy, budżet powiatu, fundusze unijne, sponsorzy
2.4 Opracowanie zasad przyznawania ulg w podatkach i opłatach lokalnych	2008 – 2016	Gmina	Budżet gminy
3 Poprawa nawierzchni dróg ułatwiających logistykę	2008 – 2016	Gmina, Dyrekcja Dróg Krajowych, województwo, powiat	Budżet gminy, budżet powiatu, środki Dróg Krajowych i Wojewódzkich, fundusze unijne
4 Pozyskanie funduszy na podniesienie lub zmianę kwalifikacji zawodowych	2008 – 2016	Gmina, powiat, Urząd Pracy,	Budżet gminy, budżet powiatu, , fundusze unijne
5 Podniesienie atrakcyjności turystycznej gminy	2008 – 2016	Gmina, powiat, województwo, inwestorzy, organizacje i stowarzyszenia	Budżet gminy, środki własne inwestorów budżet powiatu, fundusze unijne,
5.1. Zagospodarowanie terenów atrakcyjnych turystycznie	2008 – 2016	Gmina, powiat inwestorzy, podmioty turystyczne	Budżet gminy, powiatu, fundusze unijne, środki własne inwestorów
5.2 . Wytyczenie i oznakowanie tras rowerowych	2008 – 2016	Gmina, powiat,	Budżet gminy, powiatu, fundusze unijne,
5.3. Tworzenie i promocja usług i towarów identyfikujących gminę (rękodzieło)	2008 – 2016	Gmina, powiat	Budżet gminy, budżet powiatu, fundusze unijne, środki własne producentów, MKiDN
5.4. Przeprowadzenie szkoleń w dziedzinie agroturystyki	2008 – 2016	Gmina, powiat, Urząd Pracy, ODR, ARiMR	Budżet gminy, powiatu, fundusze unijne, ARiMR
5.5. Opracowanie i wydrukowanie folderów i materiałów promujących miejsca atrakcyjne turystycznie	2008 – 2016	Gmina, powiat	Budżet gminy, powiatu, fundusze unijne, MKiDN
5.6. Utworzenie nowych i udzielanie wsparcia istniejącym instytucjom kulturalnym	2008 – 2016	Gmina, powiat, instytucje kultury	Budżet gminy, powiatu, fundusze unijne, MKiDN,
5.7. Organizowanie cykliczne imprez już istniejących i	2008 – 2016	Gmina, powiat,	sponsorzy

STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY KOWALE OLECKIE

imprez nowych		instytucje kultury	
5.8. Wykorzystanie wszystkich walorów przyrodniczych i krajobrazowych dla rozwoju turystyki	2008 – 2016	Gmina, powiat, instytucje kultury i sportu	Budżet gminy, powiatu, fundusze unijne, sponsorzy
6 Ogólnodostępny Internet szerokopasmowy	2008 – 2010	Gmina, powiat	Budżet gminy, powiatu, fundusze unijne,
7 Pełna telefonizacja wszystkich wsi	2008 – 2011	Gmina, Telekomunikacja Polska	Środki Telekomunikacji Polskiej
8 Opracowanie brakujących Planów Odnowy Wsi	2008 – 2010	Gmina	Budżet gminy
9 Sukcesywne wdrażanie celów założonych w strategii	2008 – 2016	Gmina	Budżet gminy
10 Nawiązanie kontaktów gospodarczych z powiatami sąsiednich krajów	2008 – 2016	Gmina, powiat, PARP	Budżet gminy, powiatu, fundusze unijne, PARP, środki inwestorów
11 Wykorzystanie położenia przygranicznego	2008 – 2016	Gmina, powiat	Budżet gminy, powiatu, fundusze unijne,
12 Organizacja przygranicznych targów w różnych dziedzinach	2008 – 2016	Gmina	Budżet gminy, powiatu, fundusze unijne,
13 Utworzenie programu wspierania rozwoju gminy	2008 – 2010	Gmina	Budżet gminy
13.1. Aktywizacja gospodarcza gminy	2008 – 2016	Gmina, powiat, inwestorzy	Budżet gminy, powiatu, fundusze unijne, PARP, środki inwestorów
13.2. Program wspierania nowych podmiotów gospodarczych	2008 – 2016	Gmina	Budżet gminy, fundusze unijne, PARP, ARiMR
13.3. Wspieranie alternatywnych źródeł dochodów gospodarstw rolnych	2008 – 2016	Gmina	Budżet gminy, fundusze unijne, ARiMR
13.4. Pomoc w rozwoju agroturystyki w gminie	2008 – 2016	Gmina, ODR, powiat	Budżet gminy, budżet powiatu, fundusze unijne, ARiMR, instytucje turystyczne
13.5. Stworzenie systemu zachęt ekonomicznych dla podmiotów gospodarczych	2008 – 2016	Gmina	Budżet gminy,
14. Organizacja atrakcyjnych imprez, szeroka promocja charakterystycznej imprezy, „Kowaliada	2008 – 2016	Gmina, producenci,	Budżet gminy, budżet powiatu, fundusze unijne, ARiMR, MKiDN,

STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY KOWALE OLECKIE

			instytucje turystyczne, sponsorzy, środki własne twórców ludowych
--	--	--	---

Ład społeczny

Cel główny: Poprawa jakości życia mieszkańców gminy	Termin realizacji	Odpowiedzialność	Źródła finansowania
<i>Cel operacyjny zadanie (działanie)</i>			
1	2	3	4
S.I. Sprawny system ochrony zdrowia i bezpieczeństwa socjalnego			
1 Rozwinięcie działań dla podniesienia standardu podstawowej opieki zdrowotnej	2008 - 2016	Gmina	NFZ, budżet gminy, fundusze unijne
1.1 Pełna opieka ambulatoryjna	2008 - 2016	Powiat	NFZ, budżet powiatu, fundusze unijne
1.2 Propagowanie zdrowego stylu życia wśród mieszkańców	2008 - 2016	Gmina, SP GOZ, placówki oświatowe	Budżet gminy, środki SP GOZ, sponsorzy, fundusze unijne
1.3 Rozwinięcie diagnostyki medycznej	2008 - 2016	Gmina, powiat	NFZ, budżet powiatu i gminy
1.4 Zapewnienie profilaktyki zdrowotnej	2008 - 2016	SP GOZ, Kasa Chorych, gmina	NFZ, gmina,
1.5 Zapewnienie powszechnej dostępności do usług medycznych	2008 - 2016	SP GOZ, Kasa Chorych, gmina	NFZ, gmina
1.6 Rozwinięcie usług rehabilitacyjnych	2008 - 2016	Gmina, SP GOZ, Kasa Chorych	Budżet gminy, PFRON, fundusze unijne
1.7 Likwidacja barier architektonicznych	2008 - 2016	Gmina,	Budżet gminy, PFRON, fundusze unijne
2 Rozwinięcie działań na rzecz profilaktyki społecznej	2008 - 2016	Gmina, GOPS	Budżet gminy, budżet

STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY KOWALE OLECKIE

			powiatu, fundusze unijne, sponsorzy
2.1	Dostosowanie działań Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej do oczekiwań mieszkańców	2008 - 2016	Gmina, GOPS Budżet gminy
2.2	Zwiększenie ilości usług opiekuńczych dla osób starszych i niepełnosprawnych	2008 - 2016	Gmina, GOPS Budżet gminy
2.3	Zwiększenie opieki i działań wspomagających osoby zagrożone wykluczeniem społecznym	2008 - 2016	Gmina, GOPS Środki PCPR, budżet gminy, budżet powiatu, fundusze unijne
2.4.	Stworzenie bazy i wdrożenie programu zajęć dla osób niepełnosprawnych	2008 - 2016	Gmina, Kierownik GOPS PEFRON, budżet gminy
3	Likwidacja patologii społecznych	2008 - 2016	PCPR, Gmina, Policja, Środki PCPR, budżety gminy i powiatu,
3.1	Zmiana mentalności mieszkańców w zakresie niskiej zaradności, postaw roszczeniowych, negacji przemian i pokoleniowych przyzwyczajęń do udzielania pomocy	2008 - 2016	Kierownik GOPS, Powiatowy Urząd Pracy, PCPR, gmina Powiatowy Urząd Pracy, PCPR, budżety gminy i powiatu
3.2	Aktywizacja środowisk lokalnych do czynnego udziału w życiu gminy	2008 - 2016	Gmina, GOPS, szkoły, organizacje pozarządowe PCPR, budżet gminy, Powiatowy Urząd Pracy
3.3	Prowadzenie profilaktyki zapobiegającej uzależnieniom	2008 - 2016	Gmina, GOPS, PCPR, Policja, organizacje pozarządowe Budżety państwa, powiatu, gminy, fundusze unijne
3.4	Organizowanie zajęć i pogadań osób uzależnionych ze specjalistami	2008 - 2016	
3.5	Opieka nad rodzinami patologicznymi	2008 - 2016	
3.6	Monitoring niebezpiecznych miejsc	2008 - 2016	Gmina, policja Budżety państwa, powiatu, gminy, fundusze unijne
4	Bezpieczeństwo socjalne	2008 - 2016	Gmina, GOPS, PCPR, Budżety państwa, powiatu, gminy, fundusze unijne
4.1.	Wsparcie aktywności w zakresie tworzenia nowych miejsc pracy	2008 - 2016	Gmina, Powiatowy Urząd Pracy, PARP Budżety państwa, powiatu, gminy, fundusze unijne

STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY KOWALE OLECKIE

4.2. Zwalczanie skutków bezrobocia	2008 - 2016	Gmina, Powiatowy Urząd Pracy, PARP, ARIMR	Budżety państwa, powiatu, gminy, fundusze unijne
4.3. Wstrzymanie emigracji młodych ludzi z terenów gminnych	2008 - 2016	Gmina	Budżety państwa, powiatu, gminy, fundusze unijne
5. Pozyskanie dofinansowania z funduszy unijnych na działania w profilaktyce zdrowotnej i społecznej	2008 - 2016	Gmina, powiat, SP GOZ	PO KL, PROW, PO Infrastruktura i Środowisko, PO RPW, Programy współpracy międzynarodowej i międzyregionalnej, RPO Warmia i Mazury, EOG Norweski Mechanizm Finansowy
Cel główny: Poprawa jakości życia mieszkańców gminy	Termin realizacji	Orientacyjny budżet	Źródła finansowania
Cel operacyjny/ zadanie (działanie)			
1	2	3	4
S.II. Podniesienie poziomu wykształcenia społeczności			
1 Nowoczesny system edukacji w gminie	2008 - 2016	Gmina, szkoły, państwo	Budżet Gminy, budżet państwa, fundusze unijne
1.1 Dostosowanie sieci szkół podstawowych i gimnazjalnych do potrzeb mieszkańców	2008 - 2016	Gmina, powiat, szkoły	Budżet Gminy, budżet państwa,
1.2 Minimalizacja odległości dziecka od szkoły	2008 – 2016		
1.3 Podniesienie poziomu kształcenia	2008 – 2016		
1.4 Zmniejszenie liczebności klas	2008 – 2016		
1.5 Utworzenie i wdrożenie programu zajęć pozalekcyjnych w szkołach	2008 - 2016	Gmina, powiat, szkoły	Budżet Gminy, fundusze strukturalne
1.6 Utworzenie nowoczesnego systemu oświaty w gminie	2008 - 2016	Gmina, szkoły, państwo	Budżet Gminy, budżet państwa, fundusze unijne
1.7 Utworzenie i wdrożenie programu edukacji pozaszkolnej – szkolenia i kursy	2008 - 2016	Gmina, szkoły	Budżet gminy, fundusze unijne, Powiatowy Urząd

STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY KOWALE OLECKIE

			Pracy
1.8 Prowadzenie edukacji dorosłych	2008 - 2016	Gmina, ODR, fundacje	Budżet gminy, środki ODR, , fundusze unijne
2 Aktywizacja środowisk lokalnych do czynnego udziału w życiu gminy – pomoc w utworzeniu organizacji pozarządowych (inicjowanie i aktywizacja)	2008 - 2016	Gmina, powiat, GOPS	Budżety gminy i powiatu, Powiatowy Urząd Pracy
2.1 Utworzenie funduszu wspierania inicjatyw obywatelskich	2008 - 2016	Gmina, Placówki Oświatowe	Budżet Gminy i powiatu
2.2 Aktywizacja działań grup społecznych	2008 - 2016	Gmina, organizacje pozarządowe	Budżet gminy, środki organizacji pozarządowych fundusze unijne, sponsorzy
2.3 Utworzenie funduszu wspierania inicjatyw obywatelskich	2008 - 2016	Gmina, powiat	Budżety gminy i powiatu
2.4 Wspieranie statutowych działań organizacji pozarządowych	2008 - 2016		
2.5 Zasięganie opinii we właściwej tematyce organizacji pozarządowych i uwzględnieniu ich przy podejmowaniu decyzji	2008 - 2016	Gmina, powiat	Budżety gminy i powiatu
2.6 Kontraktowanie usług w organizacjach pozarządowych	2008 - 2016	Gmina, powiat	Budżety gminy i powiatu
3. Koordynacja i pozyskiwanie zewnętrznych funduszy na realizację zadań edukacyjnych	2008 - 2016	Gmina, powiat, placówki edukacyjne	PO KL, PO RPW, PO ROW, RPO Warmia i Mazury, PO Infrastruktura i Środowisko, Programy współpracy międzynarodowej i międzyregionalnej, EOG Norweski Mechanizm Finansowy
4. Wysoki poziom świadomości ekologicznej	2008 - 2016	Gmina, powiat, placówki edukacyjne	Budżet gminy, środki organizacji pozarządowych fundusze unijne, sponsorzy
4.1 Edukacja dzieci, młodzieży i dorosłych	2008 - 2016	Gmina, powiat	Budżety gminy i powiatu

STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY KOWALE OLECKIE

		Kuratorium Oświaty placówki edukacyjne	
4.2 Opracowanie i realizacja programu edukacji ekologicznej	2008 - 2016	Gmina, powiat, placówki edukacyjne Kuratorium Oświaty	WIOŚ, budżet gminy, budżet powiatu
4.3 Porządkowanie szlaków turystycznych, brzegów rzek i jezior, otoczenia obiektów publicznych	2008 - 2016	Gmina, powiat	Budżety gminy i powiatu, dzierżawcy jezior, instytucje leżące w bezpośrednio nad liniami brzegowym, fundusze unijne, sponsorzy
4.4 Utworzenie ścieżek przyrodniczo – dydaktycznych	2008 - 2016	Gmina, powiat, Nadleśnictwo	Budżet gminy, budżet powiatu, fundusze unijne
4.5 Program szkoleń z zakresu przyjaznego środowisku korzystania i utylizacji środków ochrony roślin i nawozów sztucznych	2008 - 2016	Gmina, powiat, WIOŚ ODR	Budżet gminy, budżet powiatu, fundusze unijne, NFOŚiZ
5 Modernizacja kształcenia zawodowego	2008 - 2016	Gmina, powiat, Kuratorium Oświaty	Budżet gminy, budżet powiatu, fundusze unijne
6 Rozwój kształcenia ustawicznego i praktycznego	2008 - 2016	Gmina, powiat, Kuratorium Oświaty, Cech Rzemiosł Różnych	Budżet gminy, budżet powiatu, fundusze unijne, inwestorzy
Cel główny: Poprawa jakości życia mieszkańców gminy	Termin realizacji	Odpowiedzialność	Źródła finansowania
<i>Cel operacyjny/ zadanie (działanie)</i>			
1	2	3	4
S.III. Bogata oferta kulturalna, zachowanie lokalnych tradycji			
1 Rozwój i promocja turystyki w regionie	2008 - 2016	Powiat, Gmina, Gminne Centrum Kultury i Sportu, organizacje pozarządowe, stowarzyszenia	Budżet gminy, budżet powiatu, fundusze unijne, inwestorzy, sponsorzy

STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY KOWALE OLECKIE

1.1 Odtworzenie i kultywowanie miejscowych tradycji	2008 - 2016	Gmina, GCKiS, organizacje pozarządowe, stowarzyszenia	Budżet Gminy, środki zainteresowanych, środki pomocowe
1.2 Utrzymanie powstałej tradycji obchodzenia Kowaliady	2008 - 2016	Gmina, GCKiS, organizacje pozarządowe, stowarzyszenia	Budżet gminy, powiatu lokalni przedsiębiorcy, MKiDN, sponsorzy
1.3 Współdziałanie z masmediami w zakresie promowania sposobów atrakcyjnego spędzania czasu wolnego	2008 - 2016	Gmina, GCKiS, Dyrektorzy Placówek Oświatowych	Budżet gminy
2 Zarządzanie wydarzeniami sportowo – kulturalnymi,	2008 – 2016		
2.1 Aktywizacja instytucji kultury i sportu, włączenie ich do organizowania zajęć dzieci i młodzieży	2008 - 2016	Gmina, GCKiS , szkoły	Budżet gminy, sponsorzy, Ministerstwo Sportu, fundusze unijne
2.2 Organizacja atrakcyjnych imprez i form spędzania wolnego czasu dla dzieci i młodzieży, dorosłych i niepełnosprawnych	2008 - 2016	Gmina, GCKiS , szkoły	Budżet gminy, sponsorzy, fundusze unijne
2.3 Organizowanie świetlic wiejskich	2008 - 2016	Gmina, GCKiS	Budżet gminy, sponsorzy, fundusze unijne,
2.4 Pozyskanie dofinansowania na organizację imprez sportowo - kulturalnych	2008 - 2016	Gmina, , GCKiS	Budżet gminy, sponsorzy, Ministerstwo Sportu, MKiDN
2.5 Wsparcie finansowe dla działań kulturalnych szkół i placówek	2008 - 2016	Gmina, GCKiS	Budżet gminy, sponsorzy, Ministerstwo Sportu, MKiDN, fundusze unijne
S. IV. Zabezpieczenie zróżnicowanych potrzeb mieszkaniowych			
1 Przygotowanie terenów pod budownictwo mieszkaniowe i rekreacyjne	2008 - 2016	Gmina	Budżet gminy
2 Wspieranie rozwoju budownictwa mieszkaniowego	2008 – 2016	Gmina	Budżet gminy
2.1 Powołanie Towarzystwa Budownictwa Społecznego	2008 - 2010	Gmina, zainteresowani budową mieszkań	Budżet gminy, środki własne zainteresowanych, banki

STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY KOWALE OLECKIE

2.2 Utworzenie mechanizmów wspierania budownictwa	2008 - 2016	Gmina, państwo	Budżet gminy, budżet państwa
2.3 Zwiększenie ilości i podniesienie jakości zasobów mieszkań komunalnych w gminie	2008 - 2016	Gmina	Budżet gminy, BGK
2.4 Wspieranie inicjatyw w zakresie rozwoju budownictwa - szczególnie socjalnego	2008 - 2016	Gmina, powiat, inwestorzy	Budżet gminy, budżet powiatu, środki własne inwestorów, BGK, fundusze unijne
3. Pozyskanie dofinansowania do budowy mieszkań socjalnych i komunalnych	2008 - 2016	Gmina, powiat	BGK, RPO Warmia i Mazury

Ład przestrzenny

Cel główny: Uzyskanie nowoczesnej struktury przestrzennej gminy <i>Cel/operacyjny/ zadanie (działanie)</i>	Termin realizacji	Odpowiedzialność	Źródła finansowania
1	2	3	4
P.I. Wprowadzenie ładu w przestrzeni			
1 Realizacja ustaleń Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy	2008 - 2016	Gmina	Budżet gminy
2 Opracowanie brakujących planów zagospodarowania przestrzennego Kowali Oleckich i innych miejscowości na terenie gminy	2008 - 2012	Gmina	Budżet gminy
3 Poprawa estetyki gminy, w tym osiedli i zagród	2008 - 2016	Gmina	Budżet gminy, środki własne mieszkańców
3.1 Likwidacja szpecących obiektów gospodarczych i ogrodzeń	2008 - 2016	Powiatowy Inspektor Nadzoru Budowlanego, gmina, właściciele posesji	Środki własne osób odpowiedzialnych
3.2 Likwidacja budynków będących w bardzo złym	2008 - 2016	Powiatowy Inspektor	Środki własne osób

STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY KOWALE OLECKIE

stanie technicznym		Nadzoru Budowlanego, gmina, właściciele obiektów	odpowiedzialnych
3.3 Opracowanie i wdrożenie brakujących Planów Odnowy Wsi	2008 - 2012	Gmina, powiat (Zarząd Dróg), właściciele domów	Budżet gminy, powiatu, środki właścicieli
3.4 Uaktywnienie mieszkańców w kierunku poprawy estetyki obejść, mieszkań i otoczenia – organizowanie konkursów itp.	2008 - 2016	Gmina	Budżet gminy, granty
3.5 Utworzenie funduszu małych grantów na poprawę estetyki osiedli i wsi	2008 - 2016	Gmina	Budżet gminy, środki właścicieli, granty
4 Likwidacja dzikiej zabudowy	2008 - 2016	Powiat, Powiatowy Inspektor Nadzoru Budowlanego, gmina	Właściciele zabudowy „wykonanej na dziko”
5 Przygotowanie terenów pod różnorodną zabudowę	2008 - 2016	Gmina	Budżet gminy
6 Rozwój systemu terenów zielonych	2008 - 2016	Gmina, Nadleśnictwo, powiat	Budżet gminy, powiatu, środki Nadleśnictwa, fundusze unijne
6.1 Analiza stanu terenów zielonych i możliwości ich rozwoju	2008 - 2016	Gmina, Nadleśnictwo, powiat	Budżet gminy, powiatu, środki Nadleśnictwa
6.2 Opracowanie programu rozwoju systemu terenów zielonych	2008 - 2010	Gmina, powiat	Budżety gminy i powiatu
6.3 Zalesianie i zadrzewianie terenów do tego przeznaczonych	2008 - 2016	Gmina, Nadleśnictwo, Właściciele gruntów	Budżety gminy i powiatu, właściciele gruntów, fundusze unijne
Cel główny: Uzyskanie nowoczesnej struktury przestrzennej gminy	Termin realizacji	Odpowiedzialność	Źródła finansowania
<i>Cel operacyjny/ zadanie (działanie)</i>			
1.	2.	3.	4.
P.II. Uzyskanie pełnej infrastruktury technicznej gminy			
1 Rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacyjnej	2008 - 2016	Gmina	Budżet gminy, udział mieszkańców, fundusze unijne
1.1. Podłączenie do sieci gminnej okolicznych wsi	2008 - 2016	Gmina	Budżet gminy, fundusze

STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY KOWALE OLECKIE

			unijne , udział mieszkańców
1.2. Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków w gospodarstwach rolnych	2008 - 2016	Gmina	Środki własne zainteresowanych, fundusze unijne , gminny Fundusz Ochrony Środowiska
1.3. Budowa oczyszczalni kontenerowych w terenach skupionej zabudowy	2008 - 2016	Gmina	Budżet gminy, fundusze unijne , partycypacja mieszkańców
1.4. Pełna automatyzacja i monitoring funkcjonowania sieci kanalizacyjnej i oczyszczalni ścieków	2008 - 2016	Gmina	Budżet gminy,
2 Rozbudowa sieci wodociągowej	2008 - 2016	Gmina	Budżet gminy, fundusze unijne, NFOŚiGW
3 Budowa obwodnicy Kowali Oleckich	2008 - 2012	Gmina	Budżet gminy, fundusze unijne
4 Poprawa dostępu do gminy i jakości dróg	2008 - 2016	Gmina, Zarząd Dróg	Budżet gminy, środki administratorów dróg, fundusze unijne
4.1 Analiza stanu dróg na terenie gminy z uwzględnieniem stanu władania drogami (krajowe, wojewódzkie, powiatowe, gminne)	2008 - 2010	Gmina, Zarządy Dróg	Budżet gminy, środki administratorów dróg
4.2 Opracowanie planów modernizacji układu z podziałem na zadania inwestycyjne	2008 - 2010	Gmina, powiat	Budżety gminy i powiatu
4.3 Realizacja poszczególnych zadań inwestycyjnych	2008 - 2016	Gmina	Budżet gminy, dotacje
4.4 Budowa chodników i bezpiecznych przejść	2008 - 2016	Gmina	Budżet gminy, dotacje
5 Pełna telefonizacja gminy	2008 - 2016	Gmina	Środki firm telekomunikacyjnych
6 Rozbudowa systemów melioracyjnych	2008 - 2016	Gmina, Powiat Właściciele gruntów, spółki wodne	Budżety powiatu, gminy, fundusze unijne środki właścicieli i spółek

STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY KOWALE OLECKIE

7	Przywrócenie komunikacji kolejowej w celach turystycznych	2008 - 2012	Gmina, PKP	Środki własne PKP, fundusze unijne
8	Przygotowanie parkingów w gminie	2008 - 2016	Gmina	Budżet gminy
9	Gazyfikacja gminy	2008 - 2016	PGNiG (Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo), gmina	Środki własne PGNiG, budżet gminy, fundusze unijne
10	Energooszczędne oświetlenie ulic we wsiach	2008 - 2011	Gmina	Budżet Gminy
11	Pozyskanie dofinansowania z funduszy Unii Europejskiej na inwestycje infrastrukturalne	2008 - 2016	Gmina, Powiat	PO KL, PO RPW, PO ROW, RPO Warmia i Mazury, PO Infrastruktura i Środowisko, Programy współpracy międzynarodowej i międzyregionalnej, EOG Norweski Mechanizm Finansowy
12	Poprawa jakości wód i uregulowanie stosunków wodnych	2008 - 2016	Gmina, powiat	Budżet gminy, budżet powiatu
	12.1. Nadzór i kontrola nad brzegami jezior	2008 - 2016	Gmina, powiat	Budżet gminy, budżet powiatu
	12.2 Umacnianie linii brzegowych	2008 - 2016	Gmina, powiat, dzierżawcy jezior	Budżet gminy, budżet powiatu, środki własne inwestorów
13	Budowa linii energetycznych wysokiego napięcia na terenie całej gminy	2008 - 2016	Zakład Energetyczny	Środki zakładu energetycznego
	13.1 Modernizacja istniejącej linii energetycznej	2008 - 2016	Zakład Energetyczny	Środki zakładu energetycznego

11. ZARZĄDZANIE STRATEGIĄ

Opracowanie strategii rozwoju gminy, zakończone Uchwałą Rady o przyjęciu dokumentu Strategii i przystąpieniu do jej realizacji, stawia przed władzami gminy konieczność określenia sposobów jej realizacji. Określenie systemu zarządzania Strategią jest bardzo ważnym, lecz często niedocenianym elementem Agendy 21. Decyduje on bowiem o tym, czy w miarę upływu czasu dynamika procesu realizacji Strategii będzie rosła czy słabnąć.

Jakie zadania stoją przed władzami gminy w zakresie ustalenia systemu zarządzania strategią?

1. Zanim rozpocznie się wdrażanie strategii należy:

- w fazie ustaleń planu strategicznego dokonać wyboru wariantu strategii, na podstawie analizy możliwości finansowych, uzyskania środków zewnętrznych, a w kolejnych latach analizy wyników prowadzonego ciągle monitoringu zmian rzeczywistości i nadzoru realizacji strategii.
- w fazie wdrażania elementów planu opracować plany operacyjne (przygotowanie konkretnych projektów i programów, harmonogramów, szczegółowych planów finansowania).

2. Należy rozstrzygnąć, czy realizację strategii przejmą dotychczasowe struktury organizacyjne, czy ze względu na stopień złożoności zadań, współdziałania między różnymi podmiotami oraz możliwość wykorzystania potencjału społecznego, należy zaproponować nowe struktury. Wydaje się celowe utworzenie w tej nowej sytuacji nowych struktur, ale jest to decyzja władz wykonawczych. Ważne, aby niezależnie od wyboru nowej czy starej struktury, wskazać zespół i koordynatora (osobę, wydział, referat, komisję) realizacji strategii. Zespół ten musi posiadać wystarczająco silną pozycję kompetencyjną, aby móc wprowadzić w życie strategię, która – z natury – jest zbiorem działań nietypowych, wymykających się rutynie funkcjonowania gremiów zarządczych i wykonawczych. Określone w strategii zadania muszą znaleźć konkretnych i odpowiedzialnych adresatów (podmioty odpowiedzialne za ich realizację). Należy też rozwijać zróżnicowane i odpowiednie

do zadań formy współpracy, często z administracją powiatową, innymi gminami i administracją rządową

3. Należy rozstrzygnąć, w jaki sposób będą podejmowane decyzje w Radzie Gminy
- czy uchwalany co roku budżet gminy stanowi finansowy obraz realizacji zadań wynikających ze strategii,
 - czy pokusić się o wdrożenie Wieloletnich Planów Inwestycyjnych, które precyzyjnie określą dochody i wydatki , w tym zamierzenia inwestycyjne gminy w perspektywie kilku lat,
 - czy wdrożyć budżet zadaniowy (budżet programów), umożliwiający w sposób systemowy wybór najkorzystniejszych działań i zamierzeń i poprawę?

4. Należy ustalić stały monitoring realizacji Strategii Zrównoważonego Rozwoju Gminy jako narzędzie oceny stopnia jej realizacji. Monitoring obejmuje systematyczną obserwację i ocenianie skuteczności strategii oraz warunków zewnętrznych i wewnętrznych, w tym zwłaszcza specjalnie dobranych elementów i aspektów. Służyć powinien on do:

- rozpoznania, wg jakiego scenariusza postępuje rozwój (zmiany struktur społeczno-gospodarczych i przestrzennych), zwłaszcza ostrzeganiu przed zagrożeniami,
- wykrycia sytuacji, wymagającej podjęcia decyzji o korekcie lub o zmianie strategii,
- wykrycia zbliżania się momentu „rozwidleń” dróg rozwoju, ewentualnie innych sytuacji, wymagających podjęcia decyzji strategicznych.
- oceny stopnia realizacji poszczególnych celów strategicznych, co umożliwia wskaźnikowy system monitorowania strategii.

5. W przypadku strategii zrównoważonego rozwoju jako elementu procesu Agendy 21, niezwykle istotny jest społeczny system monitorowania jakościowych zmian w gminie, w tym stopnia społecznej satysfakcji z realizacji celów wyznaczonych przez strategię.

STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY KOWALE OLECKIE

Proponuje się zastosowanie następującego trybu postępowania:

- a. Raz lub dwa razy w roku Wójt Gminy zdawać będzie Radzie sprawozdanie z postępów w realizacji Strategii.
 - b. W tym celu ustanowiony będzie wskaźnikowy system obserwacji (monitorowania) postępów oraz okoliczności zewnętrznych, które mogą mieć wpływ na skuteczność wdrażania i realizację strategii.
 - c. Podobnie, co najmniej dwa razy w roku powinien być dokonywany - w ramach monitoringu strategii - przegląd celów i zadań strategicznych oraz postępów i trudności w realizacji Strategii przez grupę, która na warsztatach tworzyła Strategię
6. W procesie wdrażania strategii, poza procesem planowania operacyjnego należy:
- a. prowadzić działalność informacyjno-promocyjną, tj. informowanie opinii publicznej, zwłaszcza aktywnej części gminnej wspólnoty,
 - b. koordynować i organizować działania, ich przygotowanie i wzmacnianie stopnia zaangażowania uczestników procesu, m.in. poprzez delegowanie zadań do małych zespołów w celu przygotowania i wdrażania konkretnych projektów i programów.
7. Na efektywność procesu realizacyjnego wpływają też szkolenia podnoszące poziom świadomości i umiejętności ludzi zaangażowanych w realizację strategii.
8. Należy uwzględnić system aktualizacji strategii jako działanie wprężnięte w system: ze względu na długookresowy charakter planowania, następujące szybkie zmiany prawne, organizacyjne, wreszcie elastyczność w dostosowaniu się do priorytetów w zakresie uzyskiwania zewnętrznych środków finansowych.

Zespół Opracowujący Strategię Zrównoważonego Rozwoju Gminy Kowale Oleckie nie chciał i nie mógł podjąć decyzji w zakresie zarządzania strategią, jako należącej do kompetencji Rady Gminy. Zespół sugeruje tylko niektóre rozwiązania, pozostawiając Radzie decyzje co do wyboru systemu zarządzania, ustanowienia formy funkcjonowania ciała społecznego (Zespół, Komisja, Stowarzyszenie) i w zależności od tej formy i zakresu działania, wyboru systemu aktualizowania strategii.

12. MONITORING STRATEGII

Ważnym instrumentem sprawdzającym realizację stanę się specjalnie opracowany **wskaźnikowy system monitorowania strategii**. Jego zadaniem jest pomoc w określaniu stopnia realizacji poszczególnych celów strategicznych oraz monitorowanie postępu procesu zrównoważonego rozwoju gminy.

W tabeli poniżej określono przykładowe wskaźniki oraz inne, niezbędne do ich użycia informacje.

Słowniczek skrótów

Skrót	Pełna nazwa
ARiMR	Agencja Rozwoju i Restrukturyzacji Rolnictwa
BGK	Bank Gospodarstwa Krajowego
EOG	Europejski Obszar Gospodarczy
GCKiS	Gminne Centrum Kultury i Sportu
MKiDN	Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
MPiPS	Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej
NFOŚ iGW	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
ODR	Ośrodek Doradztwa Rolniczego
PARP	Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości
PFRON	Państwowy Fundusz Osób Niepełnosprawnych
PGNiG	Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownicze
PO RPW	Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej
PO Infrastruktura i Środowisko	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko
PO Kapitał Ludzki	Program Operacyjny Kapitał Ludzki
PROW	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich
PZW	Polski Związek Wędkarski
RPO Warmia i Mazury	Regionalny Program Operacyjny Warmia i Mazury
SP GOZ	Samodzielny Publiczny Ośrodek Zdrowia
WIOŚ	Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska

Tabela wskaźników

Ład ekologiczny

Cel nadrzędny: Podniesienie poziomu życia mieszkańców gminy		
Cele szczegółowe	Wskaźniki	Źródła informacji
Ład ekologiczny		
Cel główny: Odtworzenie i zachowanie zasobów środowiska naturalnego		
E.I. Prowadzenie edukacji ekologicznej w społeczeństwie		
1 Opracowanie i realizacja programu edukacji ekologicznej 1.1 Opracowanie gminnego programu edukacji ekologicznej 1.2 Organizowanie imprez i konkursów o ekologii i ochronie środowiska 1.3 Nauka w systemie „Zielona szkoła” 1.4 Konkurs na najczystsza zagrodę 1.5 Wspólne sprzątanie świata przez dzieci i rodziców 1.6 Organizowanie szkoleń w zakresie ochrony środowiska	– Procent mieszkańców gminy objętych programem – Ilość imprez ekologicznych – Procent mieszkańców biorących udział w imprezach ekologicznych – Ilość wspólnych (szkoły+ organizacje pozarządowe + gmina) działań ekologicznych na terenie gminy – Ilość zielonych szkół funkcjonujących na terenie gminy – Liczba konkursów ekologicznych – Liczba uczestników konkursów ekologicznych – Liczba osób zaangażowanych w szkolenia o ekologii – Liczba szkół i uczniów biorących udział w edukacji ekologicznej – Wielkość środków finansowych przeznaczonych na działania ekologiczne przez szkoły	Szkoły, ekologiczne organizacje pozarządowe, Urząd Gminy
2 Porządkowanie szlaków turystycznych, brzegów rzek i jezior, otoczenia obiektów publicznych 2.1 Kontrola nad budową pomostów nad brzegami rzek i jezior 2.2 Sprawowanie kontroli przestrzegania przepisów o ochronie przyrody	– Liczba akcji sprzątania terenów gminy – Procent mieszkańców zaangażowanych w akcje sprzątania – Ilość miejscowości objętych działaniami – Ilość kontroli przeprowadzonych	Szkoły, Urząd Gminy

STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY KOWALE OLECKIE

3	Utrzymanie użytków ekologicznych	– Liczba użytków ekologicznych	Woj. Konserwator Przyrody
4	Utworzenie ścieżek przyrodniczo-dydaktycznych	– Liczba ścieżek przyrodniczo-dydaktycznych na terenie gminy – Ilość szkolnych klubów ekologicznych – Liczba uczestników spotkań na temat edukacji ekologicznej	Lasy Państwowe, Urząd Gminy
5	Program szkoleń z zakresu przyjaznego środowiska korzystania i utylizacji środków ochrony roślin i nawozów sztucznych	– Procent rolników objętych szkoleniem	ODR, Urząd Gminy
6	Propagowanie zdrowego trybu życia 6.1 Organizowanie targów ekologicznych „Zdrowa żywność” 6.2 Organizowanie konkursów z dziedziny prowadzenia zdrowego trybu życia	– Liczba targów ekologicznych – Liczba osób uczestniczących w targach – Liczba wystawiających swoje produkty – Liczba wydanych publikacji i wydawnictw – Liczba spotkań z dziedziny prowadzenia zdrowego trybu życia – Liczba uczestników spotkań o zdrowym życiu	Służby gminy, powiatu, organizacje pozarządowe, kluby sportowe
7	Pozyskanie dofinansowania na programy ekologiczne ze środków Unii Europejskiej	– Liczba aplikowanych wniosków o dofinansowanie – Liczba beneficjentów ubiegających się o dofinansowanie – Wielkość środków uzyskanych na programy ekologiczne – Ilość osób objętych dofinansowaniem – Ilość inwestycji przeprowadzonych w wyniku dofinansowania – Ilość szkoleń przeprowadzonych dzięki dofinansowaniu	Urząd Gminy, Starostwo Powiatowe, organizacje pozarządowe
Cele szczegółowe		Wskaźniki	Źródła informacji
Ład ekologiczny			
Cel główny: Odtworzenie i zachowanie zasobów środowiska naturalnego			

E.II. Kompleksowy system zagospodarowania odpadów		
1 Opracowanie kompleksowego systemu zagospodarowania odpadów zsynchronizowanego z działaniami na szczeblu powiatu	– Procent miejscowości objętych programem zagospodarowania odpadów – Wielkość nakładów na inwestycje w dziedzinie zagospodarowania odpadów	Urząd Gminy, Związek Międzygminny „Gospodarka Komunalna”
2 Wprowadzenie recyklingu w gminie	– Ilość pozyskiwanych surowców wtórnych – Ilość pojemników przeznaczonych na potrzeby recyklingu – Ilość podmiotów, która korzysta z pojemników w/w – Wielkość nakładów na wprowadzenie recyklingu	Urząd Gminy, Związek Międzygminny „Gospodarka Komunalna”
3 Organizacja systemu odbioru i przekazywania odpadów	– Ilość pojemników na śmieci w stosunku do liczby gospodarstw domowych – Ilość podmiotów odbierających odpady	Urząd Gminy, Związek Międzygminny „Gospodarka Komunalna”
4 Gospodarcze wykorzystanie odpadów	– Procent odpadów wykorzystanych gospodarczo – Ilość podmiotów wykorzystujących odpady gospodarczo na terenie gminy	Urząd Gminy, Związek Międzygminny „Gospodarka Komunalna”
5 Segregacja i przetwarzanie odpadów	– Procent odpadów wykorzystanych gospodarczo	Związek Międzygminny „Gospodarka Komunalna”, Urząd Gminy
6 Kontrola odpadów niebezpiecznych	– Ilość przeprowadzonych kontroli	Urząd Gminy, Starostwo Powiatowe
7 Dostosowanie wysypisk do wymogów unijnych	– Zawartość zanieczyszczeń w poszczególnych elementach środowiska – Wielkość nakładów przeznaczonych na modernizację wysypisk – Ilość wysypisk powstałych na terenie gminy spełniających wymogi unijne	Urząd Gminy, Starostwo Powiatowe, WIOŚ, Związek Międzygminny „Gospodarka Komunalna”
8 Ograniczanie źródeł zagrożenia dla środowiska	– Ilość podmiotów objętych programami edukacyjnymi – Zawartość zanieczyszczeń w poszczególnych elementach środowiska	Urząd Gminy, Starostwo Powiatowe, ODR

STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY KOWALE OLECKIE

9 Edukacja w zakresie gospodarki odpadami	– Procent mieszkańców objętych programami edukacyjnymi – Ilość spotkań i pogadanek zorganizowanych o gospodarowaniu odpadami – Ilość uczestników spotkań edukacyjnych o gospodarowaniu odpadami	Szkoły, Urząd Gminy, WIOŚ, organizacje pozarządowe
10 Likwidacja dzikich wysypisk śmieci	– Ilość uprzątniętych dzikich wysypisk – Ilość przeprowadzonych akcji „sprzątających” – Ilość uczestników akcji „sprzątających”	Urząd Gminy
11 Wzmoczona kontrola i egzekwowanie przepisów w zakresie gospodarki odpadami	– Ilość wykrytych i ukaranych sprawców zanieczyszczenia środowiska – Ilość przeprowadzonych kontroli	Dane z Sądu Rejonowego, Urząd Gminy
12 Wprowadzanie ulg podatkowych zachęcających do zachowań ekologicznych	– Ilość podmiotów korzystających z ulg podatkowych	Urząd Gminy
Cele szczegółowe	Wskaźniki	Źródła informacji
Ład ekologiczny		
Cel główny: Odtworzenie i zachowanie zasobów środowiska naturalnego		
E.III. Poprawa jakości wód powierzchniowych – rzek i jezior		
1 Odcięcie dopływu zanieczyszczeń do wód powierzchniowych 1.1 Likwidacja spływu powierzchniowego z pól 1.2 Likwidacja zrzutów z kanalizacji sanitarnej 1.3 Podczyszczanie wód kanalizacji deszczowej (separatory)	– Liczba zrzutów kanalizacji sanitarnej i deszczowej bez podczyszczania – Wielkość zrzutu ścieków bez podczyszczania – Wskaźniki zanieczyszczenia wód w relacji do norm krajowych i UE, w tym poziom wskaźników BZT5 oraz zawartości fenoli lotnych – Procent gospodarstw z przydomowymi oczyszczalnią ścieków – Procent gospodarstw korzystających sieci kanalizacyjnej	WIOŚ, PIOŚ, służby komunalne gminy,
2 Prowadzenie odpowiedniej gospodarki rybackiej w jeziorach	– Liczba i różnorodność gatunków ryb w jeziorach – wielkość połowu ryb przez podmioty gospodarcze – Nakłady przeznaczone na zarybianie jezior	Urząd Gminy, Starostwo Powiatowe, Polski Związek Wędkarski, WIOŚ

STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY KOWALE OLECKIE

3	Rekultywacja jezior zdegradowanych	– Liczba rekultywowanych jezior – Wielkość środków przeznaczonych na rekultywację jezior	Urząd Gminy, WIOŚ
4	Oczyszczanie brzegów zbiorników wodnych z zanieczyszczeń	– Ilość oczyszczanych zbiorników wodnych – Wielkość środków przeznaczonych na oczyszczanie zbiorników wodnych – Ilość badań kontrolnych o stanie zanieczyszczenia zbiornika wodnego	Urząd Gminy, WIOŚ, SANEPID
5	Nadzór nad ochroną brzegów, zbiorników wodnych i jezior oraz umacnianie linii brzegowych	– Ilość skontrolowanych zbiorników wodnych – Ilość przeprowadzonych kontroli – Ilość skontrolowanych podmiotów położonych w bezpośrednim sąsiedztwie linii brzegowej zbiorników wodnych	Urząd Gminy, WIOŚ, Starostwo Powiatowe
6	Promowanie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków	– Ilość zbudowanych przydomowych oczyszczalni ścieków – Ilość spotkań na tema korzyści wynikających z budowy przydomowych oczyszczalni ścieków	Urząd Gminy, WIOŚ,
7	Pozyskanie dofinansowania z Unii Europejskiej na działania w dziedzinie poprawy stanu czystości wód	– Liczba aplikowanych wniosków o dofinansowanie – Liczba beneficjentów ubiegających się o dofinansowanie – Wielkość środków uzyskanych na programy w dziedzinie poprawy stanu wód – Ilość inwestycji przeprowadzonych w wyniku dofinansowania – Ilość szkoleń przeprowadzonych dzięki dofinansowaniu	Urząd Gminy, Starostwo Powiatowe, organizacje pozarządowe
E.IV. Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii i paliw przyjaznych środowisku			
1	Zmiana systemu ogrzewania w kotłowniach z węglowego na paliwa przyjazne środowisku	– Procent gospodarstw zgazyfikowanych – Ilość kotłowni, które zmieniły ogrzewanie na bardziej przyjazne środowisku	Urząd Gminy, NFOZIŚ, Starostwo Powiatowe

STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY KOWALE OLECKIE

2	Prowadzenie działań promujących wykorzystanie odnawialnych źródeł energii	– Ilość spotkań promujących odnawialne źródła energii – Ilość publikacji na temat odnawialnych źródeł energii – Wielkość nakładów poniesionych na promocję odnawialnych źródeł energii	Urząd Gminy, Starostwo Powiatowe, NFOZIŚ
3	Opracowanie gminnego programu wykorzystania odnawialnych źródeł energii	– Opracowany i zatwierdzony Program zastosowania i wykorzystania odnawialnych źródeł energii w gminie	Urząd Gminy
4	Kontrola wielkości emisji zanieczyszczeń do środowiska	– Ilość badań kontrolujących wielkość emisji zanieczyszczeń do środowiska	Urząd Gminy, NFOZIŚ, SANEPID
5	Stosowanie technologii energooszczędnych	– Ilość technologii energooszczędnych stosowanych – Wielkość nakładów poniesionych na stosowanie technologii energooszczędnych – Wielkość zużycia energii elektrycznej, ciepłej i ciepłej wody w gminie – Moc zastosowanych alternatywnych źródeł energii	Urząd Gminy, Zakład Energetyczny, Ciepłownie, SANEPID
6	Pozyskanie dofinansowania z Unii Europejskiej na działania w dziedzinie wykorzystania odnawialnych źródeł energii	– Liczba aplikowanych wniosków o dofinansowanie – Liczba beneficjentów ubiegających się o dofinansowanie – Wielkość środków uzyskanych na programy o wykorzystaniu odnawialnych źródeł energii – Ilość osób objętych dofinansowaniem – Ilość inwestycji przeprowadzonych w wyniku dofinansowania – Ilość szkoleń przeprowadzonych dzięki dofinansowaniu	Urząd Gminy, Starostwo Powiatowe, organizacje pozarządowe
7	Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii	– Procent gospodarstw i obiektów korzystających z odnawialnych źródeł energii – Poziom zawartości SO₂, NO_x, CO w powietrzu – Liczba zmodernizowanych kotłowni i palenisk domowych	WIOŚ, SANEPID, Urząd Gminy

STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY KOWALE OLECKIE

E.V. Zwiększenie areалу powierzchni leśnych		
1 Zalesienie nieużytków i gruntów niewykorzystanych rolniczo	– Liczba zalesionych nowych gruntów	Lasy Państwowe, Urząd Gminy
2 Opracowanie programu zwiększenia zalesienia terenów gminy 2.1 Rozbudowa bazy szkółkarskiej oraz infrastruktury leśnej 2.2 Racjonalne gospodarowanie lasami	– Procent lesistości gminy – Ilość szkółek leśnych – Ilość drzewa wyciętego w lasach – Wielkość nakładów poniesionych na zalesianie	Lasy Państwowe, Urząd Gminy
3 Opracowanie programów ratujących lasy i zapobiegającym zagrożeniom pożarowym i innym klęskom	– Ilość opracowanych i przyjętych programów ratujących lasy i zapobiegającym zagrożeniom pożarowym i innym klęskom	Lasy Państwowe, Urząd Gminy

Ład gospodarczy

Cele szczegółowe	Wskaźniki	Źródła informacji
Ład gospodarczy		
Cel główny I: Wielokierunkowy rozwój gospodarczy gminy		
G. I Rozwój gospodarczy zapewniający utworzenie nowych miejsc pracy		
1. Rozwój produkcji rolniczej wielokierunkowej ekologicznie w dotychczasowej strukturze indywidualnych gospodarstw 1.1 Utworzenie grup producenckich rolników 1.2 Pomoc w uzyskaniu dofinansowania na rozwój rolnictwa i agroturystyki 1.3 Rozwinięcie systemu edukacji rolniczej i ekologicznej	– Liczba rolników objętych programem edukacyjnym – Ilość szkoleń przeprowadzonych wśród rolników – Wielkość produkcji rolnej – Stopień unowocześnienia produkcji – Odsetek gruntów uprawianych w stosunku do całego arealu – Liczba samodzielnych, samowystarczalnych gospodarstw produkcyjnych	ODR, Urzędy statystyczne, Urząd Gminy, ARiMR, PARP, ankieta, badanie społeczności gminy

STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY KOWALE OLECKIE

Cele szczegółowe	Wskaźniki	Źródła informacji
2 Opracowanie i wdrożenie gminnego programu restrukturyzacji rolnictwa 2.1 Opracowanie programu aktywizacji wybranych form produkcji rolnej 2.2 Wspieranie nowych form produkcji i usług na terenach rolnych (z preferencjami dla miejscowej ludności) 2.3 Zainicjowanie ruchu odnowy wsi	– Ilość porad udzielonych rolnikom – Ilość punktów udzielających porady rolnikom	
3 Powstanie lobby rolniczego - grup producenckich i zrzeszeń producentów 3.1 Pomoc gminy przy organizacji 3.2 Działania statutowe organizacji: tworzenie bazy przetwórczej na terenie gminy, zapewnienie dobrych materiałów do produkcji, zapewnienie zbytu produktów, podnoszenie kwalifikacji rolników	– Liczba nowych podmiotów gospodarczych na wsi – Wielkość nakładów na promocję w budżecie gminy – Liczba funkcjonujących grup producenckich – Liczba podmiotów w składzie grup producenckich	Urząd Gminy, grupy producenckie
4 .Pomoc w dostępie do kredytów na rozwój rolnictwa i agroturystyki	– Liczba podmiotów korzystająca z kredytów na rozwój rolnictwa i agroturystyki – Ilość punktów informacyjnych o możliwościach uzyskania kredytu na terenie gminy	BOŚ, Urząd Gminy
5 Budowa infrastruktury niezbędnej dla nowoczesnego rolnictwa (np. wodociągi, drogi, telefony, kanalizacja)	– Długość sieci wodociągowej – Długość sieci kanalizacyjnej – Procent dróg o dobrej nawierzchni – Stopień telefonizacji gminy	Urząd Gminy, Urząd Statystyczny
6 Pomoc gminy w uzyskaniu środków finansowych z funduszy europejskich na inwestycje w gminie	– Ilość punktów, w których można uzyskać informacje o funduszach unijnych na terenie gminy	Urząd Gminy, zainteresowane podmioty

STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY KOWALE OLECKIE

Cele szczegółowe	Wskaźniki	Źródła informacji
7 Pozyskanie nowych inwestorów zewnętrznych i wewnętrznych podejmujących działania na terenie gminy	– Ilość konferencji i spotkań promujących region, – Wielkość nakładów na promocję terenów inwestycyjnych w gminie – Ilość nowych inwestycji w gminie – Wielkość przygotowanych terenów inwestycyjnych w gminie	Urząd Gminy, Starostwo Powiatowe
8 Wspieranie produkcji pozarolniczej	– Ilość szkoleń promujących produkcję pozarolniczą – Wielkość nakładów na wspieranie produkcji pozarolniczej – Ilość firm produkcyjnych	Urząd Gminy, Starostwo Powiatowe, organizacje pozarządowe, ODR
9 Pomoc w pozyskaniu funduszy unii europejskich na rozwój przedsiębiorczości	– Liczba aplikowanych wniosków o dofinansowanie – Liczba beneficjentów ubiegających się o dofinansowanie – Wielkość środków uzyskanych na rozwój przedsiębiorczości – Ilość osób objętych dofinansowaniem – Ilość inwestycji przeprowadzonych w wyniku dofinansowania – Ilość szkoleń przeprowadzonych dzięki dofinansowaniu – Liczba punktów w których można uzyskać informacje o możliwościach uzyskania dofinansowania	Urząd Gminy, Starostwo Powiatowe, organizacje pozarządowe, podmioty zainteresowane
10 Wprowadzanie nowych technologii w produkcji	– Ilość spotkań na temat możliwości uzyskania dofinansowania na wprowadzenie nowych technologii do produkcji – Ilość publikacji o nowych technologiach – Ilość podmiotów wprowadzających nowoczesne technologie w produkcję	Urząd Gminy, podmioty gospodarcze

STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY KOWALE OLECKIE

Cele szczegółowe	Wskaźniki	Źródła informacji
11 Rozwinięcie usług na terenie gminy (rzemiosło i drobna wytwórczość)	– Ilość szkoleń i kursów nauki zawodu – Ilość uczestników kursów nauki zawodu – Ilość nowych zarejestrowanych działalności gospodarczej (usługi i rzemiosło) – Ilość nowopowstałych miejsc pracy w usługach – Ilość firm usługowych	Urząd Gminy, Urząd Pracy, WUS
12 Utworzenie poradnictwa w zakresie zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej	– Ilość punktów w których można uzyskać porady o zakładaniu działalności gospodarczej – Ilość szkoleń przeprowadzonych na temat zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej – Ilość uczestników szkoleń przeprowadzonych na temat zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej	Urząd Gminy, Urząd Pracy, PARP, organizacje pozarządowe
13 Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii	– Ilość terenów inwestycyjnych z możliwością korzystania z odnawialnych źródeł energii – Ilość podmiotów wykorzystujących odnawialne źródła energii	Urząd Gminy
14 Utworzenie zaplecza dla obsługi ruchu turystycznego (budowa hoteli i restauracji)	– Ilość wybudowanych hoteli lub pensjonatów – Ilość nowoutworzonych miejsc noclegowych – Ilość powstałych punktów gastronomicznych – Ilość powstałych punktów informacji turystycznej – Ilość turystów odwiedzających gminę – Ilość utworzonych szlaków turystycznych – Ilość kempingów – Ilość plaż zagospodarowanych – Ilość pól namiotowych – Długość ścieżek rowerowych zbudowanych na terenie gminy – Ilość firm świadczących usługi turystyczne	Urząd gminy, Urząd Statystyczny

STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY KOWALE OLECKIE

Cele szczegółowe	Wskaźniki	Źródła informacji
15 Likwidacja Szarej Strefy	– Ilość kontroli przeprowadzonych w podmiotach gospodarczych – Wykryta Ilość osób niezgłoszonych jako pracowników a pracujących w firmie kontrolowanej	Państwowa Inspekcja Pracy
Cele szczegółowe	Wskaźniki	Źródła informacji
Ład gospodarczy		
Cel główny I: Wielokierunkowy rozwój gospodarczy gminy		
G. II. Wykorzystanie wszystkich szans i możliwości rozwoju		
1 Dobre zarządzanie gminą 1.1 Nowe formy organizacji urzędu i obsługi mieszkańców 1.2 Opracowanie programu poprawy obsługi mieszkańców i inwestorów przez urząd 1.3 Ustawiczne podnoszenie kwalifikacji pracowników urzędu i radnych 1.4 Utworzenie programów promocji gminy 1.5 Stworzenie kompleksowego systemu informacji o gminie oraz usprawnienie współpracy z otoczeniem	– Liczba form komunikacji samorządu z mieszkańcami – Średni czas realizacji wybranych zadań – Liczba skarg na pracę urzędu, – Stopień zadowolenia interesantów z obsługi Urzędu	Urząd Gminy
2 Aktywne poszukiwanie partnerów strategicznych 2.1 Przygotowanie prawne i organizacyjne terenów pod inwestycje 2.2 Przygotowanie specjalistyczne kadr 2.3 Promocja atrakcyjności gminy wobec inwestorów zewnętrznych 2.4 Opracowanie zasad przyznawania ulg w podatkach i opłatach lokalnych	– Powierzchnia terenów uzbrojonych i oferowanych do zagospodarowania, – Liczba ofert inwestycyjnych, podjętych do realizacji, – Liczba prezentacji możliwości inwestowania w gminie – Liczba publikacji promocyjnych, – Wielkość nakładów na promocję w budżecie gminy, – Wielkość nakładów na przygotowanie terenów inwestycyjnych	– Urząd Gminy

STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY KOWALE OLECKIE

Cele szczegółowe	Wskaźniki	Źródła informacji
Ład gospodarczy		
Ciąg dalszy - Cel główny I: Wielokierunkowy rozwój gospodarczy gminy		
3 Poprawa nawierzchni dróg ułatwiających logistykę	– Długość dróg w gminie – Ilość dróg wyremontowanych – Ilość przejeżdżających samochodów – Ilość firm logistycznych – Ilość firm drogowych w gminie – Wielkość nakładów poniesionych na budowę dróg – Wielkość nakładów poniesionych na remont dróg	– Urząd Gminy, WUS, Starostwo Powiatowe, Zarząd Dróg
4 Podniesienie atrakcyjności turystycznej gminy 4.1 Zagospodarowanie terenów atrakcyjnych turystycznie 4.2 Wytyczenie i oznakowanie tras rowerowych 4.3 Tworzenie i promocja usług i towarów identyfikujących gminę (rękodzieło) 4.4 Przeprowadzenie szkoleń w dziedzinie agroturystyki 4.5 Opracowanie i wydrukowanie folderów i materiałów promujących miejsca atrakcyjne turystycznie 4.6 Utworzenie nowych i udzielanie wsparcia istniejącym instytucjom kulturalnym 4.7 Organizowanie cykliczne imprez już istniejących i imprez nowych 4.8 Wykorzystanie wszystkich walorów przyrodniczych i krajobrazowych dla rozwoju turystyki	– Ilość terenów atrakcyjnych turystycznie w gminie – Ilość tras rowerowych – Długość tras rowerowych – Ilość imprez, kiermaszów promujących gminę – Ilość przeprowadzonych szkoleń w dziedzinie agroturystyk – Ilość uczestników biorących udział w szkoleniach o agroturystyce – Ilość folderów wydanych o gminie – Ilość instytucji kulturalnych i turystycznych w gminie – Ilość organizacji pozarządowych działających na terenie gminy – Ilość turystów odwiedzających gminę rocznie	– Urząd gminy, Starostwo Powiatowe, organizacje pozarządowe
5 Ogólnodostępny Internet szerokopasmowy	– Ilość gospodarstw mających dostęp do Internetu – Wielkość nakładów poniesionych na udostępnienie Internetu wszystkim mieszkańcom	– Urząd Gminy, Urząd Statystyczny

STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY KOWALE OLECKIE

Cele szczegółowe	Wskaźniki	Źródła informacji
6 Pełna telefonizacja wszystkich wsi	– Ilość gospodarstw domowych posiadających możliwość założenia telefonu – Ilość gospodarstw posiadających telefon w gminie – Wielkość nakładów na telefonizację w gminie	– Firmy telekomunikacyjne
7 Opracowanie brakujących Planów Odnowy Wsi	– Ilość posiadanych Planów Odnowy Wsi – Ilość brakujących Planów Odnowy Wsi	– Urząd Gminy
8 Nawiązanie kontaktów gospodarczych z powiatami sąsiednich krajów	– Ilość porozumień zawartych z powiatami sąsiednich krajów – Ilość spotkań z powiatami sąsiednich krajów	– Urząd Gminy
9 Organizacja przygranicznych targów w różnych dziedzinach	– Ilość zorganizowanych targów przygranicznych – Ilość firm wystawiających na targach swoje produkty – Ilość gości odwiedzających przygraniczne targi	– Urząd Gminy

STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY KOWALE OLECKIE

Ład społeczny

Cele szczegółowe	Wskaźniki	Źródła informacji
Ład społeczny		
Cel główny: Poprawa jakości życia mieszkańców gminy		
S. I. Sprawny system ochrony zdrowia i bezpieczeństwa socjalnego		
1 Rozwinięcie działań dla podniesienia standardu podstawowej opieki zdrowotnej 1.1 Pełna opieka ambulatoryjna 1.2 Propagowanie zdrowego stylu życia wśród mieszkańców 1.3 Rozwinięcie diagnostyki medycznej 1.4 Zapewnienie profilaktyki zdrowotnej 1.5 Zapewnienie powszechnej dostępności do usług medycznych 1.6 Rozwinięcie usług rehabilitacyjnych 1.7 Likwidacja barier architektonicznych	– Ilość lekarzy przypadająca na ogół mieszkańców gminy – Ilość pielęgniarek przypadająca na ogół mieszkańców gminy – Liczba udzielonych świadczeń medycznych – Stopień zadowolenia pacjentów z opieki medycznej – Wskaźniki wyposażenia diagnostycznego i liczby diagnoz – Zachorowalność na wybrane choroby,	NFZ, Urząd Gminy
2 Rozwinięcie działań na rzecz profilaktyki społecznej 2.1 Dostosowanie działań Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej do oczekiwań mieszkańców 2.2 Zwiększenie ilości usług opiekuńczych dla osób starszych i niepełnosprawnych 2.3 Zwiększenie opieki i działań wspomagających osoby zagrożone wykluczeniem społecznym 2.4 Stworzenie bazy i wdrożenie programu zajęć dla osób niepełnosprawnych	- Procent osób starszych korzystających z różnych form pomocy - Ilość odpowiednich lokalów pomocy społecznej – Wielkość nakładów finansowych na pomoc społeczną - Wskaźniki wyposażenia obiektów publicznych w urządzenia dla niepełnosprawnych - Liczba udzielonych świadczeń finansowych i ich wielkość w zakresie pomocy społecznej	NFZ, Urząd Gminy, GOPS

STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY KOWALE OLECKIE

Cele szczegółowe	Wskaźniki	Źródła informacji
3. Likwidacja patologii społecznych 3.1 Zmiana mentalności mieszkańców w zakresie niskiej zaradności, postaw roszczeniowych, negacji przemian i pokoleniowych przyzwyczajęń do udzielania pomocy 3.2 Aktywizacja środowisk lokalnych do czynnego udziału w życiu gmin 3.3 Prowadzenie profilaktyki zapobiegającej uzależnieniom 3.4 Organizowanie zajęć i pogadanek osób uzależnionych ze specjalistami 3.5 Opieka nad rodzinami patologicznym 3.6 Monitoring niebezpiecznych miejsc	– Procent osób korzystających z konsultacji – Procent rodzin korzystających z pomocy społecznej – Procent rodzin korzystających z usług poradni pedagogiczno-psychologicznych – Ilość organizacji pozarządowych działających na terenie gminy – Ilość grup samopomocowych	Urząd Gminy, NFZ, GOPS, organizacje pozarządowe
4 Bezpieczeństwo socjalne 4.1 . Wsparcie aktywności w zakresie tworzenia nowych miejsc pracy 4.2 Zwalczanie skutków bezrobocia 4.3 Wstrzymanie emigracji młodych ludzi z terenów gminnych	– Wielkość nakładów finansowych na kształcenie nauczycieli – Wskaźniki wyposażenia szkół w środki techniczne – Liczba organizowanych kursów i przeszkoleń – Liczba uczestników kursów i przeszkoleń	– Gmina, szkoły
5 Pozyskanie dofinansowania z funduszy unijnych na działania w profilaktyce zdrowotnej i społecznej	– Liczba aplikowanych wniosków o dofinansowanie – Liczba beneficjentów ubiegających się o dofinansowanie – Wielkość środków uzyskanych na działania w profilaktyce zdrowotnej i społecznej – Ilość osób objętych pomocą – Ilość działań przeprowadzonych w wyniku dofinansowania – Ilość szkoleń przeprowadzonych dzięki dofinansowaniu	– Urząd Gminy, NFZ, GOPS, organizacje pozarządowe

STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY KOWALE OLECKIE

Cele szczegółowe	Wskaźniki	Źródła informacji
Ład społeczny		
Cel główny: Poprawa jakości życia mieszkańców gminy		
S. II. Podniesienie poziomu wykształcenia społeczności		
1. Nowoczesny system edukacji w gminie 1.1 Dostosowanie sieci szkół podstawowych i gimnazjalnych do potrzeb mieszkańców 1.2 Minimalizacja odległości dziecka od szkoły 1.3 Podniesienie poziomu kształcenia 1.4 Zmniejszenie liczebności klas 1.5 Utworzenie i wdrożenie programu zajęć pozalekcyjnych w szkołach 1.6 Utworzenie nowoczesnego systemu oświaty w gminie 1.7 Utworzenie i wdrożenie programu edukacji pozaszkolnej – szkolenia i kursy 1.8 Prowadzenie edukacji dorosłych	– Wielkość nakładów finansowych na doksztalcanie nauczycieli – Wskaźnik wyposażenia szkół w środki techniczne – Liczba organizowanych kursów i szkoleń – Liczba uczestników kursów i przeszkoleń	Urząd Gminy, Szkoły

STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY KOWALE OLECKIE

Cele szczegółowe	Wskaźniki	Źródła informacji
2 Aktywizacja środowisk lokalnych do czynnego udziału w życiu gminy – pomoc w utworzeniu organizacji pozarządowych (inicjowanie i aktywizacja) 2.1 Utworzenie i wdrożenie programu zajęć pozalekcyjnych w szkołach 2.2 Aktywizacja działań grup społecznych 2.3 Inicjowanie działań prowadzących do powstania organizacji pozarządowych 2.4 Utworzenie funduszu wspierania inicjatyw obywatelskich 2.5 Wspieranie statutowych działań organizacji pozarządowych 2.6 Zasięganie opinii we właściwej tematyce organizacji pozarządowych i uwzględnieniu ich przy podejmowaniu decyzji 2.7 Kontraktowanie usług w organizacjach pozarządowych	– Liczba organizacji pozarządowych, – Liczba opinii wydawanych gminie przez organizacje pozarządowe, – Liczba zakontraktowanych usług w organizacjach pozarządowych, – Wielkość środków gminy na kontraktowanie usług	Gmina, organizacje pozarządowe
3 Koordynacja i pozyskiwanie zewnętrznych funduszy na realizację zadań edukacyjnych	– Liczba aplikowanych wniosków o dofinansowanie – Liczba beneficjentów ubiegających się o dofinansowanie – Wielkość środków uzyskanych na realizację zadań edukacyjnych – Ilość osób objętych pomocą – Ilość szkoleń przeprowadzonych w wyniku dofinansowania	Urząd Gminy, Szkoły

STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY KOWALE OLECKIE

Cele szczegółowe	Wskaźniki	Źródła informacji
4 Wysoki poziom świadomości ekologicznej 4.1 Edukacja dzieci, młodzieży i dorosłych 4.2 Opracowanie i realizacja programu edukacji ekologicznej 4.3 Porządkowanie szlaków turystycznych, brzegów rzek i jezior, otoczenia obiektów publicznych 4.4 Utworzenie ścieżek przyrodniczo – dydaktycznych 4.5 Program szkoleń z zakresu przyjaznego środowisku korzystania i utylizacji środków ochrony roślin i nawozów sztucznych	– Ilość programów edukacyjnych z zakresu ochrony środowiska funkcjonujących na terenie miasta – Procent mieszkańców objętych programami edukacji ekologicznej – Ilość imprez ekologicznych – Procent mieszkańców biorących udział w imprezach ekologicznych – Ilość ścieżek przyrodniczo-dydaktycznych w gminie – Procent mieszkańców zaangażowanych w akcje sprzątania terenów – Ilość dzieci objętych programami wychowania ekologicznego – Ilość „zielonych szkół” funkcjonujących na terenie gminy – Procent dzieci korzystających z programu „zielonych szkół”	Szkoły, Gmina, organizacje pozarządowe
5 Modernizacja kształcenia zawodowego	– Ilość kursów i szkoleń przeprowadzonych – Wielkość nakładów poniesionych na kształcenie zawodowe – Ilość uczestników przeprowadzonych kursów – Ilość przeprowadzonych przekwalifikowań – Ilość organizacji pozarządowych w zakresie edukacji	Urząd Gminy, Starostwo Powiatowe, organizacje pozarządowe

STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY KOWALE OLECKIE

Cele szczegółowe	Wskaźniki	Źródła informacji
Ład społeczny		
Cel główny: Poprawa jakości życia mieszkańców gminy		
S.III. Bogata oferta kulturalna, zachowanie lokalnych tradycji		
1. Rozwój i promocja turystyki w regionie 1.1. Odtworzenie i kultywowanie miejscowych tradycji 1.2. Utrzymanie powstałej tradycji obchodzenia Kowaliady 1.3. Współdziałanie z masmediami w zakresie promowania sposobów atrakcyjnego spędzania czasu wolnego	– Liczba działań na rzecz zachowania lokalnych tradycji – Procent atrakcji turystycznych związanych z lokalnymi tradycjami – Liczba turystów zainteresowanych (odwiedzających) atrakcjami kulturowymi i ekologicznymi – Ilość opracowań i działań o charakterze promocyjnym – Liczba programów promujących gminę w lokalnych massmediach	Sprawozdanie Urzędu Gminy, dane przedsiębiorstw turystycznych
2. Zarządzanie wydarzeniami sportowo – kulturalnymi, 2.1. Aktywizacja instytucji kultury i sportu, włączenie ich do organizowania zajęć dzieci i młodzieży 2.2. Organizacja atrakcyjnych imprez i form spędzania wolnego czasu dla dzieci i młodzieży, dorosłych i niepełnosprawnych 2.3. Organizowanie świetlic wiejskich 2.4. Pozyskanie dofinansowania na organizację imprez sportowo – kulturalnych 2.5. Pozyskanie dofinansowania na organizację imprez sportowo - kulturalnych	– Ilość imprez sportowych i kulturalnych w gminie – Liczba uczestników imprez – Procent środków finansowych uzyskanych z zewnątrz i od sponsorów w stosunku do środków gminy – Wielkość nakładów poniesionych na organizację wydarzeń sportowo - kulturalnych	Urząd Gminy, organizatorzy imprez

STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY KOWALE OLECKIE

Cele szczegółowe	Wskaźniki	Źródła informacji
S.IV. Zabezpieczenie zróżnicowanych potrzeb mieszkaniowych		
1 Wsparcie rozwoju budownictwa mieszkaniowego 1.1 Powołanie Towarzystwa Budownictwa Społecznego 1.2 Utworzenie mechanizmów wspierania budownictwa 1.3 Zwiększenie ilości i podniesienie jakości zasobów mieszkań komunalnych w gminie 1.4 Wsparcie inicjatyw w zakresie rozwoju budownictwa - szczególnie socjalnego 1.5 Przygotowanie terenów pod budownictwo mieszkalne	– Realizacja budowy obiektów mieszkalnych – Liczba terenów uzbrojonych – Liczba osiedli TBS – Procent ludności mieszkająca w osiedlach TBS – Liczba mieszkań komunalnych w gminie o dobrej jakości – Ilość wybudowanych budynków mieszkalnych w gminie	Urząd Gminy, TBS
2 Pozyskanie dofinansowania do budowy mieszkań socjalnych i komunalnych	– Liczba aplikowanych wniosków o dofinansowanie – Wielkość środków uzyskanych na budowę mieszkań socjalnych i komunalnych – Ilość osób objętych pomocą	Urząd Gminy

STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY KOWALE OLECKIE

Ład przestrzenny

Cele szczegółowe	Wskaźniki	Źródła informacji
Ład przestrzenny		
Cel główny: Uzyskanie nowoczesnej (odpowiedniej) struktury przestrzennej gminy		
P I. Wprowadzenie ładu w przestrzeni		
1. Opracowanie brakujących planów zagospodarowania przestrzennego Kowali Oleckich i innych miejscowości na terenie gminy	– Opracowanie planów	Urząd Gminy
2. Poprawa estetyki gminy, w tym osiedli i zagród 2.1. Likwidacja szpecących obiektów gospodarczych i ogrodzeń 2.2. Likwidacja budynków będących w bardzo złym stanie technicznym 2.3. Opracowanie i wdrożenie brakujących Planów Odnowy Wsi 2.4. Uaktywnienie mieszkańców w kierunku poprawy estetyki obejść, mieszkań i otoczenia – organizowanie konkursów itp. 2.5. Utworzenie funduszu małych grantów na poprawę estetyki osiedli i wsi	– Procent budynków i posesji o wysokich walorach estetycznych – Wielkość funduszy małych grantów przeznaczonych na poprawę estetyki wsi – Liczba odnowionych i odrestaurowanych obiektów, – Wielkość funduszy z budżetu gminy na poprawę stanu chodników i oświetlenia ulicznego	Urząd Gminy, Starostwo Powiatowe, Powiatowy Inspektor Nadzoru Budowlanego (PINB)
3. Likwidacja dzikiej zabudowy	– Ilość przeprowadzonych kontroli na budowach – Ilość wykrytych obiektów budowlanych budowanych bez zezwoleń – Ilość zlikwidowanych obiektów budowlanych	Urząd Gminy, PINB
4. Przygotowanie terenów pod różnorodną zabudowę	– Procent powierzchni w pełni uzbrojonej – Struktura użytkowania gruntów ze wskazaniem powierzchni terenów usługowych, mieszkalnych, zieleni urządzonej i innych,	Urząd Gminy

STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY KOWALE OLECKIE

5. Rozwój systemu terenów zielonych 5.1. Analiza stanu terenów zielonych i możliwości ich rozwoju 5.2. Opracowanie programu rozwoju systemu terenów zielonych 5.3. Zalesianie i zadrzewianie terenów do tego przeznaczonych	– Udział terenów zielonych w powierzchni gminy – Wielkość zalesionych i zadrzewionych gruntów nieleśnych – Wielkość nakładów poniesionych na zakładanie terenów zielonych	Dane Urzędu Gminy
Cele szczegółowe	Wskaźniki	Źródła informacji
Ład przestrzenny		
Cel główny: Uzyskanie nowoczesnej struktury przestrzennej gminy		
P. II. Uzyskanie pełnej infrastruktury technicznej		
1 Rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacyjnej 1.1 Podłączenie do sieci gminnej okolicznych wsi 1.2 Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków w gospodarstwach rolnych 1.3 Budowa oczyszczalni kontenerowych w terenach skupionej zabudowy 1.4 Pełna automatyzacja i monitoring funkcjonowania sieci kanalizacyjnej i oczyszczalni ścieków	– Procent gospodarstw wyposażonych w poszczególne media techniczne – Długość sieci wodociągowej – Ilość przyłączy do sieci gminnej	Urząd Gminy, Spis rolny
2 Rozbudowa sieci wodociągowej	– Długość sieci kanalizacyjnej – Liczba gospodarstw wyposażonych w przydomowe oczyszczalnie ścieków – Wskaźniki stopnia oczyszczenia ścieków po opuszczeniu oczyszczalni – Wskaźniki zanieczyszczeń wód i gleb w relacji do norm krajowych i UE	Urząd gminy, WIOŚ
3 Budowa obwodnicy Kowali Oleckich	– Ilość samochodów korzystających z obwodnicy – Ilość wypadków na drogach (szczególnie z udziałem pieszych)	Urząd Gminy, Komenda Policji

STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY KOWALE OLECKIE

4	Poprawa dostępu do gminy i jakości dróg 4.1 Analiza stanu dróg na terenie gminy z uwzględnieniem stanu władania drogami (krajowe, wojewódzkie, powiatowe, gminne) 4.2 Opracowanie planów modernizacji układu z podziałem na zadania inwestycyjne 4.3 Realizacja poszczególnych zadań inwestycyjnych 4.4 Budowa chodników i bezpiecznych przejść	– Procent dróg o dobrej nawierzchni w gminie – Ilość zmodernizowanych przejść dla pieszych – Długość wyremontowanych dróg – Modernizacja niebezpiecznych skrzyżowań i wjazdów	Urząd Gminy, Zarząd Dróg
5	Rozbudowa systemów melioracyjnych	– Procent powierzchni objętej systemami melioracyjnymi, Wielkość nakładów poniesionych na meliorację	Urząd Gminy, Starostwo Powiatowe, spółki wodne
6	Przygotowanie parkingów w gminie	– Liczba parkingów w gminie – Liczba miejsc parkingowych – Nakłady poniesione na budowę parkingów	Urząd Gminy, Zarząd Dróg
7	Energooszczędne oświetlenie ulic we wsiach	– Liczba wsi z oświetleniem energooszczędnym – Nakłady poniesione na założenie energooszczędnego oświetlenia ulic	Urząd Gminy, Zakład Energetyczny
8	Gazyfikacja gminy	– Procent gospodarstw zgazyfikowanych	PGNiG, Urząd Gminy
9	Pozyskanie dofinansowania z funduszy Unii Europejskiej na inwestycje infrastrukturalne	– Ilość aplikowanych wniosków na inwestycje infrastrukturalne – Wielkość otrzymanego dofinansowania – Ilość przeprowadzonych inwestycji dzięki dofinansowaniu	Urząd Gminy
10	Budowa linii energetycznych wysokiego napięcia na terenie całej gminy 10.1 Modernizacja istniejącej linii energetycznej	– Procentowa ilość wybudowanych linii wysokiego napięcia – Ilość zmodernizowanych linii energetycznej	Zakład Energetyczny, Urząd Gminy

STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY KOWALE OLECKIE

Ze względu na swój długookresowy charakter planowanie strategiczne, jest procesem ciągłym wymagającym stałego śledzenia zmian prawnych, gospodarczych, politycznych itp. i ich uwzględniania.

Strategia zrównoważonego rozwoju jest dokumentem ponadkadencyjnym określającym cele i programy działań na kilkanaście lat oraz wymagającym ciągłej pracy nad podnoszeniem jego jakości.

Przygotowanie projektu dokumentu i jego przyjęcie Radę Gminy w Kowalach Oleckich kończy bowiem tylko pewien etap planowania. Dokument strategii rozwoju będzie co roku poddawany przeglądowi oraz aktualizacji. Proponuje się dokonywanie takiego przeglądu w Radzie Gminy z udziałem społecznym Zespołu Opracowującego Strategię w formie komisji.